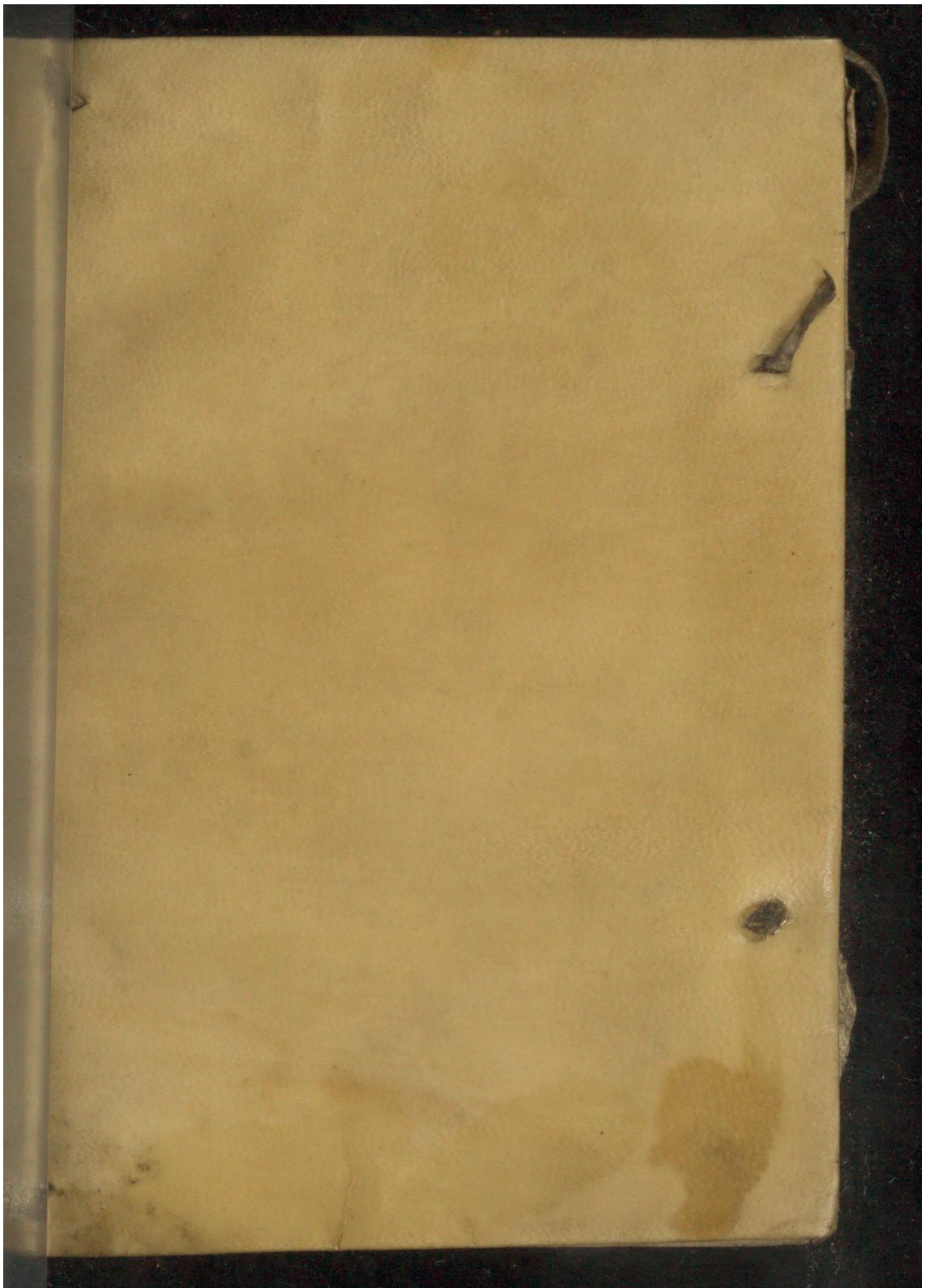
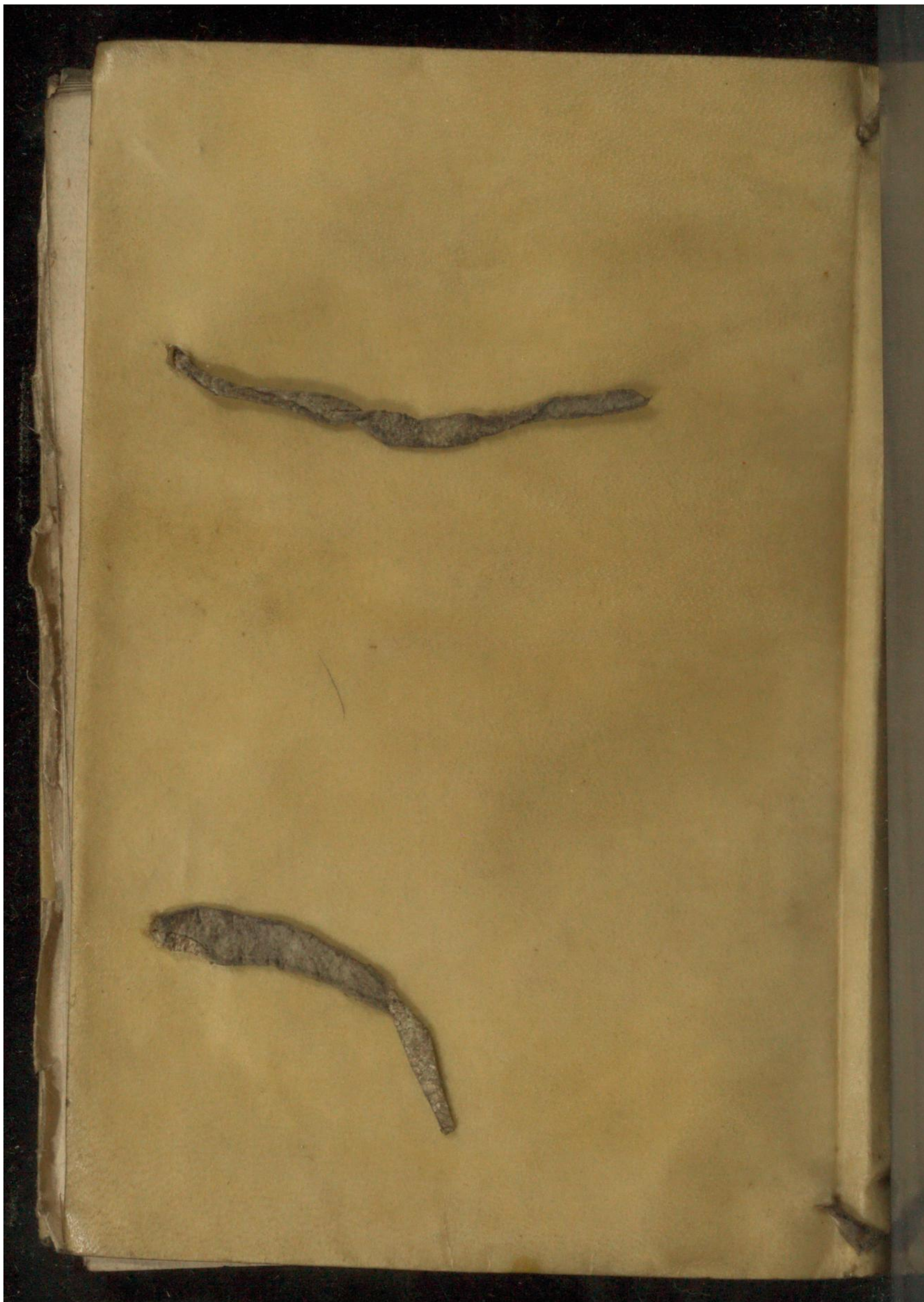

8 leaves
95 11

Liei
8 sur fr
7 may/28

Ar. fe

ARS DE DOSIBVS MEDICINARVM,

ET ALIA

PRAESTANTISSIMORVM Medicorum monumenta; quæ omnia in ſequenti pagina indicantur.

Acceſsit & Index locupletiſsimus in calce Operis.

PATAVII,

Apud Gratioſum Perchacinum.

M. D. LXIIII.

MATTHAEI CVRTII De Dosibus, De septimestri partu. De febribus.

FRANCISCI CASSIANI Quæstio de sectione venæ in pleuritide.

BENEDICTI VICTORII Fauentini De Dosibus.

BARTHOLOMAEI Montagnanæ De Dosibus.

GVLIELMI RONDALITII De ponderibus, & iusta quantitate medicamentorũ.

THOMAE DE GARBO De Reductione medicinarum ad actum, & de Gradibus earundem.

GRATIOSVS PERCHACINVS candido Lectori S. D.

I Pythagoræ notißima illa μετεμψύχωσις aliquam fidem meretur verisimilem certè eã hoc maximè facit argumentum, cum videamus hæc noſtra tempora, plurimos in varijs artibus viros ita excellentes, partim habuiſſe, par-

tim adhuc habere, qui cũ ipſis primis earundem artium inuentoribus, iure optimo comparari poßint, quaſi horum animæ nunc in iſtorũ corpora tranſmigrarint. Nolo autem hic longa ſerie omnes enumerare, tum quod res hæc huius loci non ſit, tum quod in immenſum noſtra creſceret oratio, ſed tantum aliquorum, qui in arte medica, omnium calculis, ad ſummum faſtigium, hac noſtra ætate, peruenerunt, breuem faciam mentionem. Quid quæſo præſtantius deſiderari poteſt, quàm ſunt iſti Viri, quorum opuſcula typis noſtris diligenter excuſſa, candide Lector, nunc tibi legenda damus?

Si ſingulorum meritas laudes enu merare vellem, ſingula volumina mihi conſcribenda eſſent, nec vnquam par huic oneri eſſe poſſem. Sat erit aliquid de Curtio hic com memorare, quem artem medicam hoc noſtro ſeculo inſtauraſſe, omnes, etiam qui malè de eo ſentiunt, fatentur, cumque Poeta dicat,

Non minor eſt virtus, quàm quærere parta tueri,

Ideo tantum debemus Curtio, qui collapſam artem medicam inſtaurauit, ac errorum tenebris ſepultam iterum in lucem produxit, atque priori nitori miſerè deturpatam reſtituit, quantum primis illis huius artis authoribus, qui & fundamenta artis iecerunt, ac tan

dem totam artis fabricam pulchro ordine construxerunt. Legimus Romanum illum Curtium, quia patriam suam ab hiatu illo, sese in eum præcipitem dando, liberarit, omnium laudibus celebratum, & adhuc in hodiernum vsque diem virtus ipsius ab omni planè macula est immunis. Sic medica resp. in cœlum vsque, vt hunc nostrum Curtium extollat, est necesse, qui turpissimos tales hiatus, & fœtidos innumeros errores in arte medica agnouit, & funditus aboleuit. Testantur de hac Curtij excellenti eruditione, monumenta plurima, tum mortua tũ viua, quæ totus orbis nunc

quo-

quoque reuerenter habet & obser uat. In omnium manibus sunt libri à Curtio editi, Doctissimi denique Viri, quos nunc in arte medica adhuc superstites veneramur, omnes ferè ex schola Curtij prodierunt. Hic est equus ille Troianus, ex quo non milites gregarij sed præstantissimi Duces sunt progressi. Hæc est schola ista Pythagoræ, quæ nihil nisi diuina ingenia toti orbi communicauit. Res ipsa loquitur, ideo discipulorum nomina silentio prӕteribo, præsertim cum sine adulationis suspicione eorum laudes à me decantari non possent, quam tamen procul semperq; à me abesse velim. Hæc de

Curtio breuißimè dicta sufficiant. Sic nemo est cui Francisci Caßiani celeberrimum nomen non peruenerit ad aures, Omnium ore etiã prædicatur insignis eruditio Benedicti Victorij Fauentini: Nec denique Bartholomæi Montagnanæ amplißima fama vnquam apud doctos & bonos interibit. Quid vero de Rũdalitio hic in medium adducam? Eruditi aliquot iuuenes Germani, qui in schola Montis Pessulani cum dicto Rundalitio familiariter viuentes, intellexerunt ex eo, ipsum nihil in isto opusculo de dosibus, quod Papiæ antea excussum fuerat, pro suo agnoscere, ita vt indè occasionem

ſumpſerit, libellum de hoc argumento conſcribendi, quem poſtea Lugduni, ſub patrocinio Epiſcopi Montis Peſſulani, edi curauit. Hunc, priori iſto neglecto, & ipſe tibi, candide Lector, offerre malui, vt germana & γνήσια, non autem ſpurij fœtus ex noſtra officina prodirent. Quis vero hic Rundalitius ſit, omnibus doctis conſtare ſcio. Plurimi profecto ſolo ipſius nomine moti, in extremam illam Galliæ oram ad ipſum audiendum proficiſci non verentur, ſicut nec Galenum, nec eo priores, in Ægyptum piguit tranſcurrere, vt inde optimis literis onuſti ad ſuos reuerterentur. Opus de pi-

ſcibus

ſcibus à Rundalitio editum nonne authorem immortalitate donauit? Sed præterea ſi Anatomicum deſideras, hic ſolertem dabit, in chirurgia ſummas apud omnes meretur laudes, in doctrina ſimplicium primarijs meritò annumerari poteſt, in morbis denique omnibus curandis neminem habet ſecundum, ſicut teſtantur omnes nō niſi doctiſsimi quique ipſius diſcipuli, & teſtabuntur alij quoq; qui æqui iudices eſſe volent. Pellæ vrbis nomen obſcurum ſemper manſiſſet, niſi ipſa Alexandrum iſtum Regem, qui à rerum ſuarum geſtarum magnitudine non Magnus ſed Maximus dici meruerat,

rat, genuisset: Ita & Montem Pessulanum Rundalitius, alumnus gratissimus, apud omnes reddidit maxime insignem, alioquin perpetua nocte & silentio inuolutum. Sed nescio quo fastidio mortales præsentia bona prosequuntur, & vt Poeta inquit,

Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus inuidi,

Quia fortassis oculi nostri splendore Virtutis excœcati, minus dextrè de ea iudicantes, faciunt vt tandem in minori apud nos sit existimatione. Sic quoq; nunc Rundalitio sui non desunt æmuli, qui nomen ipsius calumnijs obscurare nituntur. Salua tamen semper

Run-

Rundalitio ſua durabit authoritas, & illa, quam laboribus ſuis acquiſiuit & adhuc acquirit, immarceſcibilis gloria, cumque iudicium melius poſteritatis erit, vt Poeta ait, ideo ſpero & doctam poſteritatē huius Viri nomen grata ſemper memoria celebraturam. Præter hoc nouum Rundalitij opuſculum, offero tibi, candide Lector, nunc & alia duo, antea nunquam edita, & à Thoma filio Dyni conſcripta, quorum primum de reductione Medicinarum ad actum, ſecundum verò de gradibus earundem, iucundas & vtiles diſputationes & dogmata in ſe comprehendunt, ſicut melius

iſta

ista à te agnosci quàm à me descri bi possunt. Habui autem illa ipsa, a doctißimo iuuene Iulio Cæsare Romanellò Monopolitano, qui non inuitus precibus meis, cum ab ipso hos libellos peterem, locum dedit. Spontè enim quoque in hoc vnicum incumbit, & occasiones omnes sedulò inuestigat, vt sibi tandem fenestra de re literaria benè merendi aperiatur. Hunc ipsius generosum animum facilè agnoscent omnes, partim ex his duobus opusculis, partim ex alijs plurimis, quæ aliquando ex sua bibliotheca humano generi communicabit, vt ita & erudita posteritas eũ publica priuatis semper præposuis-

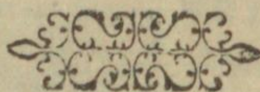
suis-

ſuiſſe grata cum laude ſit celebra-tura. Hoc te celare nolui, vt ſcias quid ex officina Ioannis Baptiſtæ Turlini, Typographi Ticinenſis, primum acceperis, & quid nunc ex mea tibi offeratur. Quod ſi hoc meum ſtudium tibi gratum fuiſ-ſe, & me cum meis conatibus apud te gratioſum verè eſſe intellexero,

Munera te dicam magna dediſſe mihi,

& ſic facies, vt tuæ erga me be-neuolentiæ memor, optimos quoſq; libellos tibi ex officina mea ſim pro latúrus. Bene vale & me, vt omnes tui ſtudioſos ſoles, amore complecti perge.

IOANNIS FRANCISCI
RIPENSIS IN LIBRVM de ponderibus.
AD D. G. RONDALETIVM Medicum præstantissimum.

VIderat æquoreis, magnus Neptunus in vndis
Iura prius toto te posuisse freto:
Squammigerumq; genus placidas duxisse per vndas
(Quis putet) ad patuli littora curua soli:
Vt tua, fluminibus neglectis, iussa capescant:
Atque petant nutu, nomina vera, tuo.
Vnde pater tumidum, Neptunus, summus aquarum
Iudicii captus dexteritate boni,
Consortem pelagi, liquidæ te fecit & vndæ:
Ingenii poterant hæc monumenta tui.
Non satis hæc: iusta terrasque bilance gubernas,
Dum monstras Medico pondera certa choro.
Quanta Machaoniis essent discrimina rebus,
Constaret numeris ni bene fulta suis.
Hæc tibi quæ certam promittit planta salutem,
Corpora neglecto pondere sana necat.
Hanc partem medicæ retulisti primus in artem
Tam bene præteritis non lucubrata viris.
Vt non sollicitet præbentem pharmaca, ne've
Propositum fallat pendula libra bonum.

Hunc

Hunc vigili doctum relegit qui mente libellum,
Et voluit facili nocte dieque manu:
Ergo dum fluuiis Mugil versatur in vndis,
Astutus mediis & Melanurus aquis.
Atque Astræa vagam librat dum pondere lancem,
Seruet quo placidos, conterat atque reos.
Inclyta florebit meritorum fama tuorum,
Qua sol Eois splendet & Hesperiis.

MATTHAEI

MATHEI CVRTII AD TYRVNCVLOS dosandi methodus.

VPIENS dare Iuuenibus breuem practicandi modum, decreui aliqua de modo dosandi dicere, circa quæ tria faciam: Primo dicam de modo dosandi syrupos: Secundo dicam de dosi medicinarum simpliciū solutiuarum & compositarum: Tertio de electuariis, clysteribus, & aliis ad actum practicū facientibus. De syrupis primo dico, quòd communiter Practicantes dant vnciam vnā & mediam syrup. & aquarum vnc. 3. in dupla scilicet proportione ad syrupū, quandoque tamen dant vsque ad vnc. 2. syrup. Nec me latet, quòd Gherard. de solo voluit, quòd dentur vnc. 4. syrupi, & vnc. 6. aquarum, & in hanc sententiam cōcurrit Matheus de gradibus super nono Almāsoris, communis tamen sententiam est, quòd dentur vncia vna & media syrup. & 3. aquarum; qui modus sumitur à Galeno primo Reg. acut. comment. 42. nec alibi reperitur. Concludamus ergo, quòd communiter Practicantes dant vnc. vnam & mediam,

vel vnc. duas ſyrupi, & tres aquarum: & hoc habet veritatem, ſiue vnus, ſiue duo dentur ſyrupi, ſiue etiam tres: Nam quandoque habemus vnam intentionem, quandoque duas, quandoque tres. Exemplum primi, ſi intentio Medici fuerit alterare malam complexionem calidam dabit vnc. vnam & mediam ſyrupi end. & vnc. tres aquæ endi. Exemplum ſecundi, ſi intentio Medici erit ad duo, v. g. ad remouendam malam complexionem calidam, & ad aperiendum, tunc ratione remotionis malę complexionis calidæ dabimus ſyrup. de endi. cum aqua endi. ratione autem apertionis dabimus ſyrup. biſantinum cum aqua fœniculi, ſic ordinando. Recipe ſyrup. de endi. vnc. vnam, ſyrupi biſantini vnc. mediam, aquarum endiuiæ vnc. duas, fœniculi vnc. vnam, miſce & fac ſyrupum. Exemplum tertii, ſi intentio Medici fuerit ad tria, v. g. ad remouendam malam complexionem calidam, & ad aperiendum, & ad incidendum, tunc dabimus tres ſyrupos, ſcilicet de endiuia ad remouendam malam complexionem calidam cum aqua endi. pro apertione biſantinum cum aqua fœniculi, pro inciſione acetoſum cum aqua acetoſæ, sic ordinando.

Recipe (ſyrup. de endi.
(ſyrup. biſantini
(ſyrup. acetoſi. — an. vnc. mediam

Aquarum (endiuiæ
(fœniculi
(acetoſæ. — an. vnc. vnam.

Miſce & fiat ſyrupus

Nota, quòd plurimum aqua proportionatur ſyrupo, aliquando tamen cogitur Medicus vt remoueat malam

malam complexionem calidam, vel frigidam syruporum exhibere aquas nõ proportionatas syrupis, exempli gratia, si ordinauero syrupum de epithimo, vel de stecade, ordino cum istis syrupis aquam tendentem ad frigiditatem, vtputa, violarum, vel endi. vt remoueatur mala complexio calida syruporum, licet aquę non sint proportionatæ syrupis, quia syrupi sunt calidi, & aquæ frigidæ, ista tamen relinquantur iudicio Medici. Notandum tamen est, quòd sicut exemplum dedi de istis, possumus per alios syrupos, & per alias aquas discurrere secundum quòd Medico videbitur. Notandum etiam, quòd semper possumus ponere aquas cordiales in syrupis, vt confortetur virtus regitiua & vitalis, quæ resìdet in corde, sicut Rex in regno, vt est omnium illustriss. Medicorum sententia. Concludamus ergo, quòd in ordinando syrupos, non debemus ordinare nisi vnciam vnam & mediam syrupi, vel vnc. duas ad plus, raro tamen, vel syruporum: & vnc. tres aquæ, vel aquarum, exempli gratia sic dicendo. Recipe syrupi de endiuia, syrupi acetosi, & mellis ros. col. an. vnc. med. aquarum endiuię, acetosę, absinthii an. vnc. vnam, misce & fiat syrup. pro vna vice, & sicut exẽplificaui in istis syrupis & aquis, ita & de aliis.

Syrupi digerentes materiam cholericam.

Hepar.

Syrup. de endiuia, succo endiuiæ, cicorea.

Cor.

Syrup. de succo acetosæ, de acetos. citri, de buglossa.

Pectus.

Syrup. violatus, iuiubinus, iuleb violatum.

Stomachum.

Syrup. nenupharinus, de portulaca, de mirto, iuiub

Mes. rosatum, acetosus simp. de oxisacharo.

Caput.

Syrup. rosatus, de granatis, violatus, de papauere, nenupharinus, rosatus, de buglossa.

Aquę digerentes materiam cholericam.

Hepar.

Aq. endiuiæ, epaticæ, cucurbita, cuscute, cicoreæ solatri, plantaginis.

Cor.

Aq. acetosæ, buglossę, boraginis, violarum, nenupharis rosarum, cicoreæ.

Caput.

Aq. lactucæ, nenupharis, sem. co. frig. papaueris rosarum.

Stomac.

Aq. acetosæ, rosarum, plantaginis.

Pectus.

Aq. violarum, portulacæ, de iuiubis, iuleb violatum, nenupharis sem. co. frig. buglossæ.

Syrupi digerentes materiã melancholicam.

Caput.

Syrup. de bisantiis, de lupulis, de stechade, de betonica

Hepar & Splen..

Syrup. de epithimio, de lupulis, de fumo terræ, de bo rag. buglossæ, de bisantiis, oximel simp. cõp. squil.

Cor.

Syrup. de pomi comp. de sapor, de sapa, de bisantitiis, de thymo, de epithimo, boraginis, buglossæ.

Stomachum.

Syrup. bisantinus.

Aquę

Aquæ digerentes materiam melancholicam.

Hepar.

Aq. lupulorum, de fumo terræ, de buglossa.

Splen.

Aq. scolopendriæ epithimi.

Cor.

Aq. boraginis, & buglossæ.

Syrupi digerentes materiam flegmaticam.

Cerebrum.

Syrup. lupulorum, florum sambuci, genistæ, de stecha de, de duabus radicibus.

Stomac.

Syrup. de menta, mellis rosf. col. oximel simp. oximel comp. de absinthio, squill.

Hepar.

Syrup. de duabus radicibus, de eupatorio, acetosus diarodon, acetosus compo.

Cor.

Syrup. bysantinus, de cortice citri, de pomis compo. de borag. de buglossa, mel. ros. col. omnia oximelia

Pectus.

Syrup. de bisantitiis, de thimo, acetosus de prima rad. de liquiritia, de hysopo, de calamento, de prasii oximel simplex, compo. squill.

Matrix.

Syrup. de matricaria, de artemisia.

Aquæ digerentes materiam phleg.

Stomac.

Aquæ absinthii, mẽtæ, ruthæ, apii, camomillæ, fęniculi.

Pectus.

Aq. capillorum veneris, hyſſopi, prasſii, bugloſſæ.

Caput.

Aq. maioranæ, ſaluiæ, roriſmarini, betonicæ.

Hepar.

Aq. prasſi, ſcabioſæ, eupathorii, ſaluię, apii, fœniculi, abſinthii.

Renes, & veſicam.

Aq. aſparagorum, agrimoniæ.

Cor.

Aq. mellis, agrimoniæ, aſparagi.

Matrix.

Aq. artemiſiæ, pulegii, rutæ, matricariæ.

Digeſtiua ſanguinis non ponuntur, quia ſanguinis cum putreſcit, tranſit in choleram. Satis ergo eſt po ſuiſſe digeſtiua aliorum humorum. Sunt tamen nonnullæ, quæ ſanguinem purificant. vt

Aq. capillorum veneris, abſinthii, lactucę, lupulorum, boraginis, lactis caprini, fumiterræ, bugloſſæ, ſucci roſarum, cicoreæ.

Medicinæ purgantes choleram.

Nunc principaliter dicamus de doſi medicinarum ſolutiuarum. Et primo de ſimplicibus, ſecundo de compoſitis. Medicinæ ſimpl. choleram ſoluentes, ſunt rhabarbarum cal. & ſiccæ complexionis in ſecundo g. Cuius doſis in ſubſtantia apud communiter practicantes eſt drag. tres, vel drag. tres & med. cum ſpica, vel ſquinanto eius correctiuo. Exempli gratia. Recipe rhabarbari electi drag. tres, vel drag. tres & med. ſpicæ vel ſquinanti drag. vnam, pulueriżentur omnia

omnia subtiliter, & cum decoctione florum & fructuum fiat potus, cui adde syrupi violati vnc. vnam. Notandum est, quòd si velles dare hãc medicinam in fluxibus, debes facere hanc decoctionem in rebus stipticis, vtputa cum decoctione facta ex granis myrti, sumach, sem. plantaginis, acetosæ, mirabolanorum, in aqua plantaginis. Dosis rhabarbari in infusione est drag. sex vel septem cum eius correctione, vt, Recipe rhabarbari electi drag. sex vel septem, spicæ, vel squinanti m. vnum, contundantur omnia grosso modo, & infundantur per vii. horas in suff. q. vini o loriferi, deinde fiat omnium fortis expressio, & cum decoctione florum & fructuum fiat potus, cui adde syrupi violati vnc. vnam.

De Manna.

Manna conueniens dosis, quæ complexionis æqualis est, plus tamen ad caliditatem declinans, est vnc. duæ, vel vnc. duæ & med. vt, Recipe mannæ electæ vnc. duas, vel vnc. duas & med. dissoluatur cum decoctione communi florum & fructuũ, & fiat potus.

De Cassia.

Cassia æqualis complexionis ad latus caliditatis declinantis humidaq; in primo dosis est, drag. xi. vel xii. vt, Recipe cassiæ nouiter extractæ, bonæ & pinguis drag. xi vel xii. dissoluantur cum decoctione florum & fructuum, & fiat potus: cui adde syrupi violati vnc. vnam: & si volueris dare eam in forma boli, sic ordinetur. Recipe cassiæ nouiter extractæ drag. xi. vel xii. & cum zuccaro fiat bolus.

De Scamonea.

Dosis scamoneæ, quæ est calida & sicca in tertio est g. vii. vel viii.

De Tamarindis.

Dosis tamarindorum, secundum Mesuem est ab vnc. ii. ad v. in infusione vel decoctione, vt, Recipe tamarindorum vnc. duas, infundantur in vnc. x. aquæ lactis, & bulliant ebullitione vna, & fricentur manibus, & exhibeantur, siue colata siue non, & eorum complexio est frigida & sicca in secundo.

De Aloe.

Aloes cal. in secundo, sicc. in tertio, dosis in substantia est drag. vna, in infusione autem drag. duæ.

De succo Rosarum.

Dosis succi rosarum frig. in primo, sicci in secundo, vel in infusione ipsarum recentium, est ab vnc. vna vsque ad vnc. duas cum zuccaro: numero dosis est ab vnc. duabus vsque ad quinque.

Nunc dicamus de medicinis purgantibus & educentibus phlegma: & primo de Agarico, qui est calid. in primo, & sicc. in secundo. Cuius dosis in substantia est dragma vna, vel vna & med. cum suo correctiuo, scilicet cum tertia parte salis gemmæ scrupu. vno pulverizato & dissoluto cum decoctione florũ & fructuum & fiat potus, cui addatur mellis ros. col. vnc. vna. Dosis Agarici in infusione est à drag. vna & med. vsque ad duas, exempli gratia. Recipe Agarici drag. vnam & med. vel drag. duas, salis gemmæ scrupu. duos, pulverizentur & infundantur per septem horas in suff. q. oximelis simp. deinde fiat omnium fortis expresfio, & cum decoctione florum & fructuum fiat potus, cui adde mel. rosa. cola. vnc. mediam.

De Turbit.

Dosis Turbit calid. in tertio, in substantia & in infusione est sicut Agarici, correctiuumque ipsius est in Zinziberis secunda pars.

De Coloquintide.

Dosis coloquintidis, quæ est calida & sicca in tertio est à kirach. vi. vsque ad decem, eius correctiuum, secundum Mesuem, est mastix.

De Emblicis.

Emblicorum dosis in substantia est ab aureis duobus vsq; ad tres: in infusione verò à tribus vsq; ad sex, quorum cōplexio est parum frig. sicc. in primo ordine.

De Bellericis.

Bellericorum dosis est sicut dosis emblicorum, & cidoniorum.

De Euphorbio.

Euphorbii, quod est calid. & siccum in secundo, dosis est, secundum Mesuem, à mirach. vno vsque ad tres, secundum alios autem à g. iiii. vsque ad xii. & corrigitur cum mastice, & spica.

De Hermodactilis.

Dosis hermodactilorum, quorum complexio est calida & sicca in primo, ad secundum est à drag. duab. vsque ad v. aut plus secundum fortitudinem patientis corrigitur cū aqua mellis, aut lactis, spica, aut mastice.

De succo Cucumeris asinini.

Dosis succi cucumeris asinini, qui est calidus & siccus in tertio, est à g. x. vsque ad scrupu. vnum, dosis pulueris eius radicis est à gr. vsq; ad drag. iiii. corrigitur & pręparatur adiungēdo ei aliquid de dragagāto.

De Serapino.

Dosis serapini est à drag. med. vsque ad aureum, datur cum aqua rutæ, aut endiuiæ.

De Opoponace.

Opoponacis, cuius complexio est calida & sicca in tertio, radix vero ipsius in secundo, dosis est ad drag. vnam vsque ad ii.

De

De Meſereon.

Doſis ipſius, ſecundum Meſuem, eſt à drag. quinq; vſque ad vnc. vnam, & in concoctionibus & pulueribus kirach ii. vſque ad v. eius malicia frangitur infundendo per diem vnum in aceto, aut lacte dulci, aut acetoſo. Extinguitur eius malitia cum malignitate ſua, cum ſucco portulacæ, & propriè cum ſucco endiuiæ, ſecundum Meſuem cap. primo. Mirabolani etiam frangunt virtutem eius.

Medicinæ purgantes melancholiam.

Nunc dicamus de medicinis ſoluentibus melancholiam, & primo de Mirabolanis Indis, quorum complexio frigida in primo, & ſicca in ſecundo, quorum doſis in ſubſtantia eſt à drag. ii. vſque ad iiii. in infuſione vero à iiii. vſque ad x. educunt melancholiam & choleram aduſtam.

De lapide Lazuli.

Doſis lapidis Lazuli, ſeu ſtellati abluti eſt à drag. vna vſque ad duas, corrigitur & pręparatur ſuper lapidem, vel in mortario lapideo teritur & lauatur trecies cum aqua, & ſic ſimiliter vtendo lauetur decies cum aqua roſata, & adminiſtretur cum aqua bugloſſæ, & vino odorifero: eius complexio calida eſt in ſecundo & ſicca in tertio.

De lapide Armeno.

Lapis armeni calid. in primo datur ſicut lazuli, & ita præparatur & corrigitur.

De Sena.

Doſis Senæ in infuſione & potione eſt ab aureis iii. vſque ad drag. vnam, ſecundum Meſuem, in pluribus: ſecundum alios autem eſt à drag. duabus vſq; ad drag. quinque

quinque, corrigitur & præparatur, si addatur tantundem zinziberis, aut salis gemmę, & sic administratur: datur cũ aqua decoctionis florum boraginis, buglossę, dactilorum, macis, & cardamomi: & potest decoqui in magna quantitate cum brodio carnium, vel pulli absque trituratione, & brodium illud sine molestia operatur cum incidentibus & aperientibus, sicut cum seminibus fœniculi, anisorum, dauci, zinziberis, cinamomi, & gariofilorum: & quandoq; administratur cum aqua mellis, aut cum decoctione passularum. Estque Sena calid. in principio secundi, & sicca in primo: folia autem eius calida sunt in primo.

De Epithimo.

Dosis Epithimi in puluere est à drag. tribus vsque ad drag. vii. potus eius in decoctione est à drag. v. ad x. sed non sumatur in quantitate, & parum sustinet decoctionem: corrigitur si addatur tertia pars salis gemmæ, vel salis Indi, & debet incorporari cum oleo amigdalino dulci, & quandoque administratur cum decoctione mirabolanorum, mellis, & passularum. Eius complexio calida est & sicca in secundo, secundum vero Gal. calid. est in tertio.

De medicinis solutiuis compositis.

Restat videre modum de dosi medicinarum solutiuarum compositarum, pro quo primo est notandum, quòd in qualibet medicina solutiua debemus adhibere aliquid quod habeat vim confortandi cor, quia est sententia omnium illustrium Medicorum, præcipuè Mes. in correctione medicinarum cap. de debilitate stomachi post purgationem cap. decimo, can. tertio, inquit, Non prætermittas aliquo modo quin conforte-

tur

tur cor, qui eſt theſaurus vitæ. Secundo nota, quòd quando volumus euacuare ab aliquo membro particulari, debemus euacuare cum illa medicina ſolutiua, quæ reſpicit illud membrum, vel debemus ponere cũ medicina ſolutiua aliquid directiuum ad membrum, vtputa, ſi velimus euacuare à capite, debemus ponere in decoctione flores ſtechados arabici, & facere decoctionem in aqua capitali, vt eſt aqua bethonicę, vel ſaluiæ: & ſicut dico de capite, ſic debet intelligi de aliis membris. Tertio nota, quòd ſolutiue compoſitæ ſunt in duplici doctrina, nam quædam ſunt lenitiuæ & vacuant leniendo, quædã fortes & educunt attrahẽdo, & iſta attrahẽtia ſunt fortiora, vt inferius declarabimus.

De medicinis lenientibus.

Diaprunis non ſolutiuus valet in materia cholerica, manna, & caſſia: ſimiliter in materia cholerica, quanuis & in aliis, & iſta ſunt ſimplicia elect. de ſebeſten, diacatholicon, diacaſſia, hæc valẽt in oĩ materia.

De ſolutiuis compoſitis choleræ.

Diaphenicon, electuarium de ſucco roſarum, elect. roſa. Meſ. Diacidonium chologogum, electuarium de pſilio, diaprunis ſolut. diaroſa. cum rab. elect. de eleſcoph, elect. Indum, diaroſa. cum turbith.

De ſolutiuis compo. melancholiam.

Confectio hamech, puluis ſenæ præparatæ, diaſenæ Nico. Quarto nota, quòd in conficiendo medicinam ſolutiuam, ſemper debes ponere lenitiuum ſuum, ſicut
eſt

est sententia Io. Mes. de compilatione medicinarum cap. 1. Inquit .n. lenitas nempe medicinis associata, & propriè violentarum virtutum ipsas ad latus incolumitatis declinare facit. Dosis lenitiuarũ est à drag. quatuor, vsq; ad drag. vi. & ponimus drag. quatuor, vel quatuor & med. ad plus solutiui fortis cum lenitiuo, exempli gratia. Si voluero ordinare medicinam euacuantem choleram, sic dicam, Recipe diacatholiconis drag. v. diapheniconis drag. vnam, elect. de succo ros. drag. duas, electuari de psilo semi. drag. misce, & cum decoctione florum & fructuum facta in aqua endiuiæ & buglossæ fiat potus, cui adde syrupi violati vnc. vnam. Ecce quomodo ibi drag. v. lenitiui, & drag. tres & med. solutiui fortis adsunt, & virtus huius medicinę dirigitur ad hepar, & respicit cor mediante decoctione facta in aquis appropriatis. Si voluero euacuare materiam phlegmaticam, sic dicam. Recipe diacatholiconis drag. v. electuarii Ind. drag. duas, diapheniconis drag. vnam & med. misce, & cũ decoctione florum & fructuum facta in aqua buglossę & fœniculi fiat potus, cui adde mellis ros. col. vnc. med. Si autem intentio mea fuerit euacuare melancholiam, sic dicam. Recipe diasenæ lenitiui drag. v. confectionis hamech drag. duas, diasenæ Nico. drag. vnam & med. misce, & cum decoctione florum & fructuũ facta in aqua scolopédrię & buglossę fiat potus, cui adde syrupi violati vnc. vnã: & sicut dico de his solutiuis, ita poteris facere medicinas ex aliis solutiuis.

De medicinis, quibus communiter Practicantes vtuntur.

Nunc intendimus ponere aliquas, quibus communiter

niter practicantes vtuntur, & primo dicam de medicinis compositis choleram soluentibus.

Potio Rhabarbari in infusione.

Recipe rhabarbari boni & electi scrupulos tres, spicæ scrup vnum, incidantur minutim & terantur, deinde infundantur per septem horas in suff. q. vini odoriferi in hyeme, in estate autem in aqua end. postea fiat fortis expressio, in qua dissolue diacatholiconis, vel mannæ, vel cassiæ drag. v. elect. de succo ros. drag. duas elect. de psilio drag. vnam, misce, & cum decoctione florum & fructuum facta in aqua buglossę & endiuiæ fiat potus, cui adde syrupi violati vnc. vnã.

Potio Rhabarbari in substantia.

Recipe Rhabarbari drag. duas, spicæ scrup. vnum & med. puluerizentur subtiliter, quibus adde diacatholiconis, aut alterius lenitiui drag. v. confectionis de dactilis elect. de succo ros. an. scrup. duos, & cum decoctione florum & fructuum fiat potus, cui adde syrupi violati vnciam vnam.

Potio alia Rhabarbari in cura dissenteriæ.

Recipe corticum mirabolanorum citrinorum leniter tostorum drag. rres, terantur grosso modo, & cũ vnc. viii. aquæ plantaginis fiat decoctio vsque ad consumptionem medietatis, in qua dissolue rhabarbari torrefacti & puluerizati dragmas duas, squinanti scrup. vnum & med. misce cidoniorum vnc. vnam, & fiat potus.

Potio alia Rhabarbari in cura dissenteriæ.

Recipe corticum mirabolanorum citrinorum chebulorum an, vnc. vnam & med. terantur grosso modo, & cum vnc. viii. aquæ plantaginis fiat decoctio vsque ad consumptionem medietatis, in qua dissolue rhabarbari torrefacti & puluerizati drag. duas, squinanti scrup. vnum, miue cidoniorum sacharatę vnc. vnam, & fiat potus.

Potio Mirabolanorum in infusione.

Recipe mirabolanorum citrinorum drag. quatuor, spicæ scrup. med. puluerizentur & infundantur per sex horas in vnc. vna & med. decoctionis passularum, deinde fiat fortis expressio, in qua dissolue elect. de succo rosſ. vel diaprunis solutiui drag. tres, cassiæ electæ vel mannæ drag. sex cum decoctione florum & fructuum in sero caprino fiat potus, cui adde syrupi violati vnciam vnam.

Potio Mirabolanorum in substantia.

Recipe mirabolanorum citrinorum drag. duas, spicæ g. v. torrefiant aliquantulum super laminam fereã calidam, & subtiliter puluerizentur, & cum vino cidoniorum, vel syrup. mirtino ad vnc. ii. & aqua plantaginis quantum sufficit fiat potus.

Potio familiaris & vsitata.

Recipe cassię nouiter extractæ, vel mannę, vel diaprunis non solutiui drag. sex, elect. de succo rosſ. vel dia-

diaprunis ſolu.drag.iii. & med. & cum decoctione flo rum & fructuũ fiat potus,cui adde ſirupi violati vnc.i.

Potio alia vſitata.

Recipe Rhabarbari electi drag. vnam, ſpicæ ſcrup. vnum, pulverizentur groſſo modo & infundantur per ſeptem horas in ſuff. q. aquæ endi. in eſtate, in hyeme vero in vino odorifero albo. Item recipe agarici electi drag. vnam,ſalis gemmæ ſcrup.vnum, pulverizentur groſſo modo, & infundantur per ſeptem horas in ſuff. q. oximelis ſimplicis, deinde fiat omnium fortis expresſio, in qua diſſolue mannæ electæ vnc. vnam, confect.de dactilis,elect.de ſucco roſ. an.drag.vnam, miſce & fiat potus, cui adde ſirupi violati vnc. vnam.

De medicinis compoſitis ſoluentibus phlegma.

Nunc dicamus de medicinis compoſitis ſoluentibus phlegma, & prius de Agarico in ſubſtantia. Recipe Agarici albi, leuis, & frangibilis drag. vnam, ſalis gemmæ, zinziberis an.ſcrup. med. quibus adde mannæ,vel diacatholiconis drag.v. electua. Indi,miſce,& cum decoctione florum & fructuum & paſſularum facta in aqua meliſſæ & fœniculi fiat potus,cui adde mellis roſati collati vnc. vnam.

Potio Agarici in infuſione.

Recipe Agarici ſcrup. iii. zinziberis, ſalis gemmæ an. ſcrup. med. pulverizentur in ſuff. q. vini albi odoriferi, vel oximelitis ſimplicis, vel aliqua aqua ex digeſtiuis phlegmatis, deinde fiat fortis expresſio, in qua diſſolue

dissolue cassiæ electæ, vel mannæ, vel alicuius alterius electuarii lenitiui drag. v. electuarii Indi drag. ii. & cum decoctione florum & fructuum facta in aqua melissę & fœniculi fiat potus, cui adde mellis rosati collati vnciam vnam.

Potio Turbith in infusione.

Recipe Turbith boni, mundati, & mediocriter triti scrup. iiii. zinzib. scrup. elect. Indi scrup. ii. vel ii. & med. terantur & infundantur per horas viii. in suff. q. vini albi odoriferi, vel in decoctione passularum, vel in aliqua ex aquis digestiuis phlegmatis, deinde fiat fortis expressio, in qua dissolue cassiæ nouiter extractæ, vel mannæ, vel alterius lenitiui drag. v. electuarii Indi drag. ii. misce, & cum decoctione prædicta fiat potus, cui adde mellis ros. collati vnc. vnam.

De medicinis cōpositis melancholiā soluētibus.

Recipe cassiæ nouiter extractæ vnc. vnam, confectionis hamech drag. iii. misce, & cum saccharo fiat bolus.

Alia potio.

Recipe diacatholicorum, vel diasenę lenitiui drag. xi. diasenæ Nico. drag. iii. & med. misce, & cum decoctione florum & fructuum epithimi, foliculorum senæ facta in aqua boraginis fiat potus, cui adde sirupi violati vnc. vnam. Et nota, quòd medicina in formā boli potest fieri in quacunque materia siue cholerica, siue phlegmatica cū lenitiuis & solutiuis apropriatis. Nota, quòd dosis lenitiui & solutiui potest aliqualiter

augere & diminui, ſecundum fortitudinem & debilitatem tam ægrotantis, quàm medicinæ.

De Pilulis.

Reſtat iam dicendum de Pilulis. Doſis pilularum, ſecundnm communiter Practicantes, eſt drag. vna, & plus vel minus, ſecundum materiam ſimplicium ingredientium ipſas, & ſecundum fortitudinem & debilitatem morbi, & virtutem patientis, quia aliquando acuimus ipſarum virtutem cum diagridio, vt, Recipe pilularum aggregatiuarum ſcrup. ii. diagridii g. ii. bene puluerizati, miſce, & fac pilul. numero v. vel plus, vel minus, ſecundum fortitudinem & virtutem, vt ſupra, relinquitur autem hoc periti Medici.

Pilulæ choleram euacuantes.

A capite.

Pilulæ Aureæ Meſ. ſiue quibus Nic. Arabicæ Meſ.

Ab epathe.

De Rhabarbaro Meſ.

A toto.

Aggregatiuæ.

Pilulæ euacuantes phlegma.

A capite.

De hiera cum agarico, ſiue hiera Nico. Cocchie Almanſo. De hiera ſimp. Gal. Fetidæ Nic. & Meſ. ſiue quibus Nic. De opoponace Meſ. De euphorbio Meſ. Arabicę Nico. Aſſaiareth Bar. Mō.

A pectore.

A Pectore.

De Agarico Meſ. Agaricus trociſcatus.

A Stomacho.

Elephanginæ Meſ. De Maſtice Meſ. Stomaticę Meſ. De Maſtice Cono.

A iuncturis.

De hermodacti.Meſ. De ſerapino Meſ. Arteticę Nic.

Ab hydrope.

Alletereon.

Ab oculis.

Lucis Meſ.

De pilulis euacuantibus melancholiam.

Ab hepate, & ſplene.

Indæ Meſ. De fumo terræ. De lapide lazuli. De lapide Armeno.

Nota, quòd ſi non habuero præparatas pilulas ab aliquo membro euacuãtes, accipiam pilulas ab aliquo membro euacuantes cum aliquo directiuo ad illud mẽbrum, à quo vellem euacuare. Nota item, quòd pilulæ, quæ dantur ad minorationem materiæ, debent dari in minori doſi, quam dantur ad eradicationem, vnde cum dantur ad eradicationem datur drag. i. ſufficit autem ad minorationem ſcrupu. duos.

De medicinis non ſolutiuis.

Nunc tria principaliter dicamus de doſi medicinarum non ſolutiuarum: & primo de elect. & confect. & etiam de aliis ſequentibus. Electuarium differt à cõfect. nam electuarium fit ex ſaccharo, vel melle, aut

ſyrupo : confectio verò fit ex ſaccharo ſolum diſſolutum in aliqua aqua : dicitur electuarium quaſi ex pluribus electum : confectio autem quaſi cum aliis factio vel compoſitio. Nota diligenter, quòd in compoſitione electuariorum pro qualibet lib. zucha. vel mellis, aut ſyrup. antiquitus ponere ſolebant drag. iii. pulueris : nunc autem Aromatarii pro qualibet libr. zucch. vel mellis, vel ſyrupi, ponunt in electuariis vnc. ii. pulueris, & hoc faciunt vt electuaria ſint magis guſtui delectabilia. In confectionibus ſolidis Aromatarii noſtri temporis pro lib. zuccha. in confectionibns drag. vi. pulueris, ita quòd pro drag. i. pulueris dant vnc. ii. zucchari. Antiquitus verò ſolebant in lib. zucchari ponere drag. iii. pulueris, exempli gratia, Si voluero ordinare electuarium ſecundum antiquos, ſic dicam. Recipe ſpecierum aromatici roſ. ſpecierũ diarodonis abbatis an. vnc. med zucchari diſſoluti in aqua roſ. lib. vnam, fit cõfectio ſolida in rotulis. Exemplum ſecundum Aromatarios noſtri temporis. Recipe ſpecierum aromatici roſarum, ſpecierum diarodonis abbatis an. vnc. iiii. zucchari diſſoluti in aqua roſ. fiat confectio in forma ſolida in rotulis. Nota inſuper, quòd doſis communis electuariorum eſt à drag. iii. ad drag. iiii. ſequendo de elect. non ſolutiuis. Doſis verò communis confectionis nõ ſolu. eſt à drag. quattuor ad drag. quinque, & plus & minus ſecundum diuerſas relationes. Nota etiam, quòd electuaria & cõfectiones non ſolut. debent dari ante cibum per duas horas, & hoc eſt conſuetudo apud Practicantes : & hoc habet veritatem de elect. confortantibus ſtomachum : electuaria verò confortantia caput debent exhiberi poſt cœnam per horam ad quantitatem fabæ. Reſtat modo videre de electuariis, & confectionibus appropria-

tis

tis vnicuique membro particulari.

Electuaria calida confortantia caput.

Pliris aromaticon, Aurea Alexandrina, Theriaca fermentata, Mitridatum, Diaconis, Dialibanus.

Diacastoreum, Diarrhodon, Zuccharum viol. Theodorinum, Confect. anacardina, Confectio de musco, Diambra, Acori conditi, Zuccharum rosatum, Loch de papauere, Cōseruam florum nenu. Chebuli cōditi.

Electuaria calefacientia Splenem.

Diacalamentum, Conseruæ saluiæ, Conseruæ florum stechados.

Loch de squilla, Dialisophos, Dianthos.

Conseruæ florum rorismarini, Loch sanum & expertum, Loch de pulmone vulpis.

Electuaria calefacientia Cor.

Electuarium de gemmis, Confectio de xiloaloes, Aromaticum muscatum.

Gallia muscata, Diamargariton, Confectio de musco, Electuarium lætificans, Confectio de cino.

Cortices citri conditi, Dianthum seu Dianthos, Cōditum de buglossa, Cōserua buglossæ, elect. de pomis.

Electuaria calefacientia Stomachum.

Theriaca fermentata, Diaciminum, Diamuscum, Rosata nouella.

Diazinziber, Diatriō pipereō, Mitridatū, Diagalāga

Aromaticum rosatum, Aromaticum nardinum, Zinziber conditum.

Electuaria calefacientia Hepar.

Diaciminum, Diacalamentum, Diacinamomum, Diacostum.

Electuaria calefacientia Matricem.

Diacalamẽtũ, Trifera magna, Cõfectio de acetosis.
Confectio de xiloaloe, Diambra, Electuariũ ducis.
Diacinamomum, Electuarium dulce.

Electuaria calefacientia Iuncturas.

Confectio anacardina, Conserua rorismarini, Conserua florum stichados.
Diacorus, Acori conditi.
Diazinziber, Conserua saluiæ.

Electuaria infrigidantia pectus.

Zuccharum violatum, Diagragantum frigidum.
Loch de furfure simplic. Diapapauer.
Diapenidion sine speciebus calidis.

Electuaria infrigidantia Cor.

Zuccharum rosatum, Triasandali, Manus crist.
Diagalanga, Diacurcuma, Diabuglossatnm.
Diarrhodon abbatis, Confectio de acetosis, Dialacca.

Electuaria infrigidantia Hepar.

Zuccharum rosatum, Triasandali.
Trifera magna, Zuccharum violatum.
Diacoston, Diacoppon.

Electuaria infrigidantia Splenem.

Triasandali, Zuccharum violatum, Zuccharum rosatum.
Conseruæ florum stichados, Diarrhodon.

Electuaria infrigidantia Stomachum.

Zuccharum rosatum, Zuccharum violatum.
Diarrhodon descriptione communi, Diacitonion sine speciebus.

Electuaria infrigidantia Iuncturas.

Diarrhodon, Succum rosatum.
Zuccharum violatum, Triasandali.

De Trociscis.

Restat modo videre de Trociscis: est autem Trociscus rotunda compositio cum quadam depressione ad similitudinem magni lupini, communis dosis trociscorum præter eos, qui oppiati sunt, est à drag. vna & media, vsque ad drag. ii. licet sit melius non transcendere vi. Trocisci autem apertiui non debent exhiberi vltra quantitatem scrup. vnius, aut drag. med. Medicina sub forma trociscorum diutius conseruatur,

quàm ſub forma pilularum, aut electuariorum, aut cõfectionum, aut coctionum: exempli gratia, ſi voluero ordinare compoſitionem vnam trociſcorum, ſic dicam. Recipe maſticis cinamomi electi, gariofilorum, coriandrorum præparatorum, calami aromatici an. drag. med. fiant trociſci cum ſyru. de mentha, vel cum aliqua aqua appropriata intentionem Medici, dummodo pondus vnius trociſci non excedat drag. med. & debent exſiccari in vmbra. Vnde ſi voluero ordinare pilulas, ſic dicam. Recipe trociſcorum ſupra ordinatorum drag. vnam, puluerizentur, & cum zuccharo diſſoluantur in aqua menthæ, aut in aliqua alia ſecundum intentionem, & fiat confectio in rotulis trium dragmarum pro qualibet, ſimiliter dicã de decoctionibus.

De clyſteribus.

Reſtat modo videre de clyſteribus, multiplex autẽ eſt clyſtere, quodam lenitiuum, quod fit in febribus calidis, vt, Recipe florum maluæ, blitis, violarum, mercurialis, hordei an. m. med. fiat decoctio in ſuff. q. aquę ad conſumptionem tertiæ partis, deinde fiat colatura, de qua accipe libr. vnam, caſſiæ nouiter extractæ, zucchari rubri an. vnc. vnam, olei violati vnc. quattuor, vitelli oui nu. i. ſalis drag iii. fiat clyſtere, vel enema. Quoddam eſt clyſtere lauatiuum, quod fit hoc modo. Recipe aquę hordei, vel brodii pulli, in quo decoctum ſit hordei libr. vna, zucchari rubri vnc. i. & med vitelli oui num i. fiat clyſtere ſine ſale & ſine oleo, & fiat poſt exhibitionem medicinæ ſolutiuæ ſcammoneatę. Quoddam fit clyſtere partim lauatiuum, & partim ſolutiuum, vt. Recipe florum maluæ, cammomillæ an. manip. med. fiat decoctio in ſuff. q. aquæ, de qua accipe lib.

lib. vnam casſiæ nouiter extractæ, hieræ picræ, zucchari rubri an. vnc. med. olei camomelini, aut violati vnc quatuor, ſalis drag. iii. vitelli oui nu. i. miſce & fac clyſtere, vel ſic Recipe brodii pulli, in quo ſit camomilla decocta lib. vna casſiæ, hieræ pigræ, vel benedictæ, zucchari rubri an. vnc. med. mellis roſati col. vnc. ii. olei camomelini, vel violati vnc. iii. ſalis drag. iii. vitelli oui nu. i. miſce, & fac clyſtere: & hæc duo enemata conueniunt febribus calidis, vbi ſit aliqua materia phlegmatica, ventoſa, & bilioſa.

Quoddam eſt clyſtere conſtrictiuum, vt Recipe roſarum rubearum balauſtiorum, hordei torrefacti, granorum myrti an. manip. med. contundantur, & bulliant in ſuff. q. aquę cum caſtrati donec caput ſit coctũ. Deinde fiat colatura, de qua ſumat lib. i. boli armeni, ſanguinis draconis an. ſcrup. i. olei roſa. omphacini vnc. ii. pinguedinis renum caprarum vnc. i. miſce, & fiat enema cum vitello vnius oui aſſati diſſoluti in brodio dicto, & iſtud enema conuenit in fluxu maxime diuretico: poſſunt etiam conſimilia clyſteria multiplicari ſecundum intentionem Medici.

Quoddam eſt clyſtere carminantium forte, vt, Recipe rerum carminantiuarum an. manip. med. fiat decoctio in ſuff. quantitate aquæ vſq; ad conſumptionem tertiæ partis: deinde fiat colatura, de qua recipe lib. vnam benedictæ, zucchari rubri an. vnc. i. mellis roſ. col. vnc. ii. olei de lilio vel ruthę vnc. iii. ſalis drag. iii. miſce, & fiat enema: ſi autem volueris facere fortius, potes addere drag. ii. vel drag. iii. olei de baccis lauri, & iſtud clyſtere conuenit in dolore forti à materia frigida.

Quoddam eſt clyſtere fortisſimum fortisſime reſol uens materiam phlegmaticam, & competit paraliſi,

apo

apoplexiæ, vt Recipe centauri minoris vtriusque saluiæ, abrotani, calamenti, origani an. m. med. anisi, rorismarini, sebesten, seminis basiliconis maioris an. vnc. med. florum stichados arabici vnc. vnam, pulpæ coloquintidos drag. ii. mellis anacardini, olei de castoreo an. quartam medietatem salis gemmæ drag. i. hiere picræ, ellebori albi an. drag. vi. bulliant omnia, præter hieram picram in decem libr. aquæ vsque ad consumptionem medietatis, coletur, & colaturæ sumantur v. partes, & addatur hieræ picræ, & iniiciatur. Est enim efficax, proprium, & vltimum. Est aliud clystere commune in quacunq; dispositione leui apud mulieres, vt, Recipe brodii carnium, vel decoctionis mat. violarum, hordei lib. i. zucchari rubri vnc. i. & med. vitelli oui numero vno, olei violati vnc. iii. salis drag. iii. misce, & fiat enema commune. Notandum tamen est, quòd enema potest variari & multiplicari secundũ varias Medicorum intentiones: sed nota, quòd solutiua, quæ ingrediuntur enemata fortia in secunda, sunt doctrina: quædam enim sunt solutiua simplicia, quædam sunt solutiua compositiua: simplicia sunt vt turbith, sal. gemmæ, coloquintis agaricus, & ista ponuntur in decoctione enematum in dosi duarum dragmarum, sal. gemmæ ponitur in quantitate dragm. vna. Composita sunt, diaphenicon, hiera picra, hiera logodion, electuarium de baccis lauri, benedicta, electuarium elescoph, electuarium Indum. De istis possumus ponere vnciam vnam, aliquando plus, aliquando minus, secundum quòd placet Medico. Apparet igitur dosis clysteriorum, decoctio enim cõmunis est vnc. xii. Possumus tamen ascendere ad vnc. xvi. solutiua simplicia, quę ponuntur in decoctione, non debent transcendere drag. iii. Solutiua autem composi-

ta debent poni ab vnc. med. ad vnc. vnam & mediam, aliquando ad vnc. duas: oleum debet esse vnc. iii. sal debet esse drag. iii. & hæc de dosi clysteriorum.

De Epithematibus.

Epithema est medicina composita ex aquis destillatis speciebus, quæ mediante panno lineo, vel laneo applicatur membro infuso in aquis prædictis. Vnde licet Epithema possit cuilibet membro applicari, tamen communiter tribus applicatur membris, cordi, hepati, & renibus. Dosis epithematum quantum ad aquas communiter est vnc. xii. Dosis verò specierum communiter est drag. vna & med. licet aliquando Practicantes plus ponant, exempli gratia, Si voluero ordinare Epithema cordiale, sic dicam. Recipe aquæ rosͤ. buglossæ, melissæ, acetosæ an. vnc. iii. pulueris pro epithemate cordiali drag. vnam & med. vel drag. ii. croci parum, vini maluatici vnc. i. misce, & fiat epithema pro corde. Pro hepate sic dicam. Recipe aquarum ros. endiu. hepaticæ, solatri an. vnc. iii. sandali rubri drag. vnam & med. vel drag. ii. aceti vnc. vnam, misce, & fiat epithema pro hepate. Et nota, ꝙ idē epithema potest applicari renibus, & sic apparet dosis epithematum.

De Vnguentis.

Vnguentum est, quod ex oleo, vel oleis, pulueribus & modico ceræ, vel gummi perficitur. Et sciendum, quòd pro qualibet vnc. olei, vel succi, debemus ponere dragmam vnam pulueris, vel ad plus drag. vnam & med. cum modico ceræ. Nota tamen, quòd vnguentum potest habere triplicem formam, nam quoddam

est

est molle, quoddam mediocre, quoddam grossum. Vnde si voluero ordinare vnguentum sic dicam. Recipe olei de absinthio, nardini, olei de mentha an. vnc. vnam, pulueris gariofilorum, masticis, calami aromatici an. drag. i. ceræ parum, & fiat vnguentum molle, vel ceræ parum, & fiat vnguentum mediocre, vel ceræ quantum sufficit, & fiat vnguentum grossum. Notandum est etiam, quòd vnguentum potest fieri cum gummis, vt puta cum armoniaco serapino, sic dicendo. Recipe olei de mentha, olei nardini, olei de absinthio an. vnciam i. pulueris gariofilorum, masticis, menthæ an. vnc. vnam, armoniaci serapini dissoluti in aceto an. q. sufficit, fiat vnguentũ, & sic patet dosis vnguentorũ.

De Cerotis.

Cerotum est medicina dura, quæ applicatur membro fortiter adherens, vnde differt ab vnguento, quia vnguentum fit cum cera, & fit cerotum cum resina. Notandum est, quòd sicuti pro qualibet vnc. olei, vel alterius liquoris damus drag. i. pulueris conficiendo vnguentum: ita etiam conficiendo cerotum, exempli gratia, si voluero ordinare cerotum, sic dicam. Recipe olei cidoniorum decoctorum, de mentha an. vnc. i. gariofilorum, masticis an. drag. i. resinę quantum sufficit, & fiat cerotum. Notandum est etiam, quòd cerotum est multiplex, nam quoddam est cerebrale, & fit in forma orbiculari, quoddam est stomachale, quod fit in forma triangulari, quoddam est epaticum, quod fit in forma lunæ, vt hæc figura (quoddam est spleneticum, quod etiam fit in forma rotunda, vel, vt quidam dicunt, in forma quadrata. Notandum insuper est, quod ista se habent per ordinem vnguẽtum, cerotum,

&

& emplastrum: nam cerotum fortioris oppositionis est, quàm vnguentum: & emplastrum fortioris oppositionis est, quàm cerotum. vnde Medicus debet primum ordinare vnguentem, deinde cerotum, postea emplastrum: & sic gradatim à debilioribus ad fortiora ascendere.

De Emplastris.

Emplastrum est medicina ex multis composita & confecta, quæ aut bullierint, aut contuse fuerint, & secundum propria corpora super membro posita, & in sua substantia. Notandum, quòd primo Medicus volens ordinare emplastrum, non debet puluerizare ingredientia sicut est radix altheæ, camomillę, melliloti: sed ista debet decoqui ad spissitudinem, deinde contundi, quibus contusis debet addi oleum, vel pinguedo conueniens. Notandum secundo, quòd Medicus volens ordinare emplastrum, pro quolibet m. herbarum, vel radicum, debet ponere vnc. vnam & med. olei, vel alterius liquoris, vt butiri, pinguedinis gallinæ, anatis, anseris, porci, & reliqua, exempli gratia. Recipe florum camomillæ, melliloti, sem. aneti an. m. medium, bulliant in aqua ad spissitudinem, deinde contundantur, & cum oleo de camomilla, de aneto, de lilio an. vnciam vnam fiat emplastrum: & sicut dico de oleis, possum etiam dicere de butiro, & de pinguedinibus supradictis.

De Embrocatione & Fomentis.

Embrocatio est casus aquæ ab alto, in qua bullierint herbæ supra membrum læsum, & quilibet m. her-

bæ

bæ vult lib. i. aquæ, & debent decoqui ad consumptionem medietatis, deinde fiat colatura, & postea embrocatio. Ita etiam possemus dicere de Fomentatione, sed fomentatio fit cum spongia madefacta, aut filtro madefacto in prædicta decoctione loco patienti applicata. Et sic Deo duce imponimus huic tractatui finem.

MATHEI CVRTII SENTENTIA, An partus ante septimum Mensem editus, vitalis esse possit, vel ne.

DVo proponuntur nobis dubia determinanda. Primum de puella 170. die ab hora conceptionis nata, an possit esse vitalis. Alterũ an licet omnino vitalis non sit, possit aliquo certo tempore viuere. Pro quibus dissoluendis dicam, in primis apud omnes tam recẽtiores, quàm vetustiores receptum esse, quòd annus sit tempus peregrinationis integræ Solis in circulo signifero, ac trecentum sexaginta quinque dies, & horas sex contineat. Annum quoque in Menses duodecim secari, Græci, Aegyptii, Hebręi, Athenęi, Macedones, Cyprii, Bithinii, Cappadoces, & Romani fatentur: licet menses variis nominibus appellent. Menses aliquando ratione Lunę dicuntur lunares: interdum ratione Solis nomen accipiunt, solaresque dicuntur. Mensis lunaris est tempus ab vno Solis & Lunæ concursu ad alium, qui dies 29. & horas 12. continet. De quo Gal. 3. de diebus decretoriis non longe à principio sic ait. Quòd autem menstruum tempus non omnino triginta diebus cõstet, sed vnius diei ferè dimidio minus Hipp. integro vno libro demonstrauit.

Quin & vulgus propè vniuersum nouit mēsem alium, quem Græci κηλλὸν nominant, quasi mutilum & imperfectum 29. dies obtinere, alium nempè absolutum 30. Nam vniuersos duorum mensium dies 59. esse oportet. Siquidem vterque omnino triginta minus altera diei parte: Quemadmodum igitur annum integrum Sol absoluit. Ita Luna mensem. Idem voluit Gal. primo de morbis vulgaribus com. 2. Sic habens, vt verè Palestini computant 12. menses, efficiunt dies numero tricenos quinquagenosquaternos. Nam cùm tempus à Lunæ cum Sole coniunctione vsque ad aliā quanuis coniunctionem supra dies 29. alium præterea diem dimidium assumat: idcirco duos menses continentes quinquaginta nouem dies in partes diuidunt inæquales, atque alterum dierum 30. faciunt, alterum 29. Mensem quoque esse communem amborum, Solis scilicet, & Lunæ circuitum. Dixit Aristo. 4. de generatione animali cap. vlt. quòd est tempus ab vno Solis & Lunę concursu ad alterum. Mensis igitur lunaris, de quo antiquiores Aristotele & Galeno loquuti sunt 29. dies & dimidium continet: id quod ab Hippocrate lib. de septimestri partu clarè dicitur, quando quinque menses dies centum quadraginta septem, & dimidium alterius diei continere dixit. Dixitque dies 59. duos menses perficere. Huncque lunarem mensem exquisitè, siue exactè mensem appellat Gal. 3. de diebus decretoriis versus finem. Mensis vero solaris est totius anni pars duodecima, siquidem apud omnes annus duodecim mensibus constat, & diebus tercentum sexaginta quinq; integrum annum facientibus, sex horis additis, quorum pars duodecima triginta dies excedit. Duodecies namq; triginta, tercentum sexaginta faciunt. Quia si ex duodecim mensibus, quinque

vnum ſupra triginta dies contineant, & ſeptem trigin ta tantum totus annus abſoluetur, præter horas ſex: vnde ſingulis quattuor annis cogimur diem facere intercalarem, ſiue interpoſitum. Apud nos verò annum diducimus in mẽſes duodecim, ſeptem vnum ſupra triginta dies continent, quattuor triginta tantum, & quia ad abſoluendum tercentum ſexaginta quinque, viginti octo dies deerant, menſis vnus 28. obtinuit: alii verò vetuſtiores menſes annum integrantes, vel 30. vel vnum ſupra 30. dies continere volunt; exceptis Paleſtinis, annum ex 12 menſibus lunaribus conſtituentibus, qui tercentum quinquaginta quatuor dies faciunt: & quia ad abſoluendum tercentum ſexaginta quinque dies, & horas ſex, deſunt dies vndecim, & horæ ſex, ſicuti cogimur nos ſingulis quatuor annis diem intercalarem facere: ita coguntur ipſi ſingulis viginti octo menſibus intercalarem menſem facere: ita vt in octo annis tres menſes faciãt intercalares. Et proinde Gal. 1. de morbis vulgaribus de menſibus annum integrantibus, quos ſolares appellamus: dixit non eſſe computandos pro Lunæ ratione, ſed pro ratione Solis, cùm inquit. Cæterum non ſunt pro ratione Lunæ menſes computandi, quòd iam multis Græcię ciuitatibus eſt ſolẽne, ſed pro ratione Solis apud omnes antiquiores, & nationes quàmplures numerantur, ſubiungit quomodo Romani vniuerſum annum in menſes 12. diducunt, ſubinde quomodo Paleſtini, cuius verba ſuperius poſita ſunt. Poſtea de Paleſtinis & eos ſequentibus loquens, ait, quare quibus hæc eſt ratio, mẽſium aliquem facere intercalarem coguntur, vt præteritorum annorum reliqua cumulent, & tẽpus fiat vnius menſis &c. & licet apud Paleſtinos, & Græcos tempore Galeni omnes lunaribus menſibus conſtitueretur, & tercen-

tum

tum quinquaginta quatuor diebus absolueretur: apud tamen antiquiores, Hippo. scilicet, & multas nationes id non obseruabatur: Quum itaque Hippo. & Arist. locuti sunt de mense lunari 29. dies & dimidium alterius diei continente, & de mense solari 30. & plus obtinente, dubitari poterat de illa conclusione, quòd natus citius septimo mense vitalis esse non possit: an de lunari, an de solari mense intelligerent. Remouet hāc dubitationem Hipp. in tractatu de Septimestri partu, inprimis verbis dicens. Septimo mēse natum eum intelligere, qui vltra centum octuaginta duos dies natus sit, nec non & vltra anni medietatem, quæ sex mensibus solaribus absoluitur: est autem anni medietas dies 182. & horæ quindecim, & proinde de mensibus lunaribus non esse conclusionem intelligendam: sex enim menses lunares 177. dies præcise continent, & si conclusio de mensibus lunaribus intelligeretur, posset natus die centesimo septuagesimo octauo vitalis esse; id quod Hippo. non admittit. Nos autem sumus in casu longè clariore, quia puella de qua quæritur, cùm nata sit die centesimo septuagesimo, siue sententia Hippo. dicta, & Arist. 7. de historia animalium cap. 4. de mense lunari, siue solari intelligatur, puella vitalis esse nō potest, quæ citius 7. mense tam lunari, quàm solari nata sit. Nec ignoro præter dictum mensem lunarem Gal. 3. de diebus decretoriis ponere alios duos menses lunares, vnum integræ peragrationis Lunæ in circulo signifero, qui dies 27. & horas octo continet. Alterum quo Luna manifestè illuminata in hæc agit inferiora, qui diebus 27. vel 26. cum dimidio, secundum varios respectus constituuntur. Et si de his mensibus Hippo. & Arist. sententia intelligatur, poterit natus 170. die dici natus 7. lunari mense, & sic vitalis esse:

verùm hoc ad rem nihil facit, quoniam Gal. primus ad inuestigandam causam, cur dies decretorii ponendi sint, illos duos menses posuit, de quibus neque Hippo. neque Arist. nec alii Gal. vetustiores vnquam loquuti sunt, sicut neque de causa dierum criticorum quicquam dixerunt. Non igitur eorum sententia de illis mensibus, de quibus nihil loquuti sunt, intelligi potest. Restat igitur conclusio apud Hippo. & Gal. clarissima, quòd puella centesimo septuagesimo die ab hora conceptionis nata, vitalis esse non possit. Id quod alio fundamento diduci potest. Hipp. in tract. de alimentis 2. de morb. vulg. sectione 3. in 6. de morb. vulg. sectione 8. vult tria tempora in fœtu consideranda, primum formationis, secundum motus in vtero, tertium partus, quum tempori formationis additur duplum ipsius, fit tempus motus, quum verò id duplum, quod additur, triplicatur: tunc totum tempus motus duplicatur, & fit tempus partus. Quemadmodum si fœtus 35. diebus, formatur 70. additis erunt centum quinque, & tunc incipiet fœtus in vtero moueri: septuaginta verò triplicatis, aut centum quinque duplicatis, erunt dies ducentum decem, & septem menses integri ac tempus partus. Dixit Hippo. fœtum formari 35. diebus, 40. & 45. citius diebus 35. non posuit. Auic. 2. 3. cap. 2. minimum tempus formationis masculi dixit esse 30. dies, & minus tempus partus medietatem anni. Fœtus autem formatus trigesimo die, nonagesimo mouebitur, citius centesimo octuagesimo nasci non poterit. Quare puella, de qua dubitatur, vitalis esse non poterit, quum citius centesimo octuagesimo die nata sit, opus esse iuxta regulam hanc eam esse formatam citius triginta diebus. Nunquam autem visus est abortus ante trigesimum diem perfectè formatus,

vt

vt habetur ab Aristo. 7. de histo. animal. cap. 3. & 4. degenerat animal. cap. 6. Ad id accedit, quòd puella tardius in vtero quàm masculus formatur. Obiiciet fortè aliquis dicta Hippo. esse verificanda, vt in pluribus. Tametsi absolutè, & tanquam semper vera probata sint, vt clarè habetur à Gale. 7. de diebus decretoriis cap. vlt. & clarius 6. part. aphoris. 58. illa igitur conclusio, quòd natus citius 7. mense non poterit esse vitalis, verificabitur vt in pluribus, & aliquando raro poterit oppositum contingere. Nihil autem prohibet illud raò contingens in casu nostro verificari. Item Hippo. & Arist. nullam afferunt rationem demonstratiuam ad conclusionem illam probandam, sed tantum quod longo vsu viderunt, asseuerant, ac si dicerent, nunquam visum citius 7. mense natum viuere, igitur natus citius 7. mense viuere non potest. Qui modus nihil concludere videtur, sicut priusquam morbus Gallicus accideret, non sequebatur, nunquam visum est aliquem morbo Gallico laborasse: igitur morbus Gallicus euenire non potest. Dicendum est Hippo. summas in aphorismis, licet non tanquam semper vere dictæ sint, verificari tamen vt plurimum id, quod clarè dicit Gal. locis adductis in libro de septimestri partu, & in aliis, quibus non aphoristicè, sed longiori sermone procedit, aliter tenendum est. Ratio enim diuersitatis est, quia sententiæ aphoristicæ breuissimo sermone sunt explicandæ. Ideo Hipp. in aphorismis non curauit id, quod vt plurimum, ab eo quod semper euenit discernere. In aliis autem libris, & præcipuè in de septimestri partu clarè distinxit, cum nanq; dixisset partum viuere natum 7. mense, & ex consequenti citius natum viuere non posse: subiunxit, quod licet nati mē se septimo viuere possint, vt plurimum tamen moriun

 tur.

tur. Ideo debuiſſet dicere Hippo. de natis citius 7. menſe, ſi aliqui nati citius 7. menſe viuere poſſent, ſenſus itaq; Hipp. eſt, quod natus 7. menſe viuere posſit, licet eo tempore nati vt plurimum moriātur. Ad aliud quod obiicitur, reſpondetur, in Philoſophia & Medicina multa eſſe, quæ ſolo experimento ſciri poſſunt, nec ratione demonſtratiua probari valent, ſicut quod omne rhabarbarum bilem trahendi vim obtinet, magnes ferrum, quòd omnis ignis calidus ſit. Hæc enim ſcita ſunt, ſed non alia via, niſi quia ſemper videmus, & experti ſumus ita eſſe. Nunquam enim vidimus ignem non calidum: Rhabarbarum, quod vim bilem purgandi non haberet: Nec magnetem, qui ferrum non attrahat. Non enim ratione probare valemus ignem calidum eſſe, magnetem ferrum attrahere, ſed id tantum ſenſu & experimento concludimus, quod aut de morbo gallico dicitur, nihil ad rem facit, quia in his, quæ à caſu fiunt, vt morbi, & his quæ ab arte, apertè concedimus aliquid de nouo fieri poſſe, & videri quod nunquā factum ſit, & nunquam fuit. Quis enim dubitat monſtrum fieri poſſe, quod nunquam fuit, & medicinam aliqnam compoſitam ex variis ſimplicibus fieri, quæ nunquam fuit? quoniam tales compoſitiones infinitis modis variari poſſunt: ſecus autem dicēdum eſt in rebus, quæ fiunt à natura, ſi vnquam dari poſſet ignis non calidus, aliquando talis viſus eſſet, & ſi dari poſſet magnes ſine virtute attractiua ferri, aliquando id experiētia deprehendere licuiſſet, pari modo ſi fieri poſſet naturaliter, vt natus citius 7. menſe viueret: iam quandoque iſtud experientia compertum fuiſſet: propoſitio namq; vniuerſalis inductiuæ in omnibus ſuis ſingularibus, cuius oppoſitum non valet intellectus ratione concludere, pro principio certisſimo tenenda eſt, ſicut

quod

quod omnis ignis calidus ſit,& quod natus citius ſepti mo menſe viuere nõ posſit. Nunquam enim vidimus ignem non calidum,nec intellectus ratione concludere poteſt,ipſum viuere poſſe. Igitur tenendæ ſunt eæ duę propoſitiones certisſimæ,& tantam certitudinem habebimus,quod natus citius 7. menſe,non viuat,ſicut quod omnis ignis ſit calidus, vel quod omnis magnes ferrũ attrahat, vel quod oẽ rhabarbarum bilẽ purget.

Quòd ad ſecundum dubium attinet Hippo.3. part. apho. 12. in anni quadam conſtitutione dixit. Mulieres,quibus partus ad ver ineſt, ex quacunque occaſione abortiuntur. Quæ verò pariẽt,imbecilles & mor bidos pariunt infantes,qua re vel ſtatim intereunt, vel tenues,& valetudinarii viuunt: contra,diſtinguit Hip poc.abortum à partu,adeò vt quæ abortiunt, non pariant,& quæ pariunt non abortiant,vt abortus ſit intẽ peſtiuus partus, non tamen ſit abſolutus partus, ſicut homo mortuus non eſt homo. Idem habetur 5. part. aphoriſ.54. Gal. vero 15. de vſu part.cap.7.vult partum eſſe,imò fœtus adeo perfectus eſt,vt ab vtero pro diens per os nutriri valeat. Quando verò nondum in tantam deuenit perfectionem,non partus,ſed abortus erit. Quare qui intempeſtiuè, ſiue abortiui ex vtero prodeunt,non nutriuntur,nec viuunt,& proinde dixit Ariſto. citius 7. menſe prodiens, nullo modo viuere poteſt,ſi nullo modo conſtat,quod non per dies, cùm nutriri non valeat. Qui vero in partu viui in lucem eduntur,& debiles admodum ſunt,dicit Hipp.vel breui moriuntur,vel tenues & valetudinarii viuunt. Neque vitæ terminus certè dici poteſt, quoniam ſecundũ quòd natus imbecillior,aut minus imbecillis fuerit,ita longiori aut breuiori tempore viuere poterit. Quod verò abortiri,ex vtero intempeſtiuè prodire, non nu-

triri, non viuere posse se inuicem consequantur, ostenditur ex Gal. qui part. 5. aphoris. 30. 33. 36. 37. 43. 52. 54. id quod Hipp. aborsum dicit, ipse fœtus corruptionem interptetatur, ita vt velit in omni aborsu fœtum corumpi, & interire.

Ex his concludendum puto, quòd puella vigesimasexta Octobris 1539. proximè præteriti circa horam quartam noctis concepta, & die tertiadecima Aprilis anni 1540. hora 14. nata, non potuerit per dies viuere, & si vixerit, necesse sit fateri, quod citius concepta fuerit, siquidem citius centesimo octuagesimo secundò die ex vtero prodiens, nec nutriri, nec viuere posit. Dat. Bononiæ die VIII. Maii M D XL.

MATHEI CVRTII Ticinensis, Medici Excellentissimi, De Febrium curatione.

FEbris calor est, non res calida, octauo de Ing. primo & nono eiusdem xiiii. auctus & in igneũ mutatus primo Apho. xvi. nõ ex duobus compositus: cuius ratio colligi potest 1. Apho. xiiii. siccitati coniunctus, 1. Aphor. xvi. 1. regim. acut. xviii. & xii. & ix. de Ing. xiiii. in corde accensus, 1. de diff. Feb. iii. & per totum corpus transmissus viii. de Ing. in principio, 1. de Accid. v. nisi impediatur, sicut est in Epiala ii. de differen. feb. vi. & in Liparia in lib. de inæq. int. lædens operationes, nedum naturales, sed etiam motiuas, quia hoc cuilibet conuenit ægritudini, in lib. Artis medicinalis lxxxii. non enim æger est, nisi decumbat 1. de dieb. criticis vi. vnde dicitur viii. de Ing. 1. quòd impedit ægrum, & per eam vehementer tristatur. Quæ qui-

quidem caliditas debet esse perseuerans, 1.de differẽ. feb. iii. non sicut caliditas irę & laboris, quando adhuc nõ est impressa caliditas in facto esse in corde. Debet enim caliditas febrilis ponere in calefacto esse partem aliquam cordis. Omnis namque morbus debet esse in facto esse, secundo de accidentibus tertio. Hæc autem si salubris sit, quatuor vniuersalia tempora debet habere, sicut de omni morbo dicitur in de vniuersalibus morborum temporibus, verum est, quòd aliquam potest habere imperceptionem, quòd si sit insalubris, declinationem non habet 2. de Crisi.v. & ix. Ista autem quatuor tempora sunt principium, augmentum, status, & declinatio, & possunt attendi penes digestionem. Et est principium quando apparent signa occultæ digestionis: augmentum quando manifestæ: status quando completæ: declinatio quando fit expulsio, sicut patet primo de Crisibus xvii. & xviii. Penes essentiã vero & accidentia quando incipiunt est principiũ: quando augentur est augmentum: quando in maximo sunt vigore est status 1. de Crisibus iii. quando declinãt, est declinatio. Tempora autem ista coincidunt in morbis reseruantibus, non aũt in non reseruãtibus iii. regim.acut.vltimo, in non reseruantibus enim tempora quoad essentiam & accidentia, præcedunt tempora quoad digestionem, & sicut sunt quatuor tempora vniuersalia, ita etiam quatuor tempora particularia in illis, quæ habent paroxysmos: verum est quòd secundũ Gal. in de tẽporibus paroxysmorum possunt fieri sex, numerando totum circuitum, cum infebricitatione, si in principio sit qõ pulsus. Nam est principium inæqualitas, augmentum, status, & declinatio, & infebricitatio. Quod si sub augmento ponatur inæqualitas, & nõ numeretur infebricitatio, erunt tantum quatuor, sicut

vniuersalia, quod non sit, quia realiter principiũ ab augmento non distinguatur, & sic sunt tantum tria non numerando infebricitationem, sicut est in illis, quæ ad ipsam non terminantur. Hęc autem à Galeno in lib. de quatuor tẽporibus paroxysmorũ. Cognoscuntur autem tempora ex natura morbi 1. Aphor. xii. 1. de Crisib. ix. ex dispositione materię peccantis, 2 de diff. feb. 8. tẽpore anni, 2. Apho. xxv. ex anticipatione 1. Apho. 12. primo de Crisibus iii. ex euacuatione, 1. Epid. in commento primi infirmi. In febres autem incurrunt ex causis extrinsecis calefacientibus, maxime in ephemeram, & magis sunt parati cholerici 8. de ingeniis 7. & 8. infrequentius tamen sunt febricitantes sanguinei, quia magis incurrunt putridas, viii. de Ing. 7. & ferè æque similiter in ephemeras, sicut cholerici. Sic Auic. prima quarti cap. de pręparatione ad febres præponit corpora calida & humida. Quoniam autem si debet esse febris calor in facto esse inductus esse debet, & quoniam vt dicitur vi. Epid. part. vi. cap. 8. in nobis mẽbra sunt in triplici differentia, scilicet solida, quæ continentia appellantur, humores qui dicuntur contenta liquida, & spiritus, quidem contenta mobilia appellantur: Ideo sunt tres species febris diuersificatæ, secundum subiectum positũ in calefacto esse, 1. de diff. feb. 1. licet enim calor in febre debeat esse in toto, tamen sufficit quòd in facto esse sit in vna parte cordis, & toto ei correspondente. Si ergo sit in spiritibus, dicitur ephemera: si in humoribus, putrida: si in solidis sit, hectica: dicitur autem quando est in humoribus, putrida, quia humores omnes quãdo in eis est calor febrilis, putrescunt, excepto aliquando sanguine, sed habet naturam ephemerarum, ix. de Ing. 1. variæ aliæ dantur febris diuisiones ab Hipp. vi. Epid. part. vi. tex. 16.

& à

& à Gal. 1. de diffe. feb. 1. Sed istam diuisionem sumptam à Gal. à materia accipiemus, & penes ipsam omnium febrium, secundum mentem Hippo. & Gal. curationes explicabimus. Ab ephemeræ igitur curatione exordiamur.

De Febre ephemera, & eius curatione.

Ephemera febris, est calor in spiritibus impressus in calefacto esse, sicut primo de diff. feb. attestatur Gale. quæ si non committatur error, de se vnum diem nō pertransit, tertio de Ing. in principio, & x. eiusdem secundo de causis procatarcticis fit primo de diff. feb. 3. & 2. de Crisi. vltimo. In ipsam incurrere parati sunt, qui complexionis sunt calidæ, & siccæ, 8. de Ing. 8. Cognoscuntur autem ephemeræ ex istis signis, primo ꝙ sunt à causa procatarctica, secundo ꝙ habent ferè vrinas similes sanis, & digestas, tertio ꝙ pulsus in declinatione sit similis sano, quarto ꝙ calor sit suauis ad tactum, quinto ꝙ in statu non sint sæua accidentia, sexto ꝙ in declinatione appareat quędam irroratio ex superfluitatibus tertiæ digestionis. Et hæc omnia colliguntur à Gal. in primo art. curatiuæ ad Glauco. 2. & secūdo de Crisi. vltimo, & primo de diff. feb. septimo & octauo de Ing. quarto.

In eius curatione sic est procedendum, quando principaliter in febribus à tribus indicationem sumamus, à causa morbi, à morbo, quę de sui remotione indicāt, & à virtute, quæ de sui cōseruatione, ut ostēdit Gale. 10. de Ing. 1. Parū de curatione eius curamus cū salubris sit, & omnibus nota, quæ & facilè tolli potest, pariter ēt de virtute, quia ea est salubris, & virtutē nō prosternit. Ideò omnis cura ferè ab ipsa febre sumitur, sicuti

deci

decimo de Ing. primo dicit Gal. Quum autem febris, vt febris, ſit calida & ſicca, ſicut primo de regim. acut. 18. 43. & primo Apho. 16. dicit, & quum omnis cura fiat per contrarium 8. de Ing. primo, ideo de infrigidatione, & humectatione indicat, vt de Ing. 14. In hac cura quum principaliter infrigidare, & humectare intendamus. Aer ipſe, à quo indicatio ſumitur nono de Ing. 14. oſtendit, quãtum infrigidare debemus vel humectare. Si enim ipſe calidus & ſiccus ſit, maiori indigemus humectatione, & frigidatione, ſin minus, minori. Quare ſi ipſe calidus ſit, debet ad frigiditatem alterari, nono de Ing. 14. Alterato igitur aere ad frigiditatem & humiditatem, ſi talis non ſit, eſt eligenda domus, quæ talis ſit: & Gal. dicit, ꝙ debet eſſe ſubterranea, & verſa ad ſeptentrionem, aſperſa cum rebus frigidis, vt roſis, camphora, & ſimilibus: debemus reſpicere quæ eius cauſæ fuerint, quæ de ſui remotione indicant, decimo de Ing. 2. quæ quidẽ cauſæ diuerſæ, quomodo poſſunt cognoſci, oſtendit Gal. & in primo ad Glauco. 2. & ſecundo de Criſi. vlti. Si ergo fuerit in cauſa, Triſtitia, debemus curare vt ſtent læti, ſi nimium Exercitium, debent quieſcere, ſi Vigilia, debent dormire, & ſic omnes cauſas debemus remouere per ſua contraria, ſicut octauo de Ing. tertio oſtendit Gal. Remota cauſa (quod facile fieri poteſt, quum ſit procatarctica, niſi ſit oppilatio vel bubo, quum ſæpenumero iſta febris in hecticam vel putridam tranſeat, niſi curetur, vt in prima quarti tract. 1. cap. 5. refert Auic.) ipſi febri eſt attendendum: Hæc ſunt ingenia, quibus vtimur in omni ephemera, ſicut ſeptimo Apho. 43. colligere poſſumus, verum vt dicit Paul. lib. 2. cap. 16. debemus variare & applicare, ſecundum ꝙ à diuerſis procedit cauſis. Nã aliquando in principio cõueniunt, vt ſi exuſtione

ne

ne facta sit, aliquando in declinatione, tamen & facta digestione vt in catarrho ponitur, aliquando maiori aqua est leuandum, aliquando minori, aliquando magis in vna mansione balnei, aliquando magis in alia debet stare, quas mansiones & virtutes x. de Ing. xi. enumerat Gal. vnde sicut aliquando, secundum quod maiori humectatione, vel instauratione, vel sudore indigemus plus, vel minus: potest modo in vna, modo in alia sede stare æger. Sed quoniam nostris temporibus ordinata balnea nō habemus, debemus facere vt melius possumus in domibus ordinare, nec ea in Ephemeris (in quibus præsentaneum sunt remedium) dimittere, sicut in primo art. cur. ad Glauc. cap. 2. Præterea post balneum, est inunctio, quam in primo ad Glau. laudat Gale. oleum autem non debet esse frigidum, quia vt patet tertio reg. acut. 42. constipat, & sic esset periculum cōuersionis in putridam, sed debet esse tepidum, & miscere cum aqua tepida. Sic enim, vt dicitur secundo de Simp. 24. maiorem facit humectationem, & quoniam intentio omnis est resoluendi illos spiritus incensos, laudant Doctores frictiones, quæ diuersæ sunt, vt secūdo de tuend. sani. patet, & secundum quod diuersæ diuersos habent effectus, semper tamen aliquo modo conueniunt, sic ergo balnea, frictiones, unctiones, omnibus cōueniunt ephemeris. Vltima intentio est de cibo & potu, Gal. primo de diff. feb. ad Glauc. secundo laudat vinum in omni ephemera, & in 8. de Ing. tertio modo sit pauciferum, sic enim magis excretiones expellit: si ergo febris sit in corpore calido & sicco, & cum illis conditionibus, quas enumerat Gal. 8. de Ing. secundo, tunc in principio debemus dare panem maceratum in vino, sicut ibi fecit Gal. quod si non sit tale accidens, prius est balneandus, post dandus cibus primo art. cura. ad

Glauco.

Glauco. ſecundo: cibi autem, qui conueniunt, ſunt primo ptiſana, alica cum pauco aceti, non craſſa, piſces ſaxatiles, ꝙ ſi illos habere non posſis, ſumendi ſunt illi maxime qui non ſunt in lacu, vel in oribus fluminum. Item perdices, paſſeres, pulli gallinacei, phaſiani, pulli columborum, & alios poſſumus dare cibos, quos enumerat Gal. 8. de Ing. ſecundo. Panis quoque conuenit in furno coctus: dicit ibi Gal. & ſic poſſumus vti his cibis, & dare magis & minus, ſecundum diuerſas cauſas vnde ſi ſit ex nimio labore, vel inedia, eſt dandum tantum cibi quantum poteſt digerere, ſi ex bubone, parũ, ſi ab aliis cauſis, eſt dandus cibus mediocriter, ꝙ ſi fiat ex obſtructione, tunc dicit Gal. 8. de Ing. ſecũdo, oportet primo vti phlebotomia, aliter alia remedia eſſent vana, ꝙ ſi videamus dicit Auic. in cap. 23. ꝙ ſit potius oppilatio propter crasſitiem materiæ, quàm propter multitudinem, ſic eſt melius vti aperientibus & incidẽtibus, ſicut dicit Gal. ex oxymelite, & poſſumus miſcere aliquas herbas, vt calamẽthum, & pulegium, niſi ſit timor nimiæ caliditatis, & debemus vti ſemper cibis aperientibus, ſic enim curando ephemeram, dicit Gal. primo ad Glau. 2. remanet poſt 24. horas æger in totũ liber cum omnibus diſpoſitionibus ſanis, & ſic prohibemus, ꝙ fiat interpolata putrida, quia in infebricitatione non ſunt ægri in totum ſimiles ſanis. Hæc ſunt, quæ conueniunt communiter omnibus ephemeris, quę autem conueniunt ſingulis ſpeciebus, vide apud Auic. hæc ſunt procura ephemerę ſecundum Galenum, quæ omnia etiam refert Auic.

De Febribus putridis.

Quatuor ſunt in nobis humores, qui ſua multitudine,

ne, vel crassitiæ, oppilationem in corpore nostro faciẽtes, prohibent caloris naturalis transpirationem, quo non transpirante calor noster fit extraneus, eo autem extraneo existente humorem magis aptum putredini, putrefacit: humor autem putrefactus febrem, quæ putrida dicitur, generat. xi. de Ing. 8. sine oppilatione. n. non fit febris putrida, 1. de diff. feb. tertio, nisi pręcedat ephemera, vel per attractionem aeris putridi. In his namque casibus potest fieri putrida etiam non pręcedẽte oppilatione. Isti ergo humores non excitant febrẽ, nisi putrescant, 2. de diff. feb. 8. excepto sanguine x. de Ing. 3. Quum autem putrescunt vel intra venas, vel extra putrescunt: si intra, faciunt continuas 2. de Crisi. 12. & 2. de diff. feb. vlti. si extra, faciunt interpolatas, 2. de diff. feb. xi. & si intra, venas putrescunt, vel sunt in venis magis propinquis cordi, & faciunt continuas, sine manifestis excrescentiis, vel in venis paruis remotis à corde, & sic faciunt continuas cum manifestis excrescentiis, 2. de diff. feb. vlt. ꝙ si extra venas, vel est cholera, & sic faciunt tertianā: vel est phlegma, & sic quotidianam: vel est melancholia, & sic quartanam, 2. de diff. feb. 2. Sanguis non putrescit extra venas, solum intra venas, 2. de diff. feb. 9. Sed non facit febrem purā secundo de Crisi. 12. sic. s. quòd tantum appareāt signa sanguinis, sed apparent etiam signa choleræ, 2. de diff. febr. 9. Isti quoque humores, vel sic putrescunt, ꝙ tātum vnius humoris signa apparent, & sic fiunt febres puræ, vel apparent signa duorum humorum, & dicuntur nothæ, vel compositæ secundo de Crisi. 12. Accessiones tolluntur, secundum ꝙ per partem post partem materia accēditur & expellitur, sicut patet in exemplo de stercore columbino, 2. de diff. feb. 5. vel secundum ꝙ aggregatur tanta materia, vt possit stimulare virtu-

tem expulsiuam, 2.de diff.feb. vlt. hinc est, quoniam cholera hæc potest facere de tertio in tertium phlegma, quotidie melancholia, de quarto in quartum: hinc est ꝙ febris à cholera est tertiana, à phlegmate est quotidiana, à melancholia quartana. Variantur autem paroxysmi, & fiunt maiores vel minores, secundum materiæ dispositionem, & virtutum naturalium fortitudinem, vel debilitatem, 2.de diff.feb.xi. Hę sunt omnes species febrium putridarum, quarum cum rationes explicaturus, à cholericis, & inter cholericas ab interpollatis, & primo à pura exordiar.

De tertiana pura, & eius curatione, & in fine de tertiana continua.

Tertiana pura, quæ ex cholera fit extra venas putrescente, 2.de diff.febr.2. & vlti. per membra sensibilia delata, 2.de diff feb.3. quando eius signa tantum apparent non alterius humoris, 2.de Crisib.12. & de se de tertio in tertium affligit. Primo ad Glauc.cap.de signis febrium intermittentium, cognoscitur, quoniam septem periodos non transit, quarto Apho.59. inuadit magno cum rigore, cum punctura rei calidæ, non cum magno frigore: terminatur per sudorem, vel per vomitum bilis, vel per vtrunque, calorem habet plurimũ & acrem cum siti magna in principio, quæ post sit mitis 12.horas, non transit eius accessio ad perfectam terminatur infebricitationem, pulsus in inuasione habet tardos, debiles, paruos, ac raros: nec aliam habent inæqualitatem, nisi quæ communiter est in omnibus febribus, & tandem in statu habet magnos, calidos, vehementes, veloces, & frequentes sine inæqualitate. Tantum habet eum, qui sequitur omnes putridas, scilicet ꝙ sy-

systole sit velocior diastole, vrina est subrubea, vel sub flaua. Aduenit autem in complexione calida & sicca, regione pariter & statu cœli calidis & siccis, in iuuene exercitato, quãdo vigilauit, laborauit, tristatus est, multum cogitauit, & pauco vsus fuerit cibo. Hæc sunt signa, quæ omnia vel plurima tertianam puram sequuntur, sicut colligere possumus à Gal. primo ad Glauc. capite de signis feb. intermittentium 4. Apho. 59. secundo de diff. feb. 3. secundo de Crisi. 3. & hæc febris de se periculo vacat, 4. Apho. 42. Curando ergo tertianam puram sic debemus procedere.

Cùm, vt dicit Galenus de constitutione artis medicinæ 13. & 14. in omni ægritudine debeat Medicus elicere intentiones curatiuas: secundo videre an illud fieri possit: tertio cum quibus instrumentis: Ideo primo oportet videre à quo sumantur indicationes curatiuæ in tertiana pura, & quoniam ipsa curari potest, quibus instrumentis vti debemus. Intentiones omnes curatiuæ summuntur à morbo, & à causa morbi, & à virtute, dicit Gal. 10. de Ing. primo virtus indicat de sui conseruatione, quæ fit cum similibus, 9. de Ing. 14. Morbus autem, & causa morbi de sui indicant remotione, 10. de Ing. primo Cęterum quando morbi, ac sui causa sæpe indicant de oppositis remediis: ideo vidẽdum est à quibus primo est incipiendum. Gal. tertio de Ing. & 12. dicit, ꝙ tria sunt, quæ indicant ꝙ ab eis incipere debemus, scilicet illud quod habet rationem causæ, illud quod magis vrget, & illud sine qũo non. Cæterũ quoniam in tertiana pura, quum de se sit salubris, quarto Apho. 43. morbus ipse nec sua symptomata plurimum vrgeant, ideo ab ipsa causa (sine cuius remotione non potest curari febris) est incipiendum. Quum igitur visum sit à quibus sint sumendæ indicationes, à

quibus

quibus (primo modo etiã ſuppoſito, quòd hoc ſit poſſibile) reperienda ſunt remedia, primo pro virtute cõſeruanda, quæ ſunt ſimilia complexioni, ætati, & conſuetudini, nono de Ing. 14. hæc quæ ſint patebit, quoniam loquitur de rebus non naturalibus. Veniendum ergo eſt ad remedia, quæ conueniunt ratione cauſæ: Cauſa tertianæ puræ, eſt cholera, ſicut patet ſecundo de diff. feb. vltimo, & ſecundo de Criſi. 3. & ſic eſt materia: Materia autem in cunctis morbis quædã eſt putrefacta, quædam in putrefieri, vnde debemus educere eã, quæ eſt iam putrefacta, & curare ne alia putreſcat, xi. de Ing. 9. Duo vero ingenia ſunt magna, quibus educimus materiam peccantem, phlebotomia, & pharmacia, 2. Apho. 29. Quum ergo eſt intentio de phlebotomia, & pharmacia, à phlebotomia eſt incipiendum, ſexto Epid. parti. 1. lib. 5. Cuius rationem reddebat Gale. in lib. de dignoſc. affectibus renum, quia ſic melius humores per pharmaciam poſſunt educi, & hoc faciebat Hippo. quarto regi. aut 19. & 28. hoc tamen eſt interdum non exiſtente maxima humorum inæqualitate, ſicut dicit Auic. quarta fen primi cap. 5. quia tũc eſt incipiendum à pharmacia, ſicut faciebat Gal. quinto de Ing. 14. & hoc eſt, quia virtus in principio oppreſſa ab humorum cacochymia non conſtaret, ſuppoſito tamen ꝙ in tertiana pura non ſit iſta magna inęqualitas, ab ipſa eſt incipienda phlebotomia. Quum igitur natura eſt aggrauata, tunc eſt fienda phlobotomia, ſicut de omnibus putridis dicit Gale. xi. de Ing. 15. Dico quando natura eſt aggrauata, quoniam non credo, ꝙ ſimpliciter in omni pauca putrida ſit fienda phlobotomia, quod oſtendunt verba Gal. ibi quando dicit, vt natura deoneretur. Quum ergo natura eſt aggrauata, & æger tranſit 14. annos, quia prius non conuenit xi. de Ing.

Ing. 14. Quantitas autē sanguinis est sumenda à complexione, ab aeris statu, & regione, quæ enumerat Gale. xi. de Ing. 14. quod si omnia, quæ indicant de non mittendo sanguine, sint simul, nullo modo est fienda phlobothomia: ꝙ si aliqua sic, aliqua non, magis & minus fienda secundum dispositionem illarum conditionum, non tamen est fienda vsq; ad syncopim, nec multū copiosa, vt relinquatur aliquid pro virtute, ex quo possimus vti remediis aliis, dicit ibi Gal. Quum igitur fienda est phlobotomia, primum est videndum, an sint plurimi succi crudi, indigesti in stomacho, & intestinis, quia tunc non conuenit, 9. de Ing. quinto: illis ergo existentibus, sicut communiter modo fit, quia homines vtuntur inordinato regimine, & non habent beneficiū ventris, tunc primo est prætermittendus clyster cōmunis, vel illud, quo vtebatur Gal. x. de Ing. 9. scilicet ex aqua, melle, & oleo, ꝙ si etiam post clysterem, aliquid in stomacho remaneat, vel in intestinis superioribus, quia clyster non ascendit ad illas partes, 5. de Ing. xi. xiii de Ing. dist. 3. nono nisi per accidens sexto de accidentibus secundo, tunc quoniam illud quod est in illis partibus educitur per exhibita per os, quinto de Ing. xi. est danda medicina, quam vocant lenitiuam, & dāda cassiæ vncia, vel duæ vnc. mannæ, ꝙ si videmus, ꝙ æger de se non facile soluitur, possumus addere stimulum, vt vnc i. elleċt. rosati Mesue, & hæc in principio conueniunt, quia non agitant: dare autem debemus talia lenitiua per aliquod tempus ante cibum, puta per horæ vnius dimidium, sicut colligere possimus 2. de alim. cap. de prunis. His igitur remediis, eductis materiis, existentibus in stomacho & in intestinis, stomacho non pleno, sed vacuo, primo regim. acut. 33. est fienda phlobotomia, post per horas duas dandus est cibus

conueniens. Deonerata igitur natura per phlobotomiam, possumus vti leuiter prouocantibus sudorem, vrinam, vel vomitum, si natura tentet, vt quod putrefactum est, educatur, sicut facit Gal. secundo de Ing. 9. dando ptisanam, quæ hæc omnia potest facere, pariter mulsam, oxymelli decoctum, apii, & similia. Cæterũ si ista non omnem materiam peccantem educere possunt, ad pharmaciam est veniendum. Sed quoniam raro est pharmacandum in principio, 1. Apho. 24. Sed digesta materia 1. Apho. 22. Imo nõ apparente signo manifestæ concoctionis non est pharmacandum. Est ergo expectandum signum digestionis sic, ꝙ materia appareat manifestè digesta, & hęc digestio fit à natura primo prognost. vltimo, & fit incrassando, secundo prognost. 33. & sic separando bonum à malo, quam tamen poterit etiam iuuare Medicus cum rebus roborãtibus calorem naturalem, vt alterando & remouendo calorem pręternaturalem, & confortando naturalem. Quum igitur signum manifestæ digestionis apparet, tunc leui aliquo pharmaco poterimus iam putrefactã & digestam materiam educere. Vnde Gal. 1. ad Glauconem de cura tertianæ puræ dabat absinthium cum melicrato, hoc etiam tempore laudat Gal. ibi balnea aquæ dulcis calida, quia aliquid educunt & alterant, quia humectant, & corpora refrigerant, ꝙ si fortioribus vti volemus solutiuis, expectanda erit & perfecta materiæ digestio. Cæterum, quoniam vt dicit Hippo. secundo Apho. 9. corpora quum quis vult purgare, oportet fluida facere, & hoc ibi dicit Gal. fit aperiendo vias, & secando humores, & hæc digestio est, Medici, ideo oportet prius ipsam sic digerere materiã, & hoc fit cum rebus aperientibus & incidẽtibus: poterimus ergo dare decoctum ex apio, ex anetho, sicut in primo

ad

ad Glauco. facit Gal. in cura tertianæ puræ, & post, secundum libitum, alias herbas poterimus miscere. Verum quoniam, vt dicit Gal. 10. de Ing. primo digerenda est materia, si possibile est, etiam habenda est cura de morbo, & quoniam ista febris indicatio sumpta ad ipsa indicat de maxime frigidis, vt in primo ad Glau. dicit Gal. in hac cura, ideo cum aperientibus & incidētibus, quæ calida sunt primo Apho. 24. poterimus admiscere aliqua frigida, vnde si volumus facere syrupū, sumemus vnc. i. syrupi de endiuia, cum alio syrupo incidente, iungendo aquas, non tamen maxime incidentes, quoniam iste humor, quum de se sit subtilis non indiget maxima incisione, & eam debemus euitare ratione febris. Facta ergo digestione materiæ, quando scilicet apparēt signa manifestæ digestionis, reseratis humoribus, & apertis viis, tunc si natura materiam euacuat (perfectum enim est, quod quantum ad istam intentionem faciat Medicus, 1. Apho. 20.) quod si ipsam euacuationem tentet, & non perficiat: tunc sequendo motum materiæ, si sit per conuenientes regiones, primo Apho. 21. est euacuandum. Si ergo ipsa tentet vomitum, vomitiua sunt exhibenda, si secessum, purgantia per secessum, ꝙ si ipsa non tentet, licet bilis conuenienter educatur per vomitum, 4. Apho. quarto, tamē quia vomitus est motus præter naturam, melius erit eam educere per secessum, sicut etiam dicit Gal. in hac curatione. Medicamentum autem commodum in hac curatione est rhabarbarum, vt dando eius drag. i. scilicet in infusione, vel secundum diuersas intētiones vnc. i. cassiæ & drag. ii. electuarii rosati Mesue: Debet autem dari tale medicamentum ieiuno stomacho, & completa digestione, sicut dicit Paulus lib. vii. cap. vi. puta in summo mane, quo dato, si fit debilitas stomachi, vel

timeamus ne aliquid inhereat gulæ, danda eſt ſubito ptiſana, ſecundo regim acut. 22. & in lib. quomodo, & quando purg. 9. licet forſan tale periculum non ſit in iſtis medicamentis benedictis, q̀ ſi daremus fortiores medicinas, à quibus tamen quantum poſſumus, eſt abſtinendum, ſunt admiſcendæ res odoriferæ, ſecundo regi. acut. xi. & in lib. quando purgare oportet, quando vero medicina incipit operari, tunc nihil eſt dandum, niſi completa operatione, ſecundo reg. acut. 12. immediate tantum debet dormire, vt melius medicina actuetur dicit Auic. quarta primi, cap. vltimo. Quum vero incipit operari, tunc amplius non eſt dormiendum, ſed leuiter deambulandum, quarto Apho. 14. perfecta operatione cibandus eſt æger, ſecundo regim. acut. xiii. dum autem fit digeſtio leuibus clyſteribus eſt vtendũ, dicit Gal. primo ad Glau. cap. proprio, maxime ſi ęger non habet beneficium ventris: his autẽ omnibus peractis cum iunctionibus rarefacientibus, cum frictionibus, cum prouocantibus ſudorem, & vrinam, poterimus curare, vt excernantur etiam ſuperfluitates tertiæ digeſtionis, & ſi aliqua pars materiæ reſtiterit, educatur, quia aliter quæ reſtarent, poſſunt facere recidiuam ſecũdo Apho. xii. & quoniam in iſtis febribus propter decurſum flauæ bilis, ſæpe patitur ſtomachus, ideo poterimus vti confortantibus ſtomachum, vt ſpeciebus diarrhodon abbatis. Hæc ſunt inſtrumẽta, quibus vti debemus indicatione ſumpta à cauſa in hac ægritudine. Quantum autem ad morbum, eſt affectus præter naturam, vt dicit Gal. in de ſymp. diff. primo: Omnis autem talis affectus indicat de ſui remotione per ſua contraria, octauo de Ing. 1. morbus iſte eſt calidus & ſiccus primo regim. acut. 18. & 41. Imo indicat de rebus frigidis, & humidis, 9. de Ing. 14. Et quoniam in

iſto

isto morbo est intensa caliditas, secundo de Crisib. 3. & cura fit per contraria ęqualia in gradu tertio, techni 86. Ideo in eius cura vti debemus intense refrigerantibus, & humectantibus, sicut dicit Gale. 1. ad Glauco. de cura tertianæ puræ. Sed quo pateat quæ sint conuenientia in tali febri, percurrendum est per sex res non naturales: Virtus autem de sui conseruatione indicat, 9. de Ing. 14. quæ conseruatur etiam cum debito regimine sex rerum non naturalium: ideo pro complemento curationis est deueniendum ad sex res non naturales. Sex sunt res, quas Medici non naturales appellāt, quæ si debitè applicentur sanitatis causæ sunt, si indebitè ægritudinis Quarum qualitas, & quantitas, & tēpus in quo conueniunt, oportet Medicum considerare, sicut dicit Gal. in lib. artis medicinalis octauo: harum autem primus est aer, vt dicit Gale. nono de Ing. 14. quum semper nobis occurrat, nec vllo pacto ipsum euitare possumus, & est vnus de illis, à quo sumuntur indicationes curatiuæ: ideo maximam curam de ipso habere oportet: quum igitur in ęgroto illam intemperiem tollere intēdamus quod fit per contrarium, vt dicit Gal. in lib. de artis med. 86. & affectus iste sit calidus & siccus: Vnde debet declinare aer versus frigidum & humidum. Si ergo naturaliter sit talis, debemus illum eligere, ꝙ si non habemus sic, vt communiter est, quando fiunt istæ febres, debemus ipsum artificialiter facere, & hoc fit, vt dicit ibi Gal. eligendo domos subterraneas versus septentrionem, & spargendo eas cum rebus frigidis & humidis, sicut cum rosis, camphora, & similibus: & tamen debemus aduertere ne ille aer occurrat toti corpori immediate, quia sic augeret oppilationem, & per consequens febrem, sicut dicit Gal. decimo de Ing. 8. Secūdo est motus & quies

quum motus sit causa caloris secundo Coeli 42. & in de morb caus. secundo, ideo his maxime intendimus euitare motum, ideo laudatur quies, potest tamē æger leui vti exercitio, ventre vacuo maxime in die meliori vt excernātur superflua tertiæ digestionis. Tertio est somnus & vigilia, quoniam somnus maximè facit ad digestionem, referente Arist. in de somno & vigi. Imo debemus curare, vt æger dormiat, quia ista ægritudo de se reddit hominem vigilem: debemus tamen curare ne dormiat in principio paroxysmi, sicut dicit Gale. secundo Apho. 1. Quarto est cibus & potus, duæ sunt res in ægritudinibus materialibus, quæ quantū ad cibum requirunt opposita morbus scilicet, & virtus, secundo regim. acut. 36. Virtus enim quum de sui conseruatione indicet, & aliquid semper à corpore nostro resoluitur, quod restauratur cum cibo: ideo ipsa de dādo cibo indicat, primo regim. acut. 43. Morbus autem quum de sui remotione indicet, 9. de Ing. 14. & hoc facit per digestionem, clysteres, fomenta, phlobotomiam, & pharmacum, 1. regim. acut. 43. cuius opus à cibo impeditur, ideo de non dando cibo indicat, 1. ad Glau. De cura tertianæ nothæ, vidēdum est quid magis referat Apho. 9. & taliter ordinanda est diæta, vt virtus stet per totum morbum, & in statu possumus vti tenuissimo victu: oportet ergo in principio crassius reficere, 1. Apho. decimo, ne post cogamur reficere in statu, quod perniciosum est, vt patet 2. regim. acut. 40. & infra: in ipso enim oportet vti tenuissima diæta, 1. Apho. 7. considerandæ tantum sunt conditiones, quas ponit Gale. primo regim. acut. 43. quia sic aliquando est cibandum, aliquando non: in ista ergo febre, quoniam de se nō transit 15. dies, vti poterimus subtili diæta, quia durabit vsque ad statum, primo crassius reficiē
do,

do, & ſemper attenuando, quando procedimus verſus ſtatum, & tunc parum vel nihil dabimus cibi, ergo cõuenientes debent eſſe humidi, quia hoc eſt cõmune omnibus febribus, primo Apho. 16. non tamen tantum, ſicut in aliis propter temperaturam quæ habet ſeruari, tunc, vt 9. de Ing. 14. & id habet fieri cũ ſubtili, in lib. art. med. 86. Debemus ergo hæc examinare, & dare cibos tantum, declinantes verſus frigidum & humidũ, 1. ad Glauconem de cura tertianæ puræ, quantitas autem ſit tanta, vt concoqui poſſit, ſic quod duret virtus cibi, ergo qui dandi ſunt, vt dicit Gale. ibi ex oleribus ſunt atriplex, bliton, lapathum, malua, lactuca, cucurbita, poſſumus tamen nos eligere, quæ ſunt in vſu, ſuccũ ptiſanæ, ſorbitiones ex halica, piſces ſaxatiles, volucria quæ habent molles carnes aliarum auium alas, etiam gallorum teſticulos dare poſſumus, & cerebrũ ſuillum, contuſum ex carne paruorum animalium, oua ſorbilia maximè eorum vitellos. Ex fructibus poſſunt guſtare illos, qui non ſunt difficilis concoctionis, vt ficus in lib. de cibis boni & mali ſucci, & vuam bene maturam: Oportet etiam vt abſtineant ab omnibus cibis maximè calidis & ſiccis, & hoc intelligitur in homine delitioſo, qui habet parũ caloris naturalis, & ſi ſit fortis complexionis, ac virtus ſit fortis, tunc ſufficit dare ſuccum ptiſanæ vſquam ad criſim, dicit ibi Gal. vinum in principio nullo modo conuenit, poſt autem poteſt dari vinum aquoſum, & tenue iu pauca quantitate in fine tantum, poteſt tamen dari in maiori quantitate, dicit ibi Gale. ab aqua eſt abſtinendum, & ſi eſt danda oportet ꝙ ſit cocta, quia de ſe nullum præſtat iuuamentum, ſed multas noxas, vt dicit Hipp. tertio regi acut. cap. de aqua. Hi ſunt ergo cibi, & potus huic febri cõuenientes. Debemus etiam aduertere ne ſumantur di

uersi cibi, tertio regim. acut. 37. ꝙ si sint diuersi, qui sint facilioris digestionis, sunt permittendi, 3. regim. acut. 24. & secundo de alim. cap. de persicis, & plus dandũ in cœna, quàm in prandio, sicut reddit rationem Gale. 6. de Ing. in principio autem paroxysmorum à cibo penitus est abstinendum. & in tota accessione, primo Apho. 2. imo nec ante principium, sicut ampliat Gale. primo Apho. vigesimo, sed in declinatione, vel melius tempore infebricitationis, quia in hac febre est longũ, & quando est intentio, vel phlobotomiæ, vel pharmaciæ, vel clysteris, vel sedandi aliquem dolorem, si esset abstinendum est à cibo dum hæc fiunt, post est cibandũ si est necessarium, primo regim. acut. 33. quod si sit in æstate, sicut plurimum fiunt istæ febres, & æger difficile ferat cibum, oportet in pluribus vicibus exhibere, & parum, 1. Apho. 18. tertio regim. acut. 36. Quinto sunt ea, quæ retinentur, & excernentur, sed de istis dictum est, loquendo de intentionibus sumptis à causa morbi, debemus omni cura attẽdere, vt pori stent aperti, & in tempore debito vti mollibus frictionibus, & inunctionibus, quæ vim habent euaporandi, & in tempore debito vtendum est exercitatione. Hæc .n. sunt quæ faciunt transpirare corpus, vt dicit Gal. 6. de tuenda sanitate. Habent autem abstinere à coitu, quia multum nocet temperaturis calidis & siccis, sicut sexto de tuenda sanit dicit Gal. Cætera autem, quæ conueniũt, iam dicta sunt. Vltimo sunt accidentia animi, debent qui tali febre febriunt, cauere ab omni immodico animi affectu, quia sic alteratur status naturalis, vt dicitur in lib artis medicinalis 85. maxime ab ira, furore, & inuidia, quæ calefaciunt & exiccunt, sed debent medio criter lætari, quia sic confortatur calor naturalis, & expanditur, & sic suas perficit operationes. Hæc autem

ſunt, quæ agenda ſunt inter res ſex, quas non naturales appellant. Reſtat vltimo correctio accidentium, ſymptomata aliquando tantum in morbis faciunt, vt dicitur 12. de Ing. in principio, ꝙ oportet eis tâquam magis vrgentibus attendere. Cæterum quum iſtæ febres de ſe ſint ſalubres, quarto Apho. 43. non habent ideo ſæua accidentia tamen quę hic ſunt conſideranda, ſunt rigor fortis, ſitis, & calor mordax, qui etiam ab ipſa pēdet eſſentiam. Quantum ad rigorem quoniam habendo curam ad ipſum remouendum, impeditur ſæpe motus naturæ, imo pro ipſo non eſt vtendum fortibus remediis, poſſumus tamen curare, vt æger ſit in lecto bene coopertus, & caleſcat ante aduentum paroxyſmi, quia ſic calor naturalis eſt fortior, & nō tamen retrahitur, debemus aduertere, ne dormiat in principio, quia ſic augetur rigor, ſecundo Apho. 1. curare etiam vt adueniat, ventre vacuo, 1. Apho. 19. pariter in ipſo non eſt cibandum, primo Apho. 11. poſſumus etiam ponere circa ægrum pannos calidos. Sed reliqua omnia fortia remedia ſunt omittenda. Quantum ad ſitim, licet æger de ſe debeat euitare aquam quantum poteſt, tamen propter ſitim aliquando concedenda aqua cocta vel cum hordeo, vel cum ſeminibus melonis, & ſimilibus, quæ habent vim humectandi, & refrigerandi: poteſt autem aliquando deguſtare aliquos fructus, ſi non ſint difficilis coctionis, primo ad Glau. in cura tertianæ puræ: poſſunt etiam vti aliquibus iulep. vt iulep roſato, & ſimilibus. Debent tantum quātum poſſunt vitare narancia, granata, & ſimilia quæ habent vim ſtypticam, quia cum eis augetur oppilatio, & per conſequens febris. Quantum ad calorem, quia eſt de eſſentia febris, remitti non poteſt, niſi remouendo febrem, vnde debemus quantū poſſumus, euitare frigida actualia,

lia,applicata extra, vrgente tamen necesſitate aliqua epithemata cordi applicare poterimus,eaq́ue frigida, vt ex camphora,ſandalis,& ſimilibus iam apparentibus ſignis manifeſtæ digeſtionis. Sed hæc dicta ſunt in intentione ſumpta à morbo. Ibi enim debet de hoc eſſe ſermo. Quod ſi eſt,eſt etiam proſtratio appetitus eſt propter humores currentes ad ſtomachum, quibus ablatis per pharmacum,poterimus vti confortantibus ſtomachum,& extra iniungere factis, ſcilicet euacuationibus. Hæc ſunt, quę in cura tertianæ puræ, iuxta mentem Galeni,videbantur ponderanda.

De cura tertianæ continuæ.

Tertiana modo continua, quæ fit ex cholera putreſcente in paruis venis,ſicut dicitur ſecundo de diff.feb. vltimo, & cognoſcitur, quia habet eadem accidentia, quæ habet tertiana pura, ſed intenſiora, eodem quoq; modo curatur ſicut interpollata,ſicut prima quarti tracta.ſecundo cap.40.dicit Auicen. excepto, ꝙ maiorē debes habere curam eius in infrigidādo,& digerendo, ſic ergo eadem remedia, quæ valent in pura, valent in continua,ſed debent eſſe fortiora.

De tertiana notha & eius curatione.

Tertiana notha, quæ fit ex admixtione choleræ, & phlegmatis, quando ad vnam formam reducuntur, ſic quod non ſeruatur modus præciſus affligendi cholerę, vel phlegmatis ſecundo de diff febr.7. cognoſcitur, quoniam eius paroxyſmus duodecim horas,& ſeptem periodos tranſit cum grauitate capitis, & extenſione accedit: Rigorem habet longiorem, quàm pura, nec adeo

adeo auctum. Tarde in ea apparent ſigna digeſtionis, non eradicatur cum ſudore copioſo. Aliquando etiam non incipit cum rigore, caliditatem non habet multum augmentum habet inæquale in libro de quatuor temporibus morbi, accidentia minus habet ſæua quàm pura. Hæc omnia colligit Auic. prima quarti tract. ſecũdo cap. 4. Videndum eſt, quantum ſit febris proxima puræ, & remota, & ſic magis vel minus eſt variãda cura, à cura puræ, ſi enim ſit remota parum, ab ipſa parũ eſt deuiandum. Quantum ergo ad remotionem cauſæ, ſuppoſitis quæ dicta ſunt in cura puræ, & ſic ab ipſa incipiemus. Quoniam ſi iſtis febribus eſt etiam flegma quod peccat, cuius eſt magna copia in ſtomacho, & in inteſtinis, ideo 1. ad Glauco. de cura tertianę nothæ, eſt vtendũ non leui clyſteri, vt ponendo in clyſteri casſiæ, ſicut dicit Auic. drag. 6. vel virtutẽ turbith, vt vnc. mediam diapheniconis, vel elect. Indi, facto clyſtere, ſequenti die poterimus dare lenitiuum, quoniam multæ ſunt materiæ in ſtomacho educendæ, puta vnc. 1. casſię, & ſi voluerimus adiungere ſtimulũ, quia materię ſunt craſſę, poterimus adiũgere dra. i. vel electua. Indi maioris, vel agarici præparati, quod etiam habet prouocare vomitum, qui quidem maxime in hac cura confert, ſicut dicit Gal. primo ad Glauco. de cura tertianæ nothæ, vnde maxime ſi natura tentet, poterimus ipſum in principio prouocare, propter phlegmata, quæ ſunt in ſtomacho, vt dando vnc. 6. aquæ hordei calidæ cum pauco aceti, vel ſyrupi acetoſi, vel cum pinna intiucta in oleo, & cum ſimilibus leuibus, quia fortia in principio non conueniunt, & ſi de ſe ſequatur vomitus poſt cibum, optimum eſt. Quòd ſi neceſſaria eſt phlobotomia, vt quando natura eſt aggrauata, & ſunt aliæ conditiones, quę indicant de phlobotomia, eſt fiẽda,

da,& quanto citius,eo melius : oportet tamen præmittere clysterem, & maxime si non habet beneficium vētris,& lenitiuum,si sint plurimi humorum crudi in stomacho. Quantitas autem cibi,dicit Gal. sit tanta,quā tam exigit status cœli,considerando ea,quæ de mente Gal.dicta sunt in cura purę,facta phlobotomia veniendum est ad digestiua, quæ debent esse fortia propter materiam multam & crassam possumus, vt dicit ibi Gale.facere decoctum ex origano,hysopo, & spica de coquendo in debita quantitate mulsæ, & dare, verbi gratia vnc.5. vel ptisanæ succum cum pipere. Possumus quoq; dare,vt dicit Auic. puta sumēdo syrup.acetosi vnc.1. syrupi de duabus radicibus vnc. i. aquarum apii,& fœniculi an.vnc.i & med. Sic ergo procedendo semper, si ęger non habet ventris beneficium, poterimus vti clysteribus. In die infebricitationis, apparētibus signis digestionis,nō in principio, poterimus vti balneo,dicit Gal. oppositum tamen dicit Auicen. Gal. forsan intelligit,quando non est multum remota à pura. Auic.quando est multum remota,quia sua ratio tūc valet. Nos poterimus securè procedendo, omittere penitus,vel tamen vti in declinatione,sed in hoc tempore scilicet apparentibus signis manifestæ digestionis,poterimus vti prouocantibus vrinam,& sudorem leuiter,sicut sunt illa,quę sunt posita pro digestiuis,vel addendo semina melonis,maiora,communia,vel vtendo oxymelite, sicut dicit ibi Gal. & quum deuētum est ad septimum diem, quia iam est consonum, ꝙ aliqua pars sit putrefacta pro eius eductione, poterimus vti leui pharmaco,laudat Gale.& Doctores alii comam absinthii,vel eius decoctionē: quoniam vt dicit Auic. confortat stomachum, & educit materiam peccātem, post iterum poterimus redire ad digestiua, & vti eis do-

donec appareant signa digestionis completæ. Hoc interim poterimus vti calefacientibus, confortantibus, quando prolungatur ęgritudo, dicit Auic. vt vngendo stomachum cum oleo absinthii, vel menthæ, vel actualiter applicando calida stomacho, vel faciendo emplastrum ex eis cum ligno aloes, pariter etiam poterimus applicare hepati oleum squinanthi, capparum, fœniculi, saluię, & similium. vel ex similibus facere emplastra & etiam tollere tensionem hypocondriorum, si fuerit apparentibus vero signis manifestæ & completę digestionis, & natura non completæ educente, tunc dicit Auic. oportet euacuare, & vtemur medicamentis educentibus choleram, & phlegma, puta dando drag. i. ſ. rhabarbari, agarici trochiscati vel in infusione, vel in substantia vnc. i. addendo parum spicæ, post drag. vi. cassiæ cribellatæ, & drag. ii. elec. Indi, vel diaphenico nis poterimus vti. Poterimus quoque conficere pilulas ex rhabarbaro, agarico, & dare puta drag. ii. Cæterum quoniam virtus est debilis, & ægritudo longa: ideo non vna vice damus medicinam, quę materiam peccantem totam debeat educere, sed damus medicinam, quam vocant fortem debilem, & quæ trahit à remotis, sed sit in pauca quantitate, puta in forma pillularum dando scrup. ii. chochiarum, & aurearum scrup. i. vel faciendo vt masticent drag. ii. rhabarbari. His datis medicinis, sequenti mane poterimus dare vnc. i. zucchari rosati, vel aromatici rosati, vel ex sandalis cum speciebus aroma. rosati conficere confectionem in morsellis, & dare omni mane morsellum vnum per horam ante cibum cum pauco vino aromatico, sic etiã cum frictionibus, cum debitis exercitiis, cum vnctionibus aperientibus, cum aliquibus aquis factis cum radicibus communibus, cum seminibus maioris communibus:

bus poterimus curare, vt insensibiliter, vel per sudoré, vel per vrinam excernantur superflua tertiæ digestionis, & hæc quantum ad causam remouendam.

Restat modo ordinare in sex rebus nō naturalibus. Quantum ad cibum, dicit Gale. 1. ad Glauco. de cura tertianæ nothæ, ꝙ cum cibo est prouidendum ne morbus augeatur, & tamen est etiam aduertendum, ne vires prosternantur, quoniam ista febris de se est longa, & hoc est difficile. Nam inediȩ quantum prosunt coctioni morbi, tantum nocent viribus, cibi vero quantum vires augent tantum coctionem impediunt, oportet ergo Medicum cogitare vires ægri an sint validæ, vel debiles, & morbi magnitudinem, sic viribus existētibus fortibus, minus est dandum, si ægritudo sit magna, si uero virtus sit debilis, plus est dandum. Vndȩ non limitata potest dari regula, sed saluatis conditionibus vniuersalibus, quas de mente Gal. adduximus in cura tertianæ puræ, quoniam in veritate morbus est lōgus. Ideo oportet, ꝙ diu seruetur virtus, & sic crassius poterimus reficere quàm in pura: oportet ergo, dicit Gale. non quotidie cibare, sed alternis diebus, vt bis in die infebricitationis, tamen poterimus etiam cibarȩ semel in die paroxysmi, & in declinatione, leuiter tamē, vt dando aliquam sorbitionem vel parum ptisanæ, vel panatellæ. Cibi etiam dicit Gale. ibi, nón debent esse aquæ frigidi, sicut in pura, quia est maior intentio incidendi, & aperiendi, & minor remittendi calorem febrilem. Oportet quoque, dicit Auic. in principio crassius reficere, quàm in pura, quia est longior. Cibi autem qui dari debent in die infebricitationis erunt, sicut oua sorbilia, contusum ex carnibus volatilibus, & illi omnes quos enumerat Gal. in tertiana pura, sed in maiori quantitate. De vino nihil, dicit Gal. Paulus, & Auic.

Crederem, quum in principio non conueniat, apparentibus tamen ſignis digeſtionis, poteſt dari, & in maiori quantitate, & aliqualiter magis vinoſum, quàm in pura, quia cibi conueniunt, & potus, qui iuuant excretiones, & magis vergunt verſus calidum, quàm in pura, poterimus tamen vti etiam aqua dummodo ſit cocta, vt cum aliquibus incidentibus, vt cum radice apii, vel fœniculi. Aer non debet tantum infrigidari, ſed ſit temperatus: vergat tamen magis verſus frigidum, & humidum, quàm verſus calidum & ſiccum. Somnus ſit temperatus, vt ſi eſt posſibile, plus ſolito, quia iuuat concoctionem, quietem laudat Gal. in primo ad Glau. cap. proprio, quia facit ad concoctionem, & tunc debemus vti calefacientibus, & calefacere hypochondria, & curare vt pori ſtent aperti, & excernantur ſuperflua nec retineantur excrementa, vel vrinæ, vel ſudores, accidentia animi, quæ aliqualiter calefaciunt apparentibus ſignis manifeſtæ digeſtionis, poſſunt concedi, quia tamen omnis motus animi non eſt in poteſtate noſtra, & aliquando accidentia ſunt maiora, quàm velimus: debemus curare, ne æger iraſcatur, dolore afficiatur, non inuidia crucietur, & ſimilia, quæ poſſunt maxime agitare. Sed aliqualiter lætetur, & ſine triſtitia viuat, ſymptomata non ſunt magna, nec ſæua in hac cura, ideo de his pauca eſt habenda cura.

De Cauſo, & eius curatione.

Cauſus febris eſt ardens, quarto regim. acut. 14. pura, quæ fit ex flaua bile, 3. regim. acut. vltimo, putreſcẽte in magnis vaſis, 2. de Criſi. 6. Et hæc eſt, quæ ardẽtisſimam habet ſitim, & calorem intenſisſimum, quarto regim. acut. 13. non pura poteſt fieri ex phlegmate

ſalſo,

falso,& dicitur spuria,tertio reg.acut.vlt.& quarto re gimi.acut.13. & hæc accidentia non habet adeo sęua, potest etiam fieri ex cholera admixta phlegmati, quia vt dicit Gal. quarto Apho. 59. causus fit ab eodem hu more, à quo tertiana ꝙ si sit tertiana notha ex cholera admixta phlegmati,fit etiam causon nothus eodẽ modo. Cognoscitur ex duobus signis propriis inseparabilibus,pręcipuè scilicet, quia cum eo est semper intensa febris,& clamosa sitis,dicit Gal.4.regi.acut. 13 & hoc in summo in pura,remissius,in spuria. Pariter febrem habet continuam,& nunquam ad infebricitationem desinẽtem,2.de Crisi 3.& septimo, ex istis signis hoc est signum proprium,& inseparabile causonis, verum est,quòd sunt ista signa intensiora in vero causone quàm in spurio,4 regi.acut. 13. Verus autem causon facit,ꝙ corpus laborat lassitudine vlcerosa, 4. regim. acut.2. & sequitur longum iter, longamq; sitim 4. regim.acut.3. linguam habet asperam,siccam, & nigrã: ventrem morsu dolentem,deiectiones liquidas, & pallidas,vigilias,& aliquando alienationes, 4.regi.acut. quarto, causon vero spurius habet aluum solutum, sitim magnam,linguam asperam,siccam,& salsam, 4.regim. acut. 13. vrinæ defectus, vigilias & refrigerata extrema. Hæc sunt signa ponentia differentias passiones,fit autem causon verus,maxime in iuuene,temperaturæ calidæ & siccæ.tempore calido & sicco, exercitato quãdo ieiunauit,regimine calido & sicco,qui fuerit vsus cibis calidis & siccis,secundo de Crisib. 30. & de se septem dies non transit, 4.Apho. 59. hæc sunt signa causonis. In cuius cura, maxima in cura puri, sic est procedendum, res omnes, quas considerare debet Medicus in alicuius ęgritudinis cura in triplici sunt differentia. Nam quædam sunt res naturales, quædam

non

non naturales, quędam prętemnaturales, ſicut dicit Gale.3.de Cauſ. pul. primo, ergo de iſtis in hac cura loquendo incipiemus à præternaturalibus. Res igitur prętemnaturales tres ſunt, ſcilicet cauſa morbi, morbus, & ſymptomata, tertio de acc. 1. quę omnes de ſui remotione indicant. lib. de conſtit. artis med. 19. in horum autem remotione à magis vrgente eſſe incipiendum, 7. de Ing. 12. Symptomata aliquando morbum augent, & virtutem proſternunt, & tũc ab ipſis eſt incipiendum, 12. de Ing. primo, quum tamen principalis, & regulara cura ſit incipere à cauſa, ſi eſt posſibile, vt etiam ibi dicit Gal. Ideo ſuppoſito, ꝙ in hac cura, licet accidentia ſæua ſint, quę tamen penitus virtutem non proſternant, ab ipſius cauſę remotione eſt incipiẽdum, poſt de remotione affectus demum de ipſis loquendum ſymptomatibus. Remedia, quibus vtimur in cauſa ſunt phlobotomia, conſiſtente virtute, cataplaſmata, purgationes, digeſtiua, & ſimilia, ſicut dicit Gale. primo regi. acut. 43. quæ harum præcedere debeat, dictum eſt. Quum ergo Medicus adit febrientẽ hac febre, primo ſi ſunt retẽtę feces, ante cibum debet præparare clyſterem, quem laudat Gale. vndecimo de Ing. nono, ex oleo ſcilicet, & aqua mellis, puta ſumendo vnc. 6. olei, & tres vel quatuor aquę mellis. Iſte .n. clyſter omnes habet intentiones, quæ in clyſtere deſiderantur, intendimus enim remollire feces induratas, lubricare inteſtina, ſtimulare expulſiuam, infrigidare & humectare in iſtis febribus, oleum ſtimulat & lubricat: aqua mellis abſtergit, & remollit feces, & in ea nihil eſt, ꝙ inflammet: facto clyſteri in ſero, ſequenti mane, ſi ſunt aliqui humores crudi vel indigeſti in ſtomacho, & in ſuperioribus inteſtinis, vel meſeraicis per mediam horam ante cibum poteſt exhiberi medicamẽ

tum, quod lenitiuum vocant, puta vnc. 1. casſiæ, vel vnc. 2. mannæ quod ſi volumus ſtimulare, poſſumus addere vnc. 1. elect. roſ. Meſue. Poſſumus quoq; dare diapruni non ſolutiui vnc. 1. vel octo pruna cũ aqua mellis, poſt bibendo decoctionis fructuum vnc. 3. ſyrupi violati, vel decoctionem mercurialis, vel infuſionẽ tamarindorum in ſero, poſt debet fieri phlobotomia per horam ante cœnam, ꝙ ſi non ſint retentæ feces, nec repletus ſtomachus, melius eſt ſubito vti phlobotomia, 9. de Ing. quinto, ſi igitur virtus ſit fortis, & ætas patiatur, quia morbus eſt acutus, fienda phlobotomia ſic, vt patet ab Hip. quarto regim. acut. 17. & Gal. in lib. de phlobotomia, ꝙ ſi ſit ęger ante annos 14. tũc non eſt fienda phlobotomia, 11. de Ing. 14. tertio de Ing. diſt. 3. cap. 5. in ſene autem etiam ſeptuagenario modo virtus conſtet eſt fienda, ſicut fecit Gal. in lib. de phlobotomia, verum eſt ꝙ in ipſis, quia calor naturalis eſt debilis, vt plurimum virtus non conſtat, quarto regim. acut. 17. & in lib. de phlobotomia, ꝙ ſi virtus non conſtet, etiam penitus à phlobotomia eſt abſtinendum, ſicut in lib. de phlobotomia dicit Gal. ſi ergo eſt poſsibile, quando fieri debet, eſt fienda in hac febre ardenti vſque ad ſyncopim, primo Apho. 23. ſic enim dicit ibi Gal. totus habitus corporis refrigeratur, & febris extinguitur, & ſudores emanant, & aluus citatur. Quare plurimum ſignatur, vel ſaltem vehementia febris abſcinditur, quòd ſi tantam copiam mittere nõ volumus, ſaltem debemus copioſè phlobotomare.

Quantitas autem ſanguinis mittendi deprehenditur à regione, complexione, ſtatu cœli, tempore annui, quòd ſi omnia indicent de non mittendo ſanguine, vt in complexione debili, regione calida vel ſicca, tempore calido & ſicco, tunc nõ eſt fienda phlobotomia, 11.

de

11.de Ing.14. & primo ad Glau. de cura continuarũ, ꝙ si omnia, quæ indicant de mittendo sanguine adsint, tunc, vt dixi, vel est mittendum vsque ad syncopim, vel copiose saltem, vt saltem mittendo lib. 1. sanguinis. Si vero aliqua adsint, non est mittendus, sed magis & minus, secundum diuersitatem conditionum. Istæ .n. conditiones, vt dicit Gale. in lib. de phlobotomia non indicant per se de mittendo, vel non mittendo sangui ne, sed de maiori vel minori quãtitate: sunt enim tres tantum conditiones, quæ indicant per se de non mittẽ do sanguine, virtus scilicet debilis, ętas non florens, & morbus non indicans de sanguine mittendo, verum est ꝙ si illæ aliæ omnes simul iungantur de non mittendo sanguine indicant, quas sub aere posuit Gal. quarto regi. acut. 17. Si autem sit maxima cholerę abundantia, vel cum diminutione sanguinis, vel humorum crudorum copia, etiam non est fienda phlobotomia, quia sic virtus non constat, sicut in lib. de phlobotomia dicit Gal. sed est intentio de pharmacia. Quod igitur ad pharmaciam attinet, vel materia quæ peccat, est furio sa vel non. Est autem furiosa quando est in motu indifferenter, vel ad loca expulsionis, sicut dicit Gal. octa uo de med. comp. quando confecit hieram Themisõnis, vt dummodo sit cum periculo, 4. Apho. 10. si ergo materia sit talis, indigesta debet educi, 1. Apho. 22. & 24. & secundo Apho. 29. & 4. Apho. 10. si tamen est possibile, oportet vti digestione Medicum aperiendo scilicet vias, & resecando humores, & quoniam hæc habent fieri in pauco temporis spacio, ideo oportet vti multum calidis, etiam ꝙ noceamus febri, quia maius sequitur iuuamentum nocumento, & hęc fit cum decoctione pulegii, origani, calaminthæ in melicrato, facta ista digestione, si materia turget, est dandum medica-

mentum, & cum premeditatione dicit Hipp. 1. Apho. 24. non semper sic ad pharmaca solutiua in principio est recurrendum, dicit ibi Gal. bene omnia examinando, vt naturam infirmi, vtrum scilicet sit idonea purgationi, aut laboret multa cruditate, an habeat crudos, & tenaces cibos in stomacho, an habeat ilia extensa, & nimis calida, quia istis existentibus conditionibus, etiã si materia sit furiosa, à pharmaco est abstinendum, vt ego censeo. Quare melius est ęgrum mori ex malignitate morbi, quàm pharmaco eum interficere: in eis .n. vtendo pharmacis, & ars, & medicinæ vilescunt, sicut dicit Gal. 11. de Ing. nono, ꝙ si istæ non adsint conditiones, apertis viis, & resecatis humoribus, si est possibile, dabimus medicamentum. v. g. rhabarbari drag. 2. casfię drag 6. elect. rosati Mesue drag. 2. hęc omnia educunt choleram, non tamen cum maxima agitatione, ꝙ si esset etiam admixtum phlegma, possumus addere drag. 1. & sem. agarici trociscati, faciendo infusionem in aquis endiuię & cichoreę, sicut communiter fit, & possumus magis & minus fortiora vel debiliora pharmaca dare, secundum ꝙ vires fuerint: tantum .n. est pharmacandum, quantum vires fuerunt, 1. Apho. 23. quod cognoscitur ex qualitate eorum, quę excernuntur, si talia sint qualia esse debent, & ęgri facilè tollerent, 1. Apho. 2. & 22. & quarto Apho. 2. & cognoscitur si ęger ferat grauiter purgationem, 4. Apho. 39. Sic etiam aduertendæ sunt alię conditiones, quas enumerat Hippo. ibi in 4. parti. Apho. & videbimus quando fortiora, & quando debilia sint danda pharmaca, & per quã viã, & hęc omnia colligit Gal. 1. ad Glau. de cura continuę cum accidentibus, ꝙ si materia furiosa non sit indigesta educi non debet, 1. Apho. 22. & octauo de medic. vbi refert hieram Themisonis aliter

sequen-

ſequentur illa inconuenientia, quæ refert Hippo. primo regi.acut.2. hoc autem eſt interdum de materia faciente morbum. Nam quando timemus de alio morbo futuro, quod periculoſus ſit, etiam indigeſta materia eſt pharmacandum, ſicut fecit Gale. vlt. de Ing. 14. in timore phthiſeos 13. de Ing. cap. 16. in cura oculorum 14. de Ing. octauo. in cura tremoris linguæ, quarto regi. acut. 16. in angina, iſtam digeſtionem facit natura, primo prognoſt. vltimo, ſemper incraſſando, 2. prognoſt. 33. & ſeparando bonum à malo, & malum ad educendum aptum reddendo: materia enim digeſta facilius educi poteſt, 1. Apho. 22. Iſtam digeſtionem poterimus iuuare cum confortantibus & roborãtibus virtutem digeſtiuam: nos autem faciemus corpora fluida, hoc interim ſicut eſt neceſſarium, ſecundo Aph 9. & hoc faciemus cum decoctionibus, quæ ſunt minus calidę quàm illæ, quibus vtimur in materia furioſa, quia longius eſt tempus, verbi gratia, radicum capil. veneris, foliorum bugloſſæ, endiuiæ ana m. 5. radicum cicoreę, & apii mundatarum ana numero 8. fiat decoctio ſecundum artem vſque ad conſumptionem tertię partis, vel medietatis aquę. Deinde fiat colatura, de qua capiat mane vnc. 6. calidę, addendo parum zucchari, ſic etiã prouocamus ſudores & vrinas, quod eo tempore conuenit, 11. de Ing. 9. Poſſumus quoque dare oxymelitem ęſtate frigidum, hyeme vero calidum, 1. regi. acut. 42. oportet dare quod multum nõ ſit acetoſum, quia abradit inteſtina, tuſſim excitat, & neruoſa lędit: pariter non oportet dare in multa quantitate, 11. de Ing. 11. vel ſi volumus dare in forma ſyrupi, poterimes dare, puta oxymeli vel acetoſi ſimplicis vnc. 1. quoniam etiam aliqualiter digerendo oportet habere curam etiam infrigidandi propter intẽſum

calorem febris, syrup. de endiuia vnc. 5. aquarum endiuiæ, & cichoreæ ana vnc. 1. & sem. sic igitur digerendum, & prouocanda vrina, & sudor, si natura tentet vomitum, poterimus eam cum aliquo leui vomitiuo iuuare, puta cum aqua hordei calida, & pauco, vel syrup. acetosi, vel cum penna in oleo intincta. Quum autem deueniemus ad tempus perfectę digestionis, quoniam est aptum pro Crisi. naturę est aduertendum, si ipsa natura totam materiam euacuet, & sic nihil quo ad istam intentionem debet facere Medicus, 1. Apho. 20. & 22. in commento, & hoc sæpe facit per fluxum sanguinis narium, 4. regim. acut. 10. vel mittendo materias extra venas, & sic faciens rigorem, post sequitur eum solutio per sudorem, velut in 4. Apho. 58. aliquando etiam soluitur per vrinas, 4. regim. acut. 10. quod si ipsa aliquid relinquet, quia quæ talia sunt solent facere recidiuam, 2. Apho. 12. tunc Medicus debet iuuare per eam regionem, per quam incępit euacuare natura, primo Apho. 2. & sequi eas conditiones, quas de euacuatione diximus in cura tertianæ puræ. Pharmacum vero, quo vti debemus, est illud de quo supra, quando loquebar de materia furiosa. Exhibitio pharmaco, si aliqua sit impressa caliditas in membris ab ipso, vel debilitata membra principalia, sequenti die dabimus species triasandalorum, vel diarrhodon abbatis, facendo morsellos cum zuccharo, & dando singulo mane morsellum vnum, vel dabimus zucchari rosati vnc. 1. vel syrupi rosati vnc. 1. cum vnc. 3. aquæ boraginis. In istis temporibus cum frictionibus, cum vnctionibus rarefacientibus, cum debitis exercitiis, si erit possibile, eum curabimus, vt si aliqua superflua tertię digestionis restiterint, excernantur semper, non omittendo clysteres, si aluus sit sicca, donec æger bene habeat ventris

bene-

beneficium, hæc quo ad causam morbi. Veniendum modo est ad morbum, duo sunt præcipua remedia in cura febrium ardentium, phlobotomia scilicet, & exhibitio aquę frigidę, primo Apho. 23. 9. de Ing. nono, postquam ergo iam est dictum de phlobotomia, est dicendum de exhibitione aquę frigidę: intentio enim de ipsa exhibendo, sumenda est pręcipuè à morbo. Causon enim quum febris ardentissima sit, quæ secus trahit intensissimum calorem, & intensissimam siccitatem hinc indicatione sumpta ab ipso, intentio est de exhibitione maxime frigidorum & humidorum. Quum autem huiusmodi maxime sit ipsa aqua, intentio igitur sumpta ab ipsa, quæ maxime conuenit, est aqua frigida, primo regi. acut. 42. Hinc dicit Gal. 4. regim. acut. 12. ꝙ omnes febre ardenti laborantes, quibus exhibuit aquam frigidam sanauit, idem nono de Ing. 6. Hinc crederem, ꝙ (licet hoc remedium modo non sit in vsu) optimum esset, eo vti: apparentibus igitur signis manifestę digestionis, quando est maxima flamma, est dāda aqua frigida, 9. de Ing. quinto, si status cœli sit calidus & siccus, & omnes vires ęgri valeant, nec sit senex, 11. de Ing. 9. maxime si æger sit assuetus, quòd si non sit assuetus, dabis, sed non adeo audacter, 9. de Ing. 5. Aduertendum tamen est si plurimi indigesti, & glutinosi sint humores in stomacho, si inflammatio in interioribus, si sit aliquod mēbrum neruosum debile, quia nec tunc aquam dare oportet, 9. de Ing. 5. nisi sit periculum mortis, vel hecticę, quoniam si esset apostema in interioribus, & indigesta materia liceret dare ipsam sicut fecit Gal. 10. de Ing. 6. quantitas autem dicit Gale. primo regi. acut. 42. debet esse tāta quod extinguat febrem, & hoc est quantum ęger vno haustu potest bibere, vel quantum voluerit æger, 9. de Ing. 5. & sunt

duę cotylę, decimo de Ing. 5. ſcilicet vnc. 18. & debet dari vacuo ſtomacho. Nec etiam ſunt admiſcenda, quę poſtea refrigerant, quia ſic nimium forſan reſtarēt frigida, & cùm de hoc nihil dicat Gale. conſonum eſt, ꝙ non ſint miſcenda, pariter nō eſt danda in pauca quā titate, quia ſic febrem non extinguit, nec ſitim, & multum nocet, ſicut tertio regi. acut. cap. de aqua dicitur, eo tempore etiam, & illis ſtantibus conditionibus poterimus balneare in aqua dulci, dicit Gal. 11. de Ing. 9 vnctiones pariter frigidę eo tempore conferunt, & poterimus inungere eum infrigidante, quod deſcribit Gale. 10. de Ing. 9. quo eſt etiam vtendum in cauſone, vt dicitur in lib. de tabe, ſic etiā poterimus applicare alia epithemata frigida, vt ex ſandalis, ex camphora, niſi non ſit maxima vigiliarum inſtantia, ex ſucco plantaginis, & ſimilibus infrigidantibus, nec eſt neceſſarium admiſcere calida, quia vt in alterando exterius nō multum eſt periculum, & indifferenter poſſunt applicari omni membro, 7. de Ing. 8. & vltimo, & quando iam ſunt calefacta à calore febrili debent remoueri, & iterum applicari frigida, 10. de Ing. 9. Aduertendum eſt tamen, ſi aliquod ſequeretur nocumentum alicuius partis proximę, tunc non debent amplius applicari, vel non multum frigida, ſicut fecit Gale. ſeptimo de Ing. 8. in ſecundo infirmo. Hęc ſunt pręcipuè tria remedia, quę valent humectando & refrigerando. Alia dicemus in ſermone ſex rerum non naturalium. Veniendum modo eſt ad ſymptomata, quę etiam de ſui remotione indicant. Sunt enim pręter naturam accidentia, quę morbum ſequuntur, ſicut vmbra corpus, 3. regim. acut. 1. & hęc ſunt in triplici differentia, ſcilicet corporis affectus, actio lęſa, & exiens mutatum, 12. de Ing. primo, 3. de accid. ſecundo, hęc etiam de ſui natura, indica-

indicationem non prębent curatiuam, nisi inquantum induunt naturam causę, vel virtutem prosternunt, 12. de Ing. primo. Quum igitur talia sint, ab ipsorum remotione est incipiendum. Cęterum quoniam sępe morbus ipse, & causa diuersam exigunt curam, in cura symptomatum, 11. de Ing. 11 ideo videndum est, an tale posset reperiri remedium, quod ad vtrunque valeat, & tunc erit directa cura, 12. de Ing. primo. Quod si tale non reperimus, debemus attendere vrgentiori, altero non neglecto, 7 de Ing. 2. sicut etiam est faciẽdum in symptomatibus: quando enim duo infestant, semper vrgentiori attendendum est, altero non neglecto, primo ad Glauco. de cura febris continuę cum accidentibus. Symptomata ergo, quę sequũtur febrem ardentem sunt, primo sitis intensa, quarto regim. acut. 13. lingua sicca, & nigra, ventris morsus, & eius fluxus cum materiis pallidis, & liquidis, vigilię, & aliquando alienationes, quarto regim. acut. 4. Quod si sit causon à phlegmate salso, linguam habet salsam, quarto regi. acut. 13. Quantum ergo ad sitim ipsam quantum sit inseparabilis à causone, remedio Medici auferri nõ potest, nisi & ipsa tollatur ęgritudo, sed quoniam, vt dicit Gal. primo de dieb. crit. quum est sitis adeo intensa & clamosa, non oportet cruciare ęgrum, poterimus dare aquam mellis, sicut facit Hippo. 4. regim. acut. 5. Sed quoniam aqua mellis, ratione mellis inflammatur cito & sic nocet febri, 11. de Ing. 11. Imo debet esse cum pauca mellis quantitate, magis tamen laudat ibi Gal. cremorem hordei, quem possumus facere modo, quia grossius reficimus, nisi timeamus, ꝙ acrescat in stomacho, 1. ad Glauco de cura feb. cõtinuarum cum accid. Aquam quoq; exhibere possumus, sed coctam, quia sic multę tolluntur noxię ipsius aquę, 4. regim. acut. 5. & est

est bonum in ipsa decoquere radicem apii, sicut dicit Gale. nono de Ing. 9. sic enim prouocabimus sudorem & vrinam, possunt admisceri semina communia, quia refrigerant, & vrinam cient: potest etiam fieri aqua hordei, quę licet non habeat omnes intentiones ptisanę, humectat tamen & refrigerat, & sic aliqualiter sitim tollit, quod si est possibile, oportet aquarum harũ magnam dare quantitatem, sed raro, 4 regim. acut. 5. quia in pauca quantitate sitim non sedat, & in bilem cõuertuntur. Potest quoque ęger tenere in ore pruna sicca, vel macerata in aqua frigida. Sic enim faciendo ęger melius transit ipsam sitim: quo vero ad linguam, debemus curare vt mundetur, abstergatur, puta lauando os cum aqua mellis, & radendo ipsam cum aliqua re aspera, & curando vt ęger parum loquatur. Fluxus autem si immodicus sit, debet curari, quod si non sit superfluus, quoniam forsan est criticus, si habuerit conditiones ad crisim, quas enumerat Gale. primo Apho. 2. non est impediendus, superfluus autem curatur, primo vtendo clysteri, quem vocãt lauatiuum, scilicet ex brodio, zucchar, & vitellis ouorum, vt non radantur intestina, & sequatur dysenteria, quod si sequitur, poterimus vti clysteribus faciendo decoctionem, vt cum balaustiis, cum carabe, mespilis, cum elect. de sorbis, & similibus: item etiam poterimus applicare cęrata styptica, vngendo cum oleis stypticis, puta cum oxyrhodino, & similibus. Quod si sequatur sic, ꝙ faciat dysenteriam, tunc dicit Gal. 12. de Ing. 1. omnis cura est adhibenda ad symptomata, & tunc per clysterem indimus, vel tragi succum, vel sęuum hircinum, vel rosaceum, vt vires quiescant, donec habeamus tempus sanandi vlcerationem, quam post sanamus imponendo per anum res consolidantes, quod si sit cum ea dolor immodi-

immodicus, ſic vt proſternatur virtus, auferendus eſt dolor, ſi eſt poſsibile cum rebus quę morbo, & ſympto mati conueniunt, & videndum ne quid nimis agas, dicit Gal. ibi. 12. de Ing. primo, quod ſi non ceſſat dolor, tandem veniendum eſt ad opiata, potiuſquam ęgrum relinquere mori ex doloris vehementia, vt dando phi lonium, quod ſit quatuor annorum. Quod ſi etiam ſe quitur ſyncope, primo aſpergendo ęgrum aqua frigida, nares apprehendendo, & os ventriculi perfricando curari debet, dicit Gale. primo ad Glauco. de cura febr. continuę, oportet quoque prouocare vomitum, ligare manus forti ligatura, & ſi ſequatur ſyncope ex alia cauſa curanda eſt, vt dicit ibi Gal. Quo vero ad vi giliam dicit Gal. 12. de Ing. 1. vigilię tantę ſunt aliquando, vt virtutem proſternant, ideo debemus curare, vt ęger tunc dormiat. Ceterum quoniam ſomnifera vt plurimum ſunt morbum augẽtia, & eius cauſam, ideo debemus ea euitare, quantum poſſumus: debemus ergo primo curare, vt ęger quieſcat, quantum poteſt, ſit camera clauſa & obſcura, ſine hominum concurſu, quod ſi adhuc non poteſt dormire, poſſumus facere decoctionem ex rebus frigidis, vt ex roſis, nenuphare, portulaca, lactuca, endiuia, addendo parum mandragorę, vel apii: poſt ex ipſa decoctione lauare ęgri extrema, & facere, vt odoret vapores illius aquę, quòd ſi adhuc hoc non iuuat, poſſumus, dicit Auic. in hac cura dare ſyrupum de papauere, puta per horam poſt cœnam: poſſumus quoque iungere tempora vnguẽto po puleo. Verum eſt, ꝙ vt dicit Gal. 12. de Ing. primo, debemus omni ingenio curare, vt non vtamur iſtis frigidis, quia frigidum multum naturę inimicum. Sed quando eſt neceſſarium vti, ſaltem ipſis eſt vtendum cum maxima cautela, bene examinando naturam infir

mi,

mi,& vrgentiam doloris,vel vigiliarũ. Quod si etiam sint alienationes, quia tunc est periculum phrenetidis si in principio sint, possumus applicare capiti oxyrhodinum,sicut dicit Gal.13. de Ing. cap.15. Item quando illa alienatio est propter vapores eleuatos, maxime à corde,poterimus facere epithemata cordi, maxime si sint factæ vniuersales euacuationes, ex rebus frigidis,& cor confortantibus vt ex sandalis, croco, succo boraginis,& buglossæ,cũ aqua rosata. & similibus. Item poterimus facere frictiones, trahendo deorsum, & satis fortes,post sunt applicandę dorso cucurbitulę, & sic confortando membrum mandans, reprimendo, & diuertendo à membro suscipiẽte, alienatio curatur, hęc sunt quę sunt dicẽda quo ad remotionem trium rerum præter naturam. Veniendum modo est ad res naturales, quas quantum ad curam modo considerare debemus sunt virtutes, complexio, ætas, & consuetudo, quæ de sui conseruatione indicant,quod fit cum similibus in lib.art.med. 85. considerandum est ergo qualis sit virtus, & quanta, & videndum quomodo poterit durare vsque ad statum, & sic pro eius conseruatione est dandus cibus,sic ꝙ cõseruetur, vt possit restare pro pugna contra morbum,sed de hoc dicam loquendo de sex rebus non naturalibus. Considerandum & qualis sit complexio ægri, vt sciamus quantum alterare debemus, dicit Galenus nono de Ing. 14. Quum enim corpora ægra in naturali complexione conseruare intendamus, octauo de Ing. nono, tantum est alterandum, quantum est necessarium pro naturalis complexionis conseruationem,& sic dabimus cibos,vel alias res secundum complexionem ægri: ætatem pariter oportet considerare, & talia exhibere, qualia illi ætati conueniunt, & ita in pueris, ratione ætatis, laudabat victum

victum humidum Hippo. primo Aphoris. 16. consuetudo quoque quum sit altera natura seruari debet in ægris, vt cibando hora consueta, curando vt dormiat hora consueta, vt vtantur cibis quantum possibile est consuetis, etiam ꝙ essent parum deteriores, secundo Apho. 5. pariter in eductionibus debemus videre, an sit solitus euacuationibus: consuetudo enim dicit Gal. primo ad Glau. de cura cōti. cum accid. non parum est momenti ad omnia peragenda, maxime ad euacuationes. Quod si alię sunt res, quę inter naturales reponantur, ferè ad has tres reducuntur, & omnes de similibus exhibendis, & de sua conseruatione indicant. Vltimo est dicendum de sex rebus non naturalibus, quæ conseruant sanitatem, vel amissam recuperant, si debitè administrentur, & eam destruūt si indebitè. Primo ergo est Aer, à quo maxime sumitur indicatio, 9. de Ing. 14 ꝙ si calidus sit & siccus febrem auget, si frigidus & humidus eum curat, si ergo naturaliter possit haberi Aer frigidus & humidus, ipsum eligere debemus, ꝙ si eum non habemus, debet taliter fieri artificialiter, eligendo domos subterraneas, quæ frigidissimæ sint, & maxime perflatę ad arctum versæ cum aliquibus auris, ibi sint alicui fontes, qui si non sint, aqua de vase in vas transfundatur: sic n. somnū ciemus, quod maxime confert. Camera sit aspersa aqua frigida rosis capreolis vitium, aut lētisci ramis, aut aliis herbis, quæ refrigerent & humectent: prohibendū est ne turba hominum in cameram ingrediatur, debemus tantū aduertere ne talis aer toti corpori occurrat, quia sic augeret opilationē, sed ęger debet stare coopertus, excepta facie, hęc oīa dicit Gal. 9. de Ing. 8. Secundo est cibus & potus, Gal. 1. ad Gla. de cura tertianę nothę, & 1. regi. acut. 43. dicit, ꝙ virtus indicat de cibo dādo, ægritudo

quæ

quę est malum, de non dando cibo: si ergo ęgritudo sit breuis, & vehemens, & virtus fortis, nihil dare debemus. Quum ergo causon de se in septima terminetur, 4. Apho. 59. vehemensq; sit morbus, ideo si virtus sit fortis, quia durabit vsque ad septimum nihil est dandũ, sicut dicit Hipp. primo regim. acut. 43. Verum est, vt in eo com. dicit Gal. quòd raro est ꝙ virtus sit fortis tã tum, vt possit sine alicuius rei exhibitione durare vsq; ad septimam, & tunc oportet dare ptisanam. Quum ergo & nos tempore nostro non sciamus præcisum ter minum status, & si sciremus, sępe impeditur propter errores, quos sæpe astantes, & ęgri committunt, & si tenuissima dięta vteremur, esset forsan necessarium ciba re in statu, quo nihil pernitiosius est, 2. regim. acut. 46. tunc enim tenuissima dięta vti debemus, primo Apho. quinto, & sic est melius aliquid dare, & error est minor. Verum est, ꝙ in ipso principio, quando volumus videre constantiam virtutis, vsque quo poterit durare vti possumus tenui dięta, si ignoramus ægritudinem, ꝙ si erit nimium tenuis, poterimus corrigere, ipsam in grossando, secundo regi. 37. sed cognita natura ęgritudinis, & virtutis, ordinando regimen vsque ad statũ, est melius declinare versus grossum, quàm versus tenuem, primo Apho. 5. Debemus autem pręscripta dięta in ordine ad statum semper procedere attenuando, & in statu vti tenuissima dięta, sicut in cura tertianę ex authotitatibus Gal. dictum est, cibi autem sunt dandi hora minoris afflictionis, si paroxysmi habent aliquos tepores, quòd si semper eodem modo affligant, est eligenda hora consueta, maxime si sit pars frigidior diei, 11. de Ing 5. in inuasione autem morbi non est cibandum, primo regi. acut. 45. Cibi autem, qui debent dari, sint humidi, si est possibile, vel saltem in potentia, pri-

primo Apho. 16. conuenientior cibus, qui dari posſit, eſt ptiſana, quia omnes habet intentiones, quæ conſiderantur in febribus acutis, primo regim. acut. 18. modo pręparetur, ſicut docet Gale. ſecundo de alim. cap. de hordeo, & in libro de ptiſana, ꝙ ſi ęger illam abhorreat, poterit vti farre cum modico aceti, primo regim. acut. 43. vel panatella, primo regi. acut. 18. & primo ad Glauco. de cura feb. continuę cum accid. pariter dicit Gal. ibi poterit ſumere ſorbitionem ex halica, verũ eſt ꝙ valent tantum vt cibi, dicit ibi Gale. ex oleribus poterit dari lactuca poſt ipſam, quarto de tuend. ſan. laudat Gal. cucurbitam poſt blitum, poſſunt dari piſces ſaxatiles, primo regim. acut. 27. Acetoſa omnia non conueniunt, excepto oxymelite, primo regi. acut. 18. niſi eſſet fluxus ventris, vel febris peſtilentialis, pariter non ſunt danda ſalſa, nec acria, quarto regi. acut. octauo Aph. carnibus, ab ouis, & ſimilibus cibis maioris nutrimenti eſt abſtinendum, niſi eſſet virtus multũ debilis, quia tunc poſſumus dare contuſum ex pullo gallinaceo, vel perdice. Vinum non eſt dando, niſi ſit in declinatione, vel ſit aliquod accidens, quod vrgeat, ſicut ſyncope, & quę narrat Gal. primo ad Glauco. de cura feb. continuarum cum accid. Quòd ſi vrgens, & clamoſa ſit ſitis, eſt danda aqua mellis, cum pauco tamen melle, & zuccharo, modo non bileſcat in ſtomacho, primo ad Glauco. de cura continuarum ſine accidentibus conueniunt poſtmodum alia, quæ diximus, quando loquebamur de ſiti auferenda. Tertio eſt motus & quies. Debet æger, quantum poteſt, quieſcere, quia quies facit ad digeſtionem, & minus ſe mouere quàm ſit posſibile, quia ſic etiã impeditur ſomnus, qui eſt neceſſarius, vt dictum eſt in declinatione debet vti debito exercitio, ventre vacuo, vt excrementa tertiæ

di-

digeſtionis excernantur, quòd ſi non posſit deambulare, ſupplēdum eſt cum frictionibus. De vigilia & ſomno dictum eſt, quoniam maxime ſomnus cōuenit, ideo quando excedunt vigiliæ, debemus ipſum ſomnū prouocare cum his quæ dicta ſunt. Quinto ſunt ea, quæ excernuntur, de quibus etiam dictum eſt, curando ꝙ omne ſuperfluum excernatur, & ſi ſit ſuperfluus fluxus ſanguinis narium, vel ventris, debemus eum ſiſtere, vt dictum eſt. Sexto ſunt accidentia animi, quę ſi ſunt im moderata, virtutem proſternunt, ideo ea omnia vitare debemus, maxime quæ ex ccant, & calefaciunt, ſicuti ira, triſtitia, & ſimilia, & hæc quo ad curam ſufficiunt.

De cura Febris ſanguineę.

Febris ſanguinis, quę ſynocha dicitur nono de Ing. ſecundo, à ſanguine fit, vel tantum ebulliente, non putreſcente, & ſic ſynocha ſine putredine dicitur, & inter ephemeras reponitur, nono de Ing. in principio, vel fit ab ipſo ſanguine putreſcente, & dicitur ſynocha cum putredine, 9. de Ing. 4. & hęc fit cum tota maſſa ſanguinea putreſcente, 9. de Ing. 3. & quod hanc febrē à ſanguine putreſcente concedat Gal. patet, ſecundo de diff. feb. 9. & ſic ipſam docet curare, 9. de Ing. quarto. Verum eſt, ꝙ eſſe pura & ſimplex non poteſt, ſic quòd etiā cū aliquibus ſignis cholerę non appareat, ſecundo de Criſi. 12. & hoc decepit Auic. in prima quarti tract. ſecundo cap. 43. ſunt tamē ſimplices iſtæ febres eo modo quo ſumit Hippo. 3. prognoſt. ſecundo, ſcilicet puræ, & ſine ſęuis accidentibus, ſicuti ibi vocabulum exponit Gal. quod dicit Gal. ſecundo de diff. feb. nono, & iſtę cum aliis non complicantur febribus, ſicuti colligere poſſumus, ſecūdo de diff. feb. 8. Sunt autem in tri

plici

plici differentia, quędam enim ſemper augendo procedunt, & dicuntur epacmaſticæ, quædam eundem ſeruant tenorem vſque ad finem, & dicuntur homotonæ, quędam ſemper procedunt declinando, & dicuntur paracmaſticę, 9. de Ing. 4. ſecundo de Criſi 6 Fiunt autẽ iſtę febres in corpore ſanguineo, corpulento, carnoſo, calidis excrementis redundante in ęſtate, & natura calida, non in gracili, & frigido corpore, ętate & complexione frigidis, 9 de Ing. tertio, & hęc vt plurimum in ſeptem diebus terminantur, 2. de Criſi. ſexto. Cognoſcitur autem iſtę febris, ꝙ pulſus habet maximos ęquales, vehementes, ſecundum ꝙ maior eſt febris, 9. de Ing. 30. Item eſt continua vniformis, 9. de Ing. 4. calorem habet mitiorem, quàm febres cholericę, & etiã alia accidentià, 2. de diff. feb. 9. maxime ea quę ſine putredine, in qua non eſt multum mordax calor, nec à naturali remotus, 9. de Ing. 4. inuadit ſine rigore, quia hoc eſt commune omnium continuarum, 2. de Criſi. 6. vrinam habet nõ plurimum in craſſitie, & colore à naturali recedentem, 9. de Ing. 4. & hęc omnia ſigna ſunt inſeparabilia à ſynochis, & ex eis fit vnum ſignum proprium, & inſeparabile, & conuenit vtriq; ſynochę, excepto ꝙ ſi nõ ſit ſynochus cum putredine, addit notas putredinis, quod cognoſcitur ex lotio, pulſu, & calore: ea enim habebit lotium magis à naturali remotum, pulſum frequentiorem, & ſecundum ſyſtolem, calorẽ mordaciorem, 9. de Ing. 3. in cura huius febris quum non differat à cauſone, niſi ꝙ remisſiora habet accidentia, & niſi ſecundum magis & minus, 2. de Criſi. ſexto ideo parum à cura cauſonis eſt variandum, ſic tamen eſt procedendũ, ſicut fecit Gal. 9. de Ing. quarto, quũ ſynocha de remotione cauſę indicet, & de infrigidatione, indicatione ſumpta à morbo, quę ſępe contraria

G indi-

indicant remedia, 9.de Ing.quinto,ideo optimum remedium in huius febris cura eſt phlobotomia vſque ad ſyncopim, 9.de Ing.quarto,quę ſi non fiat, male poſſumus vti aliis remediis, 9.de Ing.quinto, hęc enim, vt dicit Gal.primo Apho.23 & 9.de Ing.quinto,cauſam aufert,& totum corpus refrigerat, quam poſt ſępe ſequuntur bilis vomitus, ſępe alui fluor, & ſudores totius,hinc ſępe ex hoc ſolo remedio tollitur febris,quare ea nihil eſt naturę iocundius,nec vtilius. Quum ergo occurrit talis febris, ſi ęger beneficium habet ventris,nec humores in ſtomacho crudos, vel materias in meſeraicis corruptas,quia tunc opporteret vti clyſteri,vel lenitiuo, vt in cauſone fienda eſt phlobotomia vſque ad ſyncopim, ſi vires ſint ualidę,& corpus robuſtum,vnde debemus videre,an ſanguis mutet colorem an velociter & cum impetu fluat,& tenendo pulſum in manu videre an virtus conſtet. Sanguine enim colore non mutante, fortiter exeunte, & virtute perſeuerāte,eſt perſeuerandum, mittendo ſanguinem vſque ad ſyncopim,vt etiam dicit Gal. in lib. de phlobotomia, ꝙ ſi non ſic fortiter exeat, vel timeamus ne virtus labatur,ſic ꝙ leuari amplius non poſſit, tunc eſt melius vices multiplicare,ſicuti 9.de Ing.quarto, dicit Gal.aliter forſan non febrem,ſicut fecit Gal. ſed ęgrum iugularemus: facta phlobotomia poſt duas horas, vt virtus reſtauretur,dandus eſt cibus, & poſt curare oportet, vt ęger quieſcat, demum tertia die poteſt lauari. Sic enim faciendo, ſicut ibi fecit Gale. in primo ęgro, forſan ſine alio remedio ęger liberabitur,dando cibos conuenientes,& vtendo eo regimine, in ſex rebus non naturalibus conuenienti,& pręſertim in cura cauſonidis, & quoniam hic nō eſt humor putridus, qui forſan reduci poteſt ad benignum ſi peccat, & hoc facere de-
bemus

bemus, vt patet in libro de constit. artis Med. 19. & hoc fit attenuando humores si nimium grossi sint, vel incrassando si sint tenues. Ideo hoc in ista cura facere debemus, vt hic dicit Auic. Attenuabimus etiam grossum sanguinem, vtendo incidentibus, vel subtiliantibus, vt oxymelite, vt syrupis, & aquis aperientibus, vt faciendo syrupum sic, Recipe oximelitis simp. vel syrupi acetosi vnc. 1. syrupi de duabus radicibus vnc. ʃ. aquarum fœniculi & cichoreę ana vnc. 1. & sem. ꝙ si sint tenues, ingrossentur, vtendo cibis crassi nutrimenti, sicut fecit Gale. 12. de Ing. sexto, & si declinant ad igneitatem, vtendo rebus frigidis, vel intus sumptis, vel extra applicatis. Quod si sit synocha cum putredine, etiam pręmisso clysteri vel lenitiuo, idest necessarium, deinde viribus valentibus, & ętate consentiente veniendum est ad phlobotomiam, quę vsque ad syncopim fieri debet, sicut in secundo infirmo fecit Gal. nono de Ing. 5. Verum est, ꝙ ipse 9. de Ing. 14. dicit, quòd non adeò copiosa phlobotomia est fienda in putridis, vt restet sanguis, pro digerendis aliis humoribus, & vt alia remedia possint applicari (forsan id dicit) quando dubitamus de viribus, est tamen tutè procedendũ, fienda quidem copiosa, vel iteranda, facta phlobotomia, dabat Gal. mulsam, post per horam, ptisanam, vt ęger reficeretur: ea autem febre perseuerãte, apparentibus signis manifestę digestionis, danda est aqua frigida vsq; ad saturitatem, sicut iubet Gale. decimo de Ing. 6. & quoniam pars sanguinis putrefacta iam ferè habet naturam cholerę: ideo febre perseuerante post phlobotomiam est procedendum cum prouocantibus vrinam & sudorem, cum clysteribus, & tandem apparentibus signis completę digestionis, si natura non tentet euacuare, procede cum iuuantibus eam, post cum confor-

cantibus ſtomachum,cum vnctionibus, cum frictionibus,& reliquis ſicut dictum eſt in cura cauſonis. Regimen quoque in ſex rebus non naturalibus eodem modo ſit, ſicut in cauſone, vel differt ſecundum magis & minus,ſecũdum intenſiorem vel remisſiorem febrem. Accidentia quoque,quę hãc febrem ſequuntur, vt ſitis, vigilię,& aliquando ſomnus,fluxus ſanguinis narium & ſimilia,ſunt curanda ſicut accidentia cauſonidis, & hęc pro iſta cura ſufficiant.

De Quotidiana pura, & eius curatione.

Quotidiana pura intermittens febris eſt ex phlegmate, 2. de diff.feb. ſecundo, putreſcente, quia aliter non faceret febrem, 2. de diff. feb. quinto, tranſmiſſo à venis,extra venas, 2.de diff.feb.vlt. vel ab vna parte corporis ad aliam,primo epid.in ſecunda anni conſtitutione,affligit quotidie,2.de diff.feb. 4. aduenit autem ętatibus,naturis, anni temporibus,& temperamẽtis humidioribus,pueris,& maxime infantibus pituitoſis,habitibus crasſis,otio deditis,pariter & crapulis,& ebrietatibus,balneis asſiduis,præſertim poſt cibũ, aduenit quoque temporibus hybernis, locis humidioribus,in conſtitutionibus humidis,& aliquando populo communicatis,primo ad Glauco.cap. de ſignis quotidianę intermittentis,ſecundo de Criſi.5. aduenit quoque exercitatis poſt cibum, 1.epid.in ſecundo infirmo. Raro eſt, ꝙ ea adueniente os ventriculi & hepar non patiantur, 2.de Criſi.5.accenditur autem ſicut ignis in lignis viridibus, inde accesſionis ſpatium eſt longius ceſſatione, raro ad perfectam terminatur infebricitationem, 2.de diff.febr.4. Huius febris ſigna ſunt, caliditas humida cum quadam acredine, quando perſeuerat

rat tactus, fumosa, commixta cum multo vapore, 1. ad Glauc. de signis quotid. intermittentium, quę cum difficultate incenditur, & suum augmentum est longum, 2. de diff. febr. 4. non est intensa, sic ꝙ corpus adurat, vel qui denudare cogat, 2. de Crisi. 5. & est inęqualis, sic ꝙ videtur per cribrum exire vapor, 2. de diff. feb. 9. & 10. Incipit hæc febris cum extremorum frigiditate atque horrore, potiusquàm rigore, 2. de diff. feb. 4. 2. de Crisi. 5. qui eam patiuntur, non magnam habent sitim, linguam habent humidam, vomitus pituitosos, & quę excernũtur, sunt frigida, humida, & cruda, aquosa & pituitosa, & vniuersum corpus abũdat his superfluitatibus, non terminatur cum sudore saltem in primis paroxysmis, vrinę in principio sunt albę, & tenues aut crassę, aut turbulentę, aut turbidę, 1. ad Glauco. de signis quotidianę intermittẽtis pręcedunt acidi ructus pręcordia tumescunt & inflantur. Color cum pallidi tate fit albus, à stomachi & hepatis lęsione non absoluitur, 2. de Crisi. 6. Et quoniam phlegmatis quatuor sunt species, vitrem scilicet, dulce, accidum, & salsum, 2. de diff. feb. 6. & ab istis omnibus potest prouenire ista febris: ideo omnia talia phlegmata faciunt sua signa significantia differentiam passionis. Hęc tamen, quę secundum Gal. posita sunt, significant ipsam passionem. Cuius curam in vniuersali componamus, ad particularia non descendentes, sicuti nec fecit Gale. Sed qui naturam phlegmatis nouit, eorum etiam signa cognoscet & curam. Curando hanc febrem sic est procedendum, quum vt dicit Gal. 11. de Ing. decimo, in putridis omnis indicatio sumatur, vel à febre, vel à putredine. Indicatione sumpta à febre debemus curare, vt quę facta est auferatur, & quæ futura est non fiat: pariter indicatione sumpta à putredine debemus curare,

vt quod iam putridum eſt auferatur, & quod imputre fieri eſt aptum, non putreſcat. Cum hoc eſt conſiderã da conſtantia virtutis an valida ſit, ſic ꝙ durare poſſit in applicatione remediorum, 11. de Ing. 9. & quando eſt valida, audacter ſunt applicanda remedia: ab horũ igitur cura eſt incipiendum, modo non ſit aliquod ſym ptoma, quod ad ſe totam curam trahat, quoniam tunc ab ipſo eſſet incipiendum, 11. de Ing. 11. vt ſi in hac febre eſſet ſyncope, ſicut ſępe aduenit eſſet incipiendũ à remotione ipſius, quia ipſa magis vrgeret, ſupponen do tamen ꝙ tale ſymptoma vt ordinatè procedamus, non adſit à febre, & à putredine incipiemus, poſt de ipſis dicemus ſymptomatibus, Febris ipſa, vt febris eſt de frigidis indicat & humidis, 9. de Ing. 14. Cęterum, quoniam vt dicitur primo ad Glauco. in cap. de ſignis quotid. intermittentium, quũ corpus iſta febre febriẽs, ſit humidum & abundet ſuperfluitatibus humidis & pi tuitoſis quę frigidę ſunt: ideo pauca ſumitur indicatio ab iſta febre, ſed tota ferè cura ſumitur ab ipſa putredi ne, quę huius febris cauſa eſt. Putredo, vt dicit Gale nus 11. de Ing. octauo, fit à pręternaturali calore quã- do corripit humidum corporis. Arripitur autem, quã do calor naturalis debitam non habet euentationem, denſitas pororum, conſtrictio corporum, humoris abũ dantia, vel eius craſſitudo, & lentitia, quum res iſtę pręter naturam ſint: ideo de ſui remotione indicant, quod cum ſuis fit contrariis, 11. de Ing. 3. oppoſita au tem denſitati, ſunt rarefacientia, conſtrictioni ſcinden tia, humoris abundantię, euacuantia, craſſitudini reſe- cantia, lentori abſtergentia. Si ergo cauſam putredi- nis auferre volumus, his vti debemus: eſt ergo inten- tio principalis auferendi iſtam obſtructionem: aufer- tur autem obſtructio, dicit Gal. 11. de Ing. 11. curando

vt quod eſt obſtructum deobſtruatur, & propulſando, quod eſt facturum obſtructionem, quod fit compeſcendo humorem obſtruentem, & ſic quod fuit vltimum in intentione, eſt primum in opere, ſcilicet humorũ ablatio. Alioquin non ſolum non iuuaremus, ſed maiorem faceremus obſtructionem. Cęterum quoniam humores non debent educi, quin ſint reſecati, & apertæ viæ, ſecundo Apho. 9. & in lib. quos & quando purg. oportet. Ideo primo ſunt reſecandi humores, & abſtergendi, ſic ꝙ viæ etiam aperiantur, 11. de Ing. decimo, poſt modum euacuandi ſunt per vomitum, per vrinam, per ſudores, euacuatis humoribus auferẽda eſt obſtructio, & ſic euentatur calor naturalis, & tollitur putrefactio & demum febris. Sic igitur febris quę erat prima in intentione, erit vltima in remotione. Primo ergo vtemur incidentibus & aperientibus & abſtergentibus, & ſi aliqui ſint humores, qui ſint in viis, qui adduci poſsũt educemus: poſt apertis viis, & reſecatis humoribus materiam aliquam euacuabimus, educta materia, poros aperiemus, & obſtructionem auferemus, ſic curabimus vt calor naturalis euentetur: quare primum putrefactio, demum ipſa febris aufertur, & quoniam vt dicit Gal. 11. de Ing. 11. eſt ſemper curandum vt virtus ſtet valida, ideo poſt ordinabimus regimen in ſex rebus nõ naturalibus. Vltimo quoniam ſæpe hanc febrem ſequuntur multa ſymptomata, non parui facienda, quomodo corrigi debeãt, dicemus: quum igitur humorum qui peccant in nobis, quidam multitudine, quidam alia malignitate peccant, & ſic eorum qui multitudine, vel malignitate peccant quidam ſunt corrigibiles, quidam vero non: qui corrigibiles ſunt ſi eſt poſſibile, ad benignum reduci debent, & hoc fit quando taliter reducuntur, quod nutrire poſſunt: qui autẽ incorrigibiles ſunt

educi debent, lib.de constit.art.19. & quoniam phlegmata, quæ in stomacho generantur, vt in de cholera nigra cap.8.in sanguinem conuertuntur in hepate, & sic nutriunt: ideo in ista febre, quoniam aliqui etiam possunt esse humores qui peccant multitudine,ideo si corriguntur in bonum conuertuntur nutrimentum. Ideo Doctores iubent vt primis tribus diebus, vtẽdo tenuissima diȩta, videamus, medicamẽta nõ exhibẽdo, an humores ad benignũ reduci possunt, sic ꝙ ægritudo tollatur. Quãdo ergo dicit Auic. nõ scimus præcisum statũ possumus primis tribus diebus nihil dare, & videre an ęgritudo sola diȩta possit curari. Vnde Gal. nõ dat oxymelitẽ, & prouocãtia vrinã, nisi post tres dies, 1.ad Glau.de cura quotid. intermit. Poterimus ergo, iudicio meo sic procedere primo, quoniã multa sunt phlegmata in vẽtriculo, vti clysteribus, vt inde diuertatur faciẽdo, & in eorũ decoctione addẽdo cartamũ: in potu quoq; dabimus aquã mellis cũ hyssopo, sicut faciebat Gal.12.de Ing.3.sic enim parũ dabimus, vt si erũt materię aliquę abstergendę, & educẽdę educatur, tũc etiã poterimus vti frictionibus, sicuti faciebat Gale. 12.de Ing.tertio, vt quę sunt in partibus cutaneis resoluantur, & digestio confortetur, non propter educendam eam materiam, quę est in venis, vel in stomacho, quia ratione earum non cõuenirent frictiones in principio: frictiones autem debent fieri incipiendo à partibus inferioribus, ad partes superiores cum panno aspero, vt caro calefiat, & satis longę, ꝙ si videatur sequi lassitudo, possumus inungere oleo aliqualiter rarefaciente, vtebatur Gale. oleo sabino, possumus vti oleo in quo fuerit decoctum anethum in duplici vase: aliter enim resoluitur virtus rei decoctę, octauo de Ing. 5. vel oleo chamomelino, post inunctiones oportet eas deter-

tergere, & iterum fricare, incipiendo deorſum, aſcendendo, & demum ipſam fricando, ſic enim etiā diuertitur materia quæ poſſet facere ſyncopim. In hoc tẽpore, ſi virtus ſit fortis, & videamus multam materiam in ſtomacho, in inteſtinis, in meſeraicis, quæ per clyſteres educi non posſit, poſſumus vti lenitiuo, puta dādo vnc. 1. casſiæ cribellatæ. Sed quoniam materiæ ſunt rebelles, & ſic facilè educi non poſſunt, poſſumus addere ſtimulū puta drag. 1.5 elect. indi maioris, vel drag. 1. Agarici trociſchati quòd ſi natura tentet vomitum, quoniam, vt dicit Gal. quarto de cura quotidianæ intermittentis, vomitus maxime conuenit in hac febre, debemus ipſum non impedire, imò iuuare dando leuia vomitiua ſicut cū aqua hordei calida miſcendo vnc. 1. ſyrupi acetoſi vel aceti, vel ponendo digitū in gulam, vel tingendo pennam in oleo, & imponendo in gulam, his factis, ſi virtus ſit fortis quoniam in omni putrida, vbi materia eſt multa debet alleuiari cū phlobotomia 11. de ing. 14. Ideo poterimus mittere ſanguinem, non tamen in multa quantitate, vt relinquatur ſanguis pro digeſtione aliorum peccantium humorum, poterimus mittere vnc. 6. vel magis, vel minus ſecundum conditiones, de quibus iam eſt dictum. His peractis, quoniam eſt intentio de apertione viarum, & reſectione aliorum reſtantium humorū. Ideo ad digeſtiua procedendum, & ad prouocantia vrinam, ſicuti dabat Gal. oximel, primo ad Glauc de cura quottidianæ intermittentis. Conuenit etiam mel roſatum, ſicuti dicit Auic & ſyrupus acetoſus, & aqua endiuiæ, & apii, vnde tunc poterimus ſic dare ſyrupum, recipe oxymelitis ſimp. vel ſyrupi acetoſi. vnc. 1. mellis roſati collati vnc. 5. Aquarum endiuiæ, & apii ana vnc. 1. & ſemp. miſce pro ſyrupo, ſic enim digerimus humores,

res, & prouocabimus ſudorem, & vrinam vſque ad ſeptimam, & conſonum erit, quòd tunc tranſactum ſit principium. Quod apparebit, ſi apparebunt ſigna, manifeſtæ digeſtionis, verũ eſt vt dicit Gal. in de quatuor temporibus paroxyſmorum, quòd iſtę febres habent etiam tempus inæqualitatis inter principium & augumentum: tranſacta ergo ſeptima, eſt habenda dicit Auic. cura de ſtomacho, quia vt plurimum qui febriunt hac febre, habent læſionem ſtomachi, & tunc poterimus intus dare aliqua ſtomachum confortantia vt miuam cotoncorum, vel ſyrupum de mentha, vel facere maſticationem ex maſtiche, mentha, & aniſo: hoc etiam in tempore incipient vti fortibus digeſtiuis, & tunc poterimus facere decoctionem ex foliis apii, fœniculi, ex capillis veneris, cum radicibus ſquinanthi, dicit Auic. & vt Gal. primo ad Glau. de cura quotidianæ puræ. In hac cura debemus vti efficaciter incidentibus, poterimus addere pulegiũ, origanum, calamentum, hyſſopum, ana man. 1. in ſufficienti quantitate aquę, & facere decoctionem vſq; ad conſumptionem tertiæ partis, & poſt facere colaturam, & de ea aqua dare vnc. 6. calida, cum pauco zuccharo. Poſſumus quoque dare in forma ſyrupi acetoſi, vel oxymel. ſimp. ponendo ſyrupum de duabus radicibus, puta, R ad. ſyrupi de duabus radicibus vnc. 1. mellis roſati vnc. 5. Aquarum Apii, fœniculi, Abſinthii propter ſtomachũ, vnc. 1. miſce pro ſyrupo. ſic ſemper fortificando digeſtiua, procedemus vſque ad ſtatum. Apparentibus autem ſignis manifeſtæ digeſtionis, ſi æger ſit promptus ad vomitum, maxime ſi eam viam tentet natura, poterimus vti vomitiuis & facere vt vomat, cum debili vomitiuo ſi eſt poſſibile vt cum aqua hordei calida, cum vnc. 1. ſyrupi acetoſi, poſſumus poſt deuenire ad for-
tiora

tiora vomitiua. Debemus ergo vt dicit Gal. ad Glauc. in hac cura, primo vti cibis incidentibus, post radicibus, & post cibum, prouocare vomitum, vt post cibũ dando infusionem raphani, & similia: vomitiua enim conferunt in hac cura. Poterimus quoque sic facere vomitiuum, Recipe seminis anethi vnc. 2. radicum raphani vnc. 3. bulliant in sufficienti quantitate aquæ, & de ea bibat vnc. 4. tepida. possumus quoq; addere paucum olei communis, sic quoque procedẽte ægritudine versus statum, poterimus vti fortioribus clysteribus, addendo vnc. 5. hieræ simp. vel benedictæ drach. 3. diaphiniconis drach. 2. in decoctione ponendo turbith, vel hyssopum vel cartamum. Quod si etiam videtur materia multa, & appareat manifeste digesta, tunc etiam leui pharmaco licet vti, vt drag. 1. Agarici trocischati, drag. 1. Rhabarbari, drag. 6. cassiæ, verum si est possibile, melius est expectare completam digestionem. Quando autem versus statum procedimus, factis iam istis euacuationibus dicit Galen. primo ad Glauc. in hac cura est habenda cura de ventriculo, præsertim de eius ore, & quoniam vt dicit Galen. 11. de ing. 15. emplastra, cataplasmata, iunctiones, & similia localia, in principio non sunt applicãda, aliter materia trahitur ad locum, & fiunt apostemata, ea tamen digesta, & in parte educta hæc possunt applicari. His autem factis poterimus inungere stomachum cum oleo Nardino, vel de mastice, pariter possumus facere emplastra, & applicare extra quæ calefaciunt, & resoluunt, si febris sit nõ intẽsa. Cõpleta aũt digestione possumus dare Theriacã, vel Mithridationẽ si in proposito reperiuntur. Quãtitas aũt theriacæ debet esse sicuti vna auellana, vel faba agrestis, dicit Ga. & dabimus ad plus drag. 1. per horas duas ãte accesfionẽ, sicuti dicit Gal.

Gal.in lib.de Theriaca ad Pisone,de quartana. In hoc tempore si non euacuat perfecte,vel per vomitum,vel per secessum, vel per sudorem, vel per vrinã sic quòd sequatur declinando,& tollatur febris,nihil est quòd, quo ad hoc, facere debeat medicus, dando solutiuum, puta drag. 1. & sem. Agarici trociscati drag. 1. Rhab. infundendo in aqua cichoreæ, addendo parum vini albi drag. 1. spicæ,& post 12. horas,faciendo leuem decoctionem, & fortem expresssionem & colaturam,in qua dissoluendæ sunt drag. 6. cassię cribellatę an drag. 2. elect. indi maioris,ponendo in fundo vasis vnc. 1. iuleb rosati, & seruando omnes regulas, de quibus supra. educta autem materia his ingeniis,restat vt curemus, ne alia materia putrescat,& hoc fit vt dicit Gal. 11. de ing. 18. faciẽdo vt æger faciat debita exercitia, quòd si ipsa facere non possit, supplebimus cum aliis vt dictum est, & confortabimus membra principalia, vt calor putredinalis in totum auferatur & naturalis recuperetur, & confortetur. Hæc quantum ad indicationem sumptam de remouendis causis putridis, cum medicinalibus,& de hac cura multa diximus sumpta à Gal. 11. de ing. dum curat synocham cum putredine, quoniã vt melius explicaremus in cura synochi cum putredine, processimus sic fecit in actu practico ipse, nono de ing. & quoniam habemus pauca à Gal. de cura huius febris, illa quæ dicit ipse de synocha cum putredine possunt vt plurimum applicari aliis putridis, idcirco quæ ipse in synocha cum putredine dixit hinc febri applicuimus, pariter cum ista febris ab eadem causa fiat, à qua syncopalis humorosa, ideo multa, quæ de ea dicit Gal. 12. de ing. hic retulimus. Restat modo vt sex rerum non naturalium regimen perscribamus. Aer primo non debet alterari versus frigidum & humi

midum, quoniam complexio ipsa frigida est, & humida. & febris non est multum intensa, & quoniam intentio est resoluendi, ratione causæ melius est vt declinet versus calidum, & siccum, quàm contra. Nam si est possibile, debet esse temperatus. Cibi dicit Auic. non debent esse pulli, vel panis, nisi sit dubium de virtutis imbecillitate, quoniam tunc concedi possunt oua, & contusum. Possumus ergo sic procedere, in primis diebus quoniam sunt phlegmata, quæ forsan per inædiã corrigi possunt, vti tenui diæta, vt dando tantum panatam, vel vt dixi de mente Gal. 12. de ing. tertio aquam mellis cum hyssopo, vel ptisanam cum modico piperis, transactis autem primis diebus saltem septima, videdo quòd ęgritudo est multum duratura, poterimus dare carnes paruorum animalium, & pullorũ, & oua sorbilia: debent autem dicit Gale. primo ad Glauc. in hac cura omnes cibi esse incisiui, vnde possumus condere ferculum cum mentha, cum apio, cum fœniculo, cum rebus salsis, & similibus, debemus autem post primos dies ingrossare, & semper post attenuare, versus statum procedendo, & seruare omnes regulas, de quibus in de cura tertianæ puræ, hora autem cibandi est post tempus infebricitationis, saltem per quatuor horas ante principium paroxysmi. Quòd si non sit tantũ tempus debemus videre an peior sit status, vel principium, & cibare in hora meliori 11. de ing. vltimo, in ista febre quia semper peius est principium, est melius cibare in fine status. Potus autem vini apparentibus signis manifestæ digestionis, concedi potest debilis, & aquosus, post procedente digestione, dari potest fortis. Potus aquæ frigidæ non conuenit, potest coqui addendo res incidentes, & subtiliantes, vt radicẽ apii, vel fœniculi, & quoniam hic non est intensa febris, vel

sitis

ſitis purum debemus dare. Somnus, & vigilia dicit Gale. 12. de ing. tertio conueniunt, ſomnis enim concoquit, vigiliæ digerunt, & iſtis intentionibus indigemus in hac cura. Motus quoque, & quies conuenit, quies ratione digeſtionis, motus ratione reſolutionis, & ideo in tempore debito debet vti debito exercitio, quod ſi ipſum facere non poteſt, ſupple cum frictionibus, vt dixi: debet autem pati inædiam, quoniam multum confert, vt dicitur 12. de ing. tertio. Iſta corpora patiuntur longum ieiunium, & ſic curare debemus, vt omnia ſuperflua excernantur ſicuti ſupra dictum eſt. Accidentia animi tamen cõueniunt quæ calfaciunt, vnde ẽt ꝙ æger aliqualiter iraſcatur non multum refert, quia tamen quum accidentia excedant, virtutem proſternunt, ideo debemus curare, vt ea euitet æger. Veniamus modo ad correctionem accidentium, quæ iſtã febrem ſequitur, quoniam iſta febris multum durat, & materiæ crudæ, & frigidæ membra principalia debilitant, nam ſæpe in iſta febre ſequitur debilitatio ſtomachi, præcipue oris eius, vnde eius maximam habere curam debemus, ſicuti dicit Galen. primo ad Glauc. de cura quotidianæ intermittentis, maxime quando propinquatur ſtatus, tunc ergo quia factæ ſunt plures euacuationes, & corpus non eſt plenum, per interius, & exterius poterimus confortare ſtomachum, puta cum oleo chamomelino, vel de mentha, vel de maſtice, vel ex illis faciendo emplaſtra, per intus poterimus vt dixi dare ſyrupum de mentha, & exhibere quæ confortant digeſtionem, vt cinamomum, piper, & poterimus condire fercula cum iſtis ſpeciebus, & cum mentha, & applicare extra abſinthium, & mentham, ſecundum artem. Sequitur quoque aliquando hepatis debilitas, poterimus quoque in declinatione poſt omnes

eua-

euacuationes confortare cum speciebus triasandalorum, diarhodon Abbatis, Aromatici rosati cariophillati, faciendo ex istis cum zuccharo morsellos, & dando omni die ante cibum, post dando vnc. ℥. aquæ boraginis, buglosæ. poterimus dare zuccharum rosatum, sicuti etiam poterimus fomentare alia membra, si ea videamus debilitata. Vomitus in ista febre multum confert, vt dixi. Vnde si non excedat, impediri non debet, ꝙ si excedat, debemus confortare stomachum cum eis, quæ nunc diximus: & tunc poterimus etiam eo perseuerante, facere frictiones, trahendo deorsum, ligare extrema cum ligaturis dolorosis, maxime pedes, & ipsa calefacere: sequitur quoque aliquando superfluus fluxus ventris propter membra, quæ debilitata sunt, & tunc dicit Galen. 12. de ing. tertio oportet plus decoquere mulsam, ꝙ si plus durat loco mulsæ est dandus cremor ptisanæ, quod si etiam perseuerat, nutriet cum sorbitione halicæ, oportet post videre defectu cuius sit fluxus & confortare membrum mandans, & vti clysteribus, & aliis quæ adducunt doctores in cura fluxus. In istis quoque febribus, aliquando est dolor capitis, & tunc si nimiũ infestat debemus, vti fortibus frictionibus trahendo deorsum, ligare extrema, quod si perseuerat, oportet applicare cucurbitulas siccas spatulis, & ponere extrema in aqua calida, & eo adhuc perseuerante, dicit Auicen. maxime si factæ sint euacuationes, oportet embrochare caput cum aqua camomeli, & cum talibus resoluentibus. Aliquando quoque in harum febrium principio est frigus maximum maxime quando est à phlegmate vitreo, & tunc oportet ante paroxysmum per duas horas vti bonis frictionibus, & dare in potu aquam calidã, & possumus inungere corpus cũ oleo de costo post frictio-

nes.

nes,& post abstergere quia aliter faceret,opilationes. Quod si sit prostratio appetitus, oportet confortare stomachum cum eis, quæ dicta sunt, & dare cibos qui placeant ægro,etiam ꝙ aliqualiter sic ęgro non cõueniant, debemus dare capones, oliuas conditas, pisces salitos & similia quæ appetitum incitant, sed in pauca quantitate. Quòd si sequitur oppilatio debemus vti ap petitiuis,si cachexia & inflatio eis, quæ adducunt Doctores in propriis curis,& hæc dicta sufficiant.

De Quotidiana continua, quæ dicitur Latica.

Febris Quotidiana continua,quæ dicitur Latica ex phlegmate fit intra venas putrescente,secundo de Cri sib. 6. quæ ea habet signa, quæ intermittens, nec cum rigore incipit secundo de Crisib.6. & 12. & est similis hecticę,dicit Auic.prima quarti tract.2.cap.5. Quantum ad curam non differt,ait Auicē. nisi quòd ista non requirit res adeo subtiliãtes sicuti interpollata,& ideo cibi primo debent esse minus calidi, & in minori quan titate,quoniam ægritudo erit breuior,pariter & rebus aliis non naturalibus debemus vti,sic ꝙ resoluant, sed minus quàm in intermittente, non dabimus cum potu hyssopum vel fœniculum,sicuti in intermittente,dige stiua quoque non debent esse adeo fortia, ideo sufficit facere syrupum sic: Recipe syrupi acetosi, vel oxymel simp. vnc. 1. mellis rosati vnc. 5. aquarum fœnicu li,& apii,vel radicum eorum ana vnc. 1. & sem. & sic cum istis syrupis debemus digerere: clysteria quoque sufficiunt communia. Conueniunt lenitiua sicuti in in termittente,ac demum solutiua. Crederem quoque, quum ęgro ista magis referat,quàm intermittens, quũ materia sit intra venas,ꝙ audacius & in maiori quanti

tate deberemus mittere sanguinem,modo virtus debilis, vel ętas non patiatur, vel alię conditiones simul non impediant, in reliquis nulla est differentia,nisi secundum magis & minus : ideo quę dicta sunt in intermittente, hic etiam applicentur. De syncopi,quę sequitur in cura syncopalis humorosę dicemus.

De cura Epiale, & Liparię.

Diuerso modo sumit hos terminos Gale. & Auicé. Galenus enim secundo de diff. feb. 6. & in lib.de inęquali intemperię cap.2. de istis loquitur, & in summa videtur velle, quòd istę febres fiant maxime à phlegmate,quod Praxagoras vitreum appellat,quando pro parte putrescit, & pro parte non putridum mouetur, & hinc per totam accessionem pars putrefacta facit, vt sentiatur calor,pars non putrefacta facit,& frigus, & horrorem,quod si hoc fiat in partibus paruis alicuius partis sic, quod sensu non possimus discernere,quę sit pars,in qua fit calor,& in qua est frigus,tunc dicitur Epiala, sic quando simul ponimus mel & absynthium in lingua, & non possumus discernere subitum dulcedinis,à subito amaritudinis, sicut dicit Gale. tertio de simpl. 15. quòd si partes sint diuersę, sic quòd pręcisa cognoscemus,vbi est caliditas,& vbi est frigiditas, sic dicitur Liparia, vt si interiora calescant, & exteriora frigescant, vel manus calescat & pes frigescat, vt patet in lib. de inęquali intemperie cap. 2. & oportet ꝙ in istis febribus per totam accessionem duret rigor,& calor : aliter cholerica diceretur, etiam de tertio gene re, dicit Gal.ibi, est ergo secundum Gal. febris Epiala, quando in vnaquaq; corporis parte sentitur calor, & frigus per totam accessionem, sic quòd sensus non po-

test discernere in qua parte substantiuè sit frigus, & in qua sit calor: quum tamen hoc in veritate debent esse in diuersis substantiis, quia duo contraria esse non possunt in eodem subiecto præcise: Liparia autem est quã do discernimus subiectum caloris à subiecto algoris, & sunt istæ febres pręcipue à phlegmate vitreo, pro parte non putrescente, sed moto per membra sensitiua & faciétem rigorem, qui fit tempore nostro, licet hoc non viderint antiqui, qui vtebantur moderato regimine, sicuti ibi, & secundo de diff. feb. refert Gal. Secundum Auicen. vero fit Epiala, quando est phlegma vitreum in partibus interioribus, & eius pars incipit putrescere, alia non putrida, modo ratione partis putrescentis eleuatur vapor ad cor, & fit febris; & post modum descendunt ad partes exteriores, & illas calefaciunt: illa autem quæ non putrescit, & frigida est, modo occurrit aliis partibus, & eas sic refrigerat. Quare interiora apparent frigida, exteriora calida: Liparia vero fit ex phlegmate, vel ex cholera grossa, quando putrescunt in partibus interioribus, sic quòd faciunt febrem, & propter eorum vaporem interiora redduntur calida, sed illi vapores non possunt partes exteriores calefacere, maxime quãdo in illis partibus sunt phlegmata, quæ ipsas infrigidant, & prohibent vapores calidos penetrare, pariter si eleuanter vapores frigidi a phlegmate vitreo, non putrescente, & illi calidi non sunt pauci, tunc frigidi extenduntur ad partes interiores, calescunt, & exteriores frigescunt, nec est necessarium, quòd in ista febre extédatur caliditas per totum corpus, quoniam illud dictũ est in definitione febris, quòd calor debet extendi per totum corpus, debet intelligi, modo nihil impediat. Sed hic vt dicit Auic. sunt illa phlegmata vitrea in partibus exterioribus,
quæ

quæ impediuntur, vel illi vapores illorum phlegmatum, qui sunt frigidi qui extinguunt calidos, & ideo in hac febre non expanduntur per totum corpus. Post Auic. ponit aliam febris speciem, quando in vnoquoque locorum est caliditas, & frigiditas, & ista est quã Gal. appellat epialam. Sed epiala, & liparia Auicen. apud Gal. sunt lipariæ, est ergo tantum differentia in assumptione terminorum, satis tamen est quòd istæ febres, vt plurimum fiunt à phlegmate vitreo, & quòd in eis per totam accesſionem durant calor, & frigiditas. Verum est quòd epiala apud Galen. differt à liparia, quoniam caliditas, & frigiditas in ipsa sunt in partibus adeo proximis, vt sensus eas distinguere nequeat: in liparia vero calor sentitur separatus à frigiditate, & sunt in diuersis partibus. Epiala vero secundum Auicen. differt à liparia, quoniam in ea interiora sunt frigida, & exteriora calida, & ideo in ipsa sunt fortiora signa frigiditatis, vnde in ea vt dicit Auic. est vrina cruda frigida, & pulsus rarus & tardus, & vt plurimum aduenit omni die, & aliquando conuertitur in quartanam & tertianam, eius paroxysmus durat à quatuor horis vsque ad xxiiii. In febre vero liparia interiora calescunt, & exteriora frigescunt, vnde non apparent signa adeo frigida ratione operationum membrorum interiorum, & ista durat plusquam hemitriteus, dicit hic Auic. & hoc videtur etiam dicere Galen. primo. Aphoris. xii. & per typhoidem intelligit istam lipariam Auic. Cura harum febrium non differt à cura aliarum phlegmaticarum, excepto quòd quum sint à phlegmate vitreo, quod est intensissime frigidũ, vt dicit Galen. lib. secundo, cap. 26. quòd indigemus fortioribus calefacientibus, ideo digestiua debent esse fortiora, pariter clysteria, item solutiua debent maxi-

me respicere phlegma vitreum, & dari in maiori dosi, & fortiora, quia est materia difficilis eductionis. Quā tum ad alia omnia conuenit cum aliis, ideo eadem remedia eodem modo quæ fuerunt adducta in cura quotidianæ intermittentis, hic sunt applicanda, & est habenda cura membrorum sicuti in ea diximus, semper tamen calidiora debent dari, vnde Paulus laudat diacalamenthum, & confectionem diatrion pipereon. quum ergo quæ conueniunt dicta sint, hæc pro cura sufficiant.

De syncopali humorosa & ipsius curatione.

Syncopalis humorosa, fit ex humoribus multis phlegmaticis crudis qui opprimunt os stomachi. 12. de ingen. tertio sic quòd sequitur syncopis primo ad Glauc. de cura continuæ cum accid. sua multitudine, vel quando incepit putrescere, & mouetur, tunc eleuā tur vapores frigidi ad cor. qui faciunt syncopim dicit Auic. prima quarti tract. secundo cap. 55. & hoc maxime fit in principiis accessionum primo ad Glauc. de cura continuæ cum accid. eius signa sunt dicit Gal. xi. de ing. tertio præcordia inflata, & totus corpus inflatum magis quàm ægri naturalis dispositio exigat, color albidus, similis colori laborantium aqua inter cutem, nonnullis niger aut liuidus, scilicet plumbeus, pulsus obscurus & inæqualis semper, secundum se totum, aliquando etiam in systole. Paroxysmus eius est sicut quotidianę dicit Auic |cap. proprio oculi sunt virides, accidit nocte vel vesperi 12. de ing. quinto, ea enim est hora phlegmatis sexto epid. particula prima tract. 13. verum est, ꝙ ea quæ est in vespere est peior, quia phlegma anticipat horam suam, & sic arguit maiorem multitudinem

titudinem huius febris. Cura quidem eſt difficilis, quo niam virtus eſt debilis, & euacuationes quæ eſſent ne ceſſariæ, non ſuffert, hinc ſi educitur materia, virtus proſternitur, pariter ſi materia reſtat, virtutem pro-ſternit: eſt ergo difficile eam curare, in eius tamen cu ra ſic eſt procedendum, quãdo incipienda eſt cura, vel æger habet phlegmonem, vel aliquod aliud apoſte-ma in interioribus, vel non: ſi habet, iam eſt deſperata ſalus, dicit Gal. 12. de ing. tertio. vnde oportet mor-tem prædicere ad euitandam ignominiam, & non eſt vtendum aliquo genere medicamentorum: pariter ſi humores ſint crudi & putrefacti, & coqui nõ poſſunt, eorum ſalus eſt deſperata: ſi vero nec phlegmone ſit, nec humores de eo putridi ſint, tunc eſt ſpes ſalutis, & tunc poteſt curam adire medicus, & quando adit, vel eſt tempus ſyncopis, vel non, ſi eſt tempus ſyncopis, quoniam magis vrget quàm febris, ideo ei eſt atten-dendum, principalis ergo intentio tunc eſt releuare virtutem oppreſſam, nihil autem eſt, quod magis & citius hoc faciat, quàm vinũ, ſecundo Aphor. xi. Ideo ſubito eſt dandus panis infuſus in vino, xii. de ing. ter-tio. Vinum autem debet eſſe calidum natura, quod decoctionem in corpus promouet, & ſic debet eſſe co lore fuluũ, ſubſtantia tenue, ætate vetus, & boni odo ris xii. de ing. quarto, ſi in tempore, regione, & ſtatu cœli calidis promixtum ſit cum aqua frigida, ſi vero frigidis, cum aqua calida, & poſt cum calida eſt per-ſeuerandum. xii. de ing. tertio quòd ſi non ſit ſyncope, videndum an ſucci crudi ſint multi, & craſſi, ſic ꝙ exi-guos animalis meatus obſtruant, tunc illi ſucci niſi concoquantur, nutrire non poſſunt, ſed virtutem gra-uant, & in ſyncopin deducunt, & ſæpe homines op-primunt. Quod ſi non tantum grauant, quòd obſtruãt,

nec onerent, ſic ſyncopin non faciunt, ſed tamen lipothymiam. 12. de ing. quinto, conſiderandum quoq; eſt an virtus in ſe ſit fortis, vel debilis, vt fortioribus vel leuioribus vti poſſimus medicamentis, virtute ergo exiſtente debili, & ſuccis exiſtentibus multis, tunc non eſt poſſibile mittere ſanguinem, nec dare pharmacum. Ideo Galen. 12. de ing. tertio, iubet, vt tantum perſiſtamus in frictionibus cum panno aſpero, incipiendũ à partibus inferioribus aſcendendo, & poſt ſi ſit periculum laſſitudinis, inunguendo ſicuti in cura quotidianæ intermittentis, diximus. In hac ergo diſpoſitione non vult Galen. quòd aliud faciamus, & quoniam talia corpora poſſunt pati inediam multam, & illi ſucci poſſunt cõcoqui, & poſt nutrire, ideo per primos tres dies iubet Gale. quòd demus aquam mellis cum hyſſopo vt iuuetur concoctio, & abſtergantur materiæ multæ, & educantur virtute hyſſopi, quòd ſi mulſa faſtidiat dat ſuccum ptiſanæ vel oxymelitem, vel modo hoc, modo illud, & perſeuerante conſtantia virtutis ſi eſt poſſibile vltra tres dies vtatur eadem inedia vſq; ad ſeptimam. Sic etiam nos ſecundum maiorem, vel minorem conſtantiam virtutis cibabimus, tantum dãdo, quantum virtus poteſt durare, & ſi dubitamus de virtutis conſtantia, dabimus panatellam, vel ferculum ex farre ſemper iniungendo ſecum res calefacientes, & incidentes, quòd ſi virtus non ſit adeo debilis, faciendo frictiones, etiam dicit Galen. xii. de ing. tertio vtimur clyſteribus, quòd ſi etiam videbimus maiorem virtutis conſtantiam, quoniam materiæ, quæ peccant, ſunt vt plurimum in ſtomacho, & in venis meſeraicis, à quibus non poteſt educere clyſter, crederem quòd tunc poſſemus dare vnciam vnam caſſiæ, vel vnc. 2. mannæ, quia in veritate, non multum agitant, & for-

ſan

ſan ſi eas cognouiſſet Gal. dediſſet. Crederem quidẽ, quòd iſtis crudis nullo modo eſſet fienda phlobotomia, licet ſecus dicat Alex. lib. ſexto cap. proprio, his rebus in principio peractis, poterimus dare oxymel æſtate frigidum, hieme calidum, & ſic cum tenui diæta, cum clyſteribus, cum digeſtiuis poterimus procedere vſque ad ſeptimam, in primis tribus diebus non dando cibum, nec ſorbitionem, nec aquam, nec permittendo, vt æger multum bibat. Poſt autem vt credo, quando dubitamus de virtute, eſt ordinanda groſsior diæta, etiam poſt ſemper attenuando, ſic quòd in ſtatu ẽt tenui dieta vti posſimus & virtus posſit durare, ſic procedendo dicit Gal. debemus euitare aerem, vel nimis calidum, vel nimis frigidum, ſed ſit temperatus, vel in æſtate declinans ad frigidum, in hyeme ad calidum, quod poterit fieri artificialiter, puta in æſtate ſternendo cameram cum frigidis, in hyeme accendendo ignẽ in camera, balneum quoque prorſus non cõuenit, procedente quoque ægritudine, iam factis dictis euacuationibus poterimus applicare calefacientia, maxime ſi non ſit multum intenſa febris, vt inunguendo cum oleis calidis, vel temperatis, vt cum oleo chamæmelino, debemus tamen ſemper, dicit Galen. primo ad Glauc. de cura continuæ cum accid. concoquere abſynthium, & confortantia ſtomachum, quoniam eſt habẽda maxima cura de ſtomacho: victus autem, vt dixi, ſit in principio tenuis, & debemns dare quæ habent vim incidendi, vnde Galen. primo ad Glauc. ibi dat piper diatrion pipereon, & diaſpoliticon. Nos autem dando aquam mellis aduertamus, ſi ſit nimis fluxus ventris quare tunc magis decoquemus mulſam, vel dabimus ptiſanæ cremorem, vel ſorbitionem ex halica, ſic poterimus iungere cibum, ſecundum quod apparebit

necesſitas pro ſuſtinenda virtute. Somnus, & vigiliæ ambo conueniunt moderate, tertio, de ing. tertio, quieſcant, quoniam agitatio membrorum, dicit Auic. facit ad ſyncopim. Vtemur tamen frictionibus, vt dictum eſt, & ſic eſt curandum, vt ſaltem excrementa tertiæ digeſtionis excernantur. Accidentia autem animi conueniunt, quæ calefaciunt, ſed non immoderata, ne virtutem proſternant. hæc omnia ſunt facienda quando eſt timor ſyncopis, ſecundum Galen. 12. de ing. tertio, & quarto, & primo ad Glauc. de cura continuæ cum accid. quod ſi non ſit materia tanta, vt timeamus ſyncopim, ſed tantum lipotymiam, & virtus ſit fortior, tunc dicit Galen. 12. de ing. quinto, quòd iſtos magis cibare debemus vnde iis dat vinum poſt cibum maxime ſi ſint ſenes, quod non fecit in capit. 3. quando eſt dubium ſyncopis, nec in primo ad Glauc. Cibi autem debent eſſe tantum calidi, & extenuantes quantum febris poteſt ſufferre, oportet autem euitare eos cibos qui ſint frigidi, & craſsi nutrimenti. Medicamenta etiam iis poſſunt dari, vnde vtimur fortioribus clyſteribus, & audacius lenitiuo in principio, & tandem procedente ægritudine, apparentibus ſignis completæ digeſtionis, in hoc vna eſſem cũ Alexandro vt poſſemus vti medicina ſoluente, & forſan phlobotomia vti in principio. Nec eſſet adeo neceſſarium vti tenui dieta nec tot frictionibus, nec hoc negat Galen. & ſi ſic Alexander intelligit de iſto, forſan non eſt contra Galen. qui primo curat quando eſt periculum ſyncopis ſecundo in cap. 5. in fine quando tamen periculum lipothymiæ, & ſic in principio non dat vinum, ſicuti facit in ſecunda, poteſt etiam venire ſyncopę ex materia bilioſa 12. de ing. tertio, & his conueniunt frigida, ſed hanc curam nunc omitamus.

De

De cura Syncopalis Minutæ.

Syncopalis Minuta, est febris, quę fit ex humoribus tenuibus, qui facile exhalant, maxime si retentrix sit debilis, & expulsiua fortis, & pori lati, sic ꝙ tũ resoluitur virtus, quòd incidunt in syncopin, 12. de ing. sexto, à sanguine autem nec ab alio humore fieri non potest per se, sed ex cholera, sicut colligere possumus primo prognost. 10. & 11. Addit etiam Auicen. quòd fit ex materia ventosa, est autẽ febris continua, quia aliter non esset exitiosa, aduenit autem in ætate, complexione, regimine. calidis, & siccis, sicuti colligere possumus 10. de ing. 3. in illo iuuene qui laborabat hac ęgritudine sicut testatur idem Galen. 12. de ing. sexto, eius signa sunt, ex loco nunc citato, nasus acutus, oculi caui, & alia quæ de facie. Hippocratica dicit Hypp. Primo progno. octauo, nono, & decimo, siue multum excernant, siue vigilent, siue tristentur, siue non cito nutriantur. Si in principio talis facies appareat, huius febris est signum, verum si appareat cum istis, est minus periculum 12. de ing. sexto, sicut etiã dicit Hypp. primo progno. Quòd si appareat sine istis, est maius periculum, quia tunc est signum, quod est tantum ex malignitate materiæ. Aduenit autem syncopis in ista in tempore maioris resolutionis, & ideo in statu, & in hoc differt à syncopali humorosa. Huius febris cura est etiam multum periculosa, & quum opposita sit ad humoralem, opposita quoque exigit remedia, si ergo in ea virtus sit debilis, & sit apostema in membris interioribus, iam est desperata salus. Quod si non sit apostema vel actu est syncope, vel non, si est, oportet dare cibum, puta panem infusum in vino, sicuti fecit Galen. in illo iuuene 10. de inge. tertio, quod si non sit

syncope,

ſyncope, eſt videndum an poſſumus curare cauſam, & præuidere, ne ſequatur ſymptomata, & ea erit optima cura, modo non ſit aliud ſymptoma, quod impediat: quum ergo curam addimus, ſi virtus ſit debilis, & ſæpe pariter, ter, vel quater cibabimus, ſed parum pro vice, quòd ſi virtus ſit fortior, tunc rarius cibabimus, ſed & plus dabimus, & tunc forſan licebit vti aliquo lenitiuo, vt dare caſsiam vel mannam. Sic igitur procedendo, omni cura ſtudebimus vti cibis, & medicinis denſantibus corpus, vt applicando corpori olea aſtringentia, dando cibos groſsi nutrimenti, & procedente ægritudine vigorata virtute, ingroſſatis humoribus, denſato corpore, forſan poterimus dare aliquod ſoluens, quod educat materiam cholericam, & confortet membra, vt Rhabarbarum vel Myrabolanos citrinos in ſubſtantia, poſt procedendo cum rebus confortantibus membra, demum poterimus in declinatione vti leuibus frictionibus, quando non eſt amplius timor ſyncopis. Aer autem debet eſſe frigidus, & aſtringẽs, cibi ingroſſantes & qui conueniunt, panis, ſorbitio ex halica, fructus auſteri, qui non facile corrumpãtur, & per ſe, & cum pane, item halica cocta in aqua, poſſumus dare oua, præcipue vitellos, teſticulos gallorum, ſuillum cerebrum aſſatum, non cruentum, in albo iure elixum, & demum conueniunt omnes cibi qui ſunt craſsi nutrimenti, & qui denſant, & exhalationẽ prohibent. Vinum in principio aquoſum, poſt cibum conuenit, & poſt quartam apparentibus ſignis concoctionis, poteſt dari caro pullorum gallineaceorum. Etiam ſomnus conuenit, quia in ipſo nõ ſit tanta commotio ſicuti in vigilia. Quies pariter. Ideo debemus euitare nimiam vigiliam, & motum, inanitio quoque non conuenit nec nimia repletio. Accidentia animi,

quæ

quæ resoluunt, ideo euitent. Hæc est cura sincopalis minutę, vt ipsam, à Gal. 10. de ing. tertio, & 12. de ing. sexto colligere potui.

De febre Diurna & Nocturna.

Auicenna vltimo ponit caput de febre diurna, & nocturna, & diurna est quando febris inuadit in vespere, quando citius inuadere non potest, quoniam syncopalis humorosa 12. de ing. 5. quæ ex maiori multitudine quæ fieri possit in phlegmaticis, tantum vel in vespere, vel in nocte adueniat. Dicitur ergo diurna, quæ semper in vespere aduenit, nocturna quæ semper in nocte, est autem differentia inter eas, vt etiam habetur primo epid. quia diurna est peior, & longior. Quum enim phlegma de nocte inuasionē facere debeat, quando facit de die, est signum maioris malitiæ, & maioris multitudinis. Item est mala, quoniam in nocte, quum inuadit in vespere, non potest æger dormire, primo quoniam in primis horis est principium, & augmentum febris, in quo tempore non conuenit somnus, in fine autem est declinatio, & tunc oportet dare cibū, & non dormire, & ideo sic parum dormiunt, vel si dormiunt, ducunt vitam vespertilionis, dicit Galen. primo epid. quòd tamen de die dormiunt, hinc est periculum, ne ad hecticam producantur & sic febris diurna est multum difficilis. Istæ autem febres vt dicit Auic. non requirunt diuersam curam ab interpollatis. Ideo quæ ibi dicta sunt, hic applicētur, & de febribus phlegmaticis satis.

De cura Quartana Periodica.

Quartana pura intermittens ex humore melancholico fit secundo de diff. febr. quinto, putrescente extra venas, transmisso ibidem, & hic humor est naturalis, & præternaturalis tertio Aphor. 22. Naturalis est pars grossior sanguinis quæ eius fex dicitur, & præter naturalis est qui atrabilis appellatur 14 de ing. nono. Fit autem ea, quę est pręternaturalis, vel ex adustione flaue bilis, vel melancholiæ naturalis, sexto Aph. 59. ex phlegmate vero putrefacto, ac adusto secundũ Galen. non fit melancholia, quia semper est album, vt patet de phlegmate gypseo, verum est ꝙ forsan tãtum potest indurari quòd faciet quartanam, & sic affliget de quarto in quartum, & hoc voluit Auicen. hic, quando autem iste humor facit quartanam, & semper, est atra bilis, secundo Aph. 22. & secundo, de diff. febr. quinto. Quoniam si fit à melancholia naturali, fit tantum, quando putrescit, secundo de diff. febr. quinto, & quando putrescit, fit atra bilis, quarto Aph. 2. fit quoque ex successione aliarum febrium, tertio Progno. 33. & raro à nocumento splenis absoluitur, primo epid. & quæ absoluitur primo ē salubrior, primo epid. particula tertia, & de se est salubris, & liberat ab epilepsia, quinto Aph. 59. sexto, epid. particula sexta. in fine, ut plurimum autē aduenit in autumno, tertio Aph. 22. Maxime si frigidus sit, & siccus, vel inæqualis secundo, de crisi. quarto. Aduenit quoque in complexione atræ bilis primo ad Glauc. de signis quartanæ maxime si transit ætatem consistentiæ quando est vsus cibis, & regimine facientibus atram bilem, & quando atra bilis abundat, secundo de diff. febr. quinto, pariter si locus, talium febrium sit productiuus, & tunc

com-

communiter vagentur, vel febres inordinatæ præcesſerint primo, ad Glauc. de ſignis quartanæ, & ſequitur nocumentum hepatis, vel lienis ſecundo de Criſi. quarto, huius febris ſigna ſunt pulſus tardi, & in principio, ſecundo de Criſi. primo, ad Glauc. de ſignis quartanę, poſt fiunt veloces & frequentes, vrinæ tenues, albæ, & aquoſæ, in principio ſecundo de Criſi. quarto, calor paulatim accenditur, & increſcit ſicut ignis accenſus in rebus frigidis, & ſiccis, ſecundo de diff. febr. quinto, non aliquod fumidum relinquit, longiores habet ceſſationes, vnde non affligit, niſi de quarto in quartũ, ad perfectam terminatur infebricitationem. Rigorẽ ſimilem habet eis, qui maxime frigeſcunt, ſecundo de diff. febr. quinto, non tamen multum magnum ſecundo de Criſi. nono, ſpatium acceſsionis eſt ſimile ſpacio acceſsionis tertianæ, aliquando etiam longius, ſecundo de diff. febr. quinto, Gal. vt dixi, vult quòd quartana fit tantum ab atra bile, quæ tamen poteſt fieri, vel ex bile putreſcente, vel ex melãcholia, vnde nõ variatur hæc cura ratione diuerſitatis materiæ, niſi ſecundũ magis, vel minus, licet ſecus velit Auicen. procedendo ergo in iſta febre ad mentem Galen. pauca ſumitur indicatio à febre, ſed omnis ferè ab eius cauſa, cauſa autem huius febris eſt humor frigidus, & ſiccus, & groſſus, ideo ſi ipſum auferre, & educere volumus, ſicuti eſt neceſſarium oportet euacuare, ſed prius incidere, & quoniam viæ non ſunt apertæ, oportet eas aperire: eſt ergo intentio principalis de incidentibus, aperientibus, & ſubtiliantibus, & poſt de educentibus materiam melancholicam. Sed ante, educere oportet, quæ ſine viarum apertione, & eorum inciſione, vel ſubtiliatione, educi poſſunt, hæc autem ſunt quæ per phlobotomiam educuntur. In qua non expectamus coctionem

nem

nem 11.de ing.15. oportet ergo, dicit Gale. primo ad Glauc. leuiter tractare, nullum forte medicamentum, aut euacuationes exhibentes. videndum autem est, an sanguinis superabundet, & si superabundet, seruatis regulis iam dictis, est incidenda vena interior, vel media sinistri brachii, quòd si sanguis exeat niger, & crassus, est mittendus satis copiose, quòd si flauus statim est supprimendus, nec educendus. Curandum post est, vt cum rebus solitis in sanitate venter sit lubricus, si hoc non possit fieri, vtendum est clysteri cõmuni, post fortiori, vt ponendo in eo drag. 2. diaphiniconis, vel vnc. 5. diacatholiconis, vel confectionis Hamech, & quoniam lenitiua in principio, vt dictum est, conueniunt, si sint materiæ redundantes in stomacho, vel in meseraicis, tunc ratione ipsarum, etiam in principio possumus dare aliquod lenitiuum, vt dando vnc. 1. cassiæ, & 3. i. confectionis Hamech, dissoluendo cum aqua lactis, quæ licet sit frigida, vt patet, quarto de simp. 16. habet tamen aliquas partes calidas, vt colligitur, tertio de alim. cap. de lacte acetoso, ideo ratione earum deducit melancholiam, sed sine agitatione, quòd si natura tentet vomitum, quoniam multæ materiæ melancholicæ à splene ad stomachum transferuntur, ideo leui vomitiuo debemus iuuare, vt cum aqua hordei tepida, & syrupo acetoso, fortiora autem vomitiua in principio non conueniunt, si æger de se facile vomat, oportet dari vomitiuum ante cibum, quòd si non, post cibum, quoniam cibus iuuat vomitum, maxime si sint cibi valentes in stomacho, his factis in ipso principio restat, vt ad subtiliationem, & incisionẽ alterius materiæ deueniamus, hic est opposita intentio scilicet humectandi, quæ conuenit ratione materiæ siccæ, & febris, & vti rebus siccis, ratione incisionis, apertio-

apertionis, & subtiliationis, hæc enim fieri debent cū rebus siccis, imò humida eorum virtutem retundunt, & sic quum principalis intentio sit incidendi, aperiendi, & subtiliandi, quod habet fieri cum rebus siccis, sicca magis conueniunt, vnde Galen. primo ad Glauc. in hac cura nō dicit, quòd debeamus vti humidis, sed subtiliātibus &c. licet secus dicāt omnes moderni. Crederem tamen quòd scilicet primo debemus permiscere humida, ne materia nimium terrestrificetur. Poterimus ergo facere hæc, & cum decoctionibus, & cum syrupis, incipiendo à debilioribus, & mitioribus, primo laudat Auice. mel rosatum, & syrupum acetosum, ideo poterimus sic formare, recipe syrupi acetosi vnc. 1. Mellis rosati vnc. 5. Aquarum cichoreæ, & lupulorum ana vnc. 1. & sem. Poterimus cum isto syrupo per aliquot dies procedere, post venire ad fortiorem, vt recipe syrupi de pomis, vel de epithimo, vel de fumoterræ vnc. 1. si aliqualiter etiam sit intentio educēdi, oxymel, simp. vnc. 5. aquarum tamarisci scolopendriæ & fumoterræ vnc. 1. Misce pro syrupo. Poterimus quoque digestiuum in forma decoctionis conficere, vt Recipe radicum capparum, polypodii ana vnc. 1. foliorū tamarisci & scolopendriæ ana m. 5. seminum anethi, & ameos ana vnc. 1. Passularum vnc. 2. decoquantur in sufficienti quantitate aquæ vsque ad consumptionē medietatis aquæ, & deinde fiat colatura, & accipiat summo mane vnc. 6. Cum istis igitur digestiuis procedendo, si non habeat beneficium ventris non deficiemus à clysteribus, semper faciendo eos fortiores, quanto magis ad statum erimus proximi, pariter dabimus cibos, & medicinas, vrinam prouocantes Apparentibus autem signis completæ digestionis, incisis humoribus, apertis viis, tunc est dandum pharmacum,

quod

quod atram bilem posſit educere,& quoniam ſæpe humores qui peccant ſunt difficilis eductionis, ſic quòd vna die educi non poſſunt,ideo dicit Galen.primo ad Glauc.de cura quartanæ, eſt iterandum medicamentum.Galen.ibi dat elleborum album,nos ipſo non vtimur, poſſemus tamen ſecurè vti elleboro nigro, ſic formando medicinam, Recipe radicis ellebori nigri minutim inciſæ drag. 1 .infundatur in aqua mellis,decoctionis anethi, & ameos ana drag. 3. florum viol. borag.& nenuph.ana drag.2.maneāt in infuſione per diem integrum, & inde fiat leuis ebullitio, & colla-tura, quæ detur in aurora, poterimus in ea diſſoluere vnc. 1.& ſem.mannæ, vel drag. 5. casſiæ, & ſic dare. Medicamentum autem dabimus in vna die infebricitationis,poſt dicit Galen.poterimus dare theriacam puta drag. 1.vel Mithridatum,vel diatrion pipereon,vel piper cum aqua quotidie, & ſic confortabimus membra, & iuuabimus digeſtionem poſt cum prouocantibus vrinam,& ſudorem,cum exercitiis debiti curabimus, vt reliqua reſoluantur. Quo vero ad ſex res nō naturales, Aer non ſit frigidus, ſed declinans ad caliditatem,quia ſic abbreuietur quartana,vnde ſecundo. Aph.25.dicit Hyp.æſtiuæ breuiores. Cibi debent eſſe ex rebus optimis,non ex flatuoſis, & tenacibus. Vnde dicit ipſe arcendi ſunt à carnibus porcorum, & ſimilibus, ſi eſt posſibile dicit Auic. ſtet per primas tres hebdomadas ſine carnibus, poſt poſſumus eas dare, poſt tamen quanto magis verſus ſtatum procedemus, plus debemus ſubtiliare, dicit Gale.quòd ſi non poſſit tolerare tantum carnium inediam,& ſi oportet dare carnes ante tres ſeptimanas,dandæ ſunt carnes paruorum animaliū in diebus infebricitationis,dicit Auicen. ſic tollitur quædam contradictio,quæ videtur eſ-

ſe in eorum dictis, Abſtineant à cibo in die paroxyſmi, vtatur ergo pro carnibus,& pullis gallinaceis,& aliis volatilibus quæ ſunt boni ſucci,& ſimilibus. Concedant cibos incidentes & calefacientes, vt ſynapi, cappares,& ita vtantur cibis tenentibus mollem aluum, maxime ſi ſint ſoliti, vt vtendo brodiis carnium, rebus conditis cum oleo, piſces quoque comedant qui ſunt facilis digeſtionis, & mollium carnium, vinum autem bibant tenue, album, & mediocriter calidum. quod ſi bibant aquam ſit decocta cum radice apii, fœniculi, capparum &c. Iſtis autem cibis vtendo ſeruent regulas vniuerſales iam ſuperius datas. Somno vtantur moderato, vigilia moderata. Quo ad motum, & quietem vtantur dicit Galen. frictionibus, quòd ſi ſit acceſſio breuis, diebus interpollatis vtantur ſolitis exercitiis in ſanitate, curent vt ſuperflua omnia excernantur, fugiant omnino triſtitiam, quia eſt vna de cauſis humorum melancolicorum, ſtent læti,& viuant in choræis, audiant cantantes, & pulſantes inſtrumenta, auditum delectantia, audiant tantum quæ delectant: hæc quantum ad regimen, in ſex rebus non naturalibus. quo vero ad correctionem accidentium tria ſunt membra, quæ præcipue leduntur in quartana, ſtomachus, ſplen,& hepar,& quoniam ſtomachus expellit, ſplen nutritur, hepar generat humorem melancholicum ideo de eis habenda eſt cura, ſtomacho ſunt applicanda confortantia cum rebus calidis, ſicuti applicando abſynthium, maſticem, ſpicam aloen, roſas, vel ex eis faciendo ceratum, ſi volumus magis confortare, addenda ſunt cydonia 13. de ing. cap. nono. Sic ergo confortamus ſtomachum cum exterius applicitis, & interius cum eis, quæ dicta ſunt poſt exhibitionem pharmaci, ideo ipſe melius poteſt digerere, & ſi ſint

I mali

mali humores in eo, expellere. Splen, & hepar de facili indurantur 13. de ing. cap. 10. hepar quidem quia tunc cōtinet ſanguinem groſſum, lien vero quia ipſum trahit ad ſe. Ideo per intus debemus dare res abſtergentes, aperientes, & euitare viſcoſas, hæc quæ ſint, quãtum ad medicinam dictum eſt, in loquendo de digeſtiuis. Quantum ad cibos, loquendo de cibis, exterius oportet applicare res calefacientes, & mollificantes, oportet tamen ſemper addere res confortantes, vt abſinthium 13. de ing. cap. nono & decimo, & quoniam iſti ſunt triſtes ſunt applicanda cordi, vt flores boraginis, & ſimilia quæ ſpiritus habent confortare, & hæc pro cura quartanæ periodicæ.

De cura Quartanæ continuæ.

Quartana continua, fit ab humore melancholico, contento in venis, ideo eaſdem habet cauſas, & eadē ſigna, quæ habent interpollatæ: differunt tamen ſecundum magis, & minus, & iſta nunquam ad infebricitationem terminatur, in cura quoque dicit Auicen. non differt ab interpollatis, tantum differt, quoniam in continua non debemus vti rebus adeo calidis ſicuti in interpollata & in continua quoniam materia eſt intra venas, eſt magis neceſſaria phlobotomia, & non æque debemus vti carnibus in continua, ſicut in interpollata quia eſt breuior, & egemus ſubtiliore diæta.

De cura Quintanæ Septenæ, & Nonanæ.

Circa has febres videtur eſſe aliqualis diuerſitas inter Hyppocratem & Galenum. Hyp. in primo epid.

sectione tertia, dicit dari istas febres, Galen. ibi dicit quòd nunquam vidit septenam, & nonanã, quòd qu in tanam nunquam vidit manifestam, idest durantem, in suis paroxysmis, sed aliquando occultam, idest mutan tem paroxysmos, sic quòd veniebãt aliquando duo pa roxysmi quintanæ, post mutabantur, & si venit septe- na nõ est dicendum quòd id ex terminato humore sit, sed ex inordinato regimine, vt si adueniat vnus paro- xysmus, qui amplius de se non rediret, & ꝙ æger vta- tur inordinato regimine, potest esse in alia septena alius reuertatur paroxysmus, sed id non est ex natura humoris, sicut videtur dicere Auicen. nam sic esset ex humore apto pro quartana sed pauciori, quare sicuti datur, quintana, septena, & nonana, ita non datur sex- tana, octena, & dena? secũdum quòd erit maior, vel minor quantitas materiæ. Item tunc non videtur ꝙ septena sit salubrior quintana, quia sic in ea erit maior adustio: non possumus ergo dicit Galen. ratione deci- dere istam quæstionem, sed est decidenda experimen- to. Credendum est quidem Hyp. qui dixit quòd da- tur, sed ego eas non vidi, & quoniam hoc tantum ex- perimento comprobari potest, ideo ex me nõ possum dicere quòd dentur, sicuti Galen. in totum negat has febres, nec contradicit Hyppocrati. Sed conuenit ꝙ ex se non potest dicere quòd dentur, & quoniam hoc est decidẽdum experimento, non ratione: & quoniam ipse eas vnquam manifeste vidit ideo non potest dice re, quòd dentur, credendum tantum est Hyppocrati, qui dicit quòd dentur. Quintana ergo dicit Hyp. est mortalis, & reperitur cum phthisi. hoc Gale. dicit esse verum vniuersaliter, Auicen. indefinite septena est lon gior, sed nõ mortalis, nonana iterũ est lõgior, Secũdũ Gale. ergo non possumus dicere, ex qua materia fiant

istæ febres, & earum curam nullo in loco posuit. Ideo secundum ipsum earum curam non possumus explicare. Auice. autem quum velit quòd fiant ex eadem materia, ex qua quartana maxime phlegmatica, ideo dicit, quòd eius cura est sicuti cura quartanæ phlegmaticæ, ideo quantum ad cibum debemus primis tribus diebus subtiliare regimen, post iterum ingrossare, & demum, quando versus statum procedimus, suptiliare. Cibi autem debent esse boni nutrimenti, & velocis digestionis, non grossi, & viscosi, ita in aliis rebus non naturalibus, debent regi, sicuti in aliis quartanariis dictum est. Quantũ ad medicinas, debemus procedere. Primo cum digestiuis, & similibus iam dictis, & post vti educentibus, & maxime per vomitum, & poterimus, cum hieris appropriatis educere humorẽ peccantem, poterimus post exhibere theriacam, & in reliquis vti eis, quæ diximus in cura quartanæ.

De cura Febris hecticæ.

Tres sunt corporis particulę spiritus scilicet, humores, & pars solida, quòd si febris esse debet in aliquam partem in calefacto esse, positum, est esse necessarium, primo de diffe. febr. primo quòd si sit illa caliditas in parte solida impressa, tunc est febris hectica. primo de diff. febr. octauo, verum est quòd, quoniam hectica dicitur, idest habituata vel habitum occupans primo de diff. febr. septimo, quando est in ipso principio, & adhuc ipsum habitum non firmiter occupauit, dicitur potius schetica, octauo de ing. primo, quando occupauit dicitur hectica, calor autem ille in solidis existens, vel tantum ponit humores & humiditates, in ebullitionẽ, & tunc dicitur principium, vel exiccat membra solida,

da,

da,& tunc dicitur tabes, vel quoniam vt dicitur ſexto de ing. ſeptimo, decimo de ing.vltimo, exiccationes ſic procedunt, quòd primo exiccentur humiditates,& hoc duobus modis, vel illæ quæ ſunt adhuc in paruis venis,vel quæ ſunt extra venas,vel adipem & pinguedinem,vel membra ſolida,ſi exiccatio fiat non in mẽbris ſolidis. ſed in aliis eſt medium,ſic in tres partes diuiditur iſta febris à Gal.primo de diff.febr.nono. Iſta autem quæ in medio eſt habet latitudinem,ſecundum ꝙ fiunt diuerſæ exiccationes. Illa in qua exiccantur humiditates in venis eſt proximior principio, poſt in qua exiccentur, quæ ſunt extra venas per ordinẽ,poſt illa in qua exiccẽtur,& adepes, & caro, & iſta eſt proximior tabi, vera ergo tabes eſt in qua corruptæ ſunt humiditates nutrimentales, & exiccãtur humiditates radicales,& iſta eſt penitus incurabilis decimo de ing. vltimo, primo de diff.febr. octauo, principium facile curatur, medium facilius & difficilius curatur, ſecundum quòd magis accedit ad tabem, quæ enim eſt proximior tabi, eſt difficilioris curæ. Quum tamen omnes humiditates, excepta radicali, quæ eſt membrorũ ſolidorum, ſint reparabiles, ideo omnes partes hecticæ, in quibus tantum conſumuntur humiditates nutrimentales, ſunt curabiles,& quoniam humiditas radicalis reparari non poteſt, (aliter enim eſſet remedium morti.) Ideo tabes exquiſita,eſt incurabilis,hæc omnia colliguntur,ſeptimo de ing.ſexto,decimo,& vltimo,ſic ergo diuerſificatur hectica,quam ſecundum ſpeciem diſtinxit Auicen.hæctica,poteſt fieri incipiendo primo de diff.febr.octauo,tertio,de prognoſt.ex pulſu,tertio,ſed fit cum ephemera, quando eſt fortis cauſa primo de diff. febr.octauo, per ſe ſola fieri non poteſt incipiendo, in principio tamen cognoſci po-

test minime, quia habet signa etiam ephemeræ, sic intelligere Galen. debemus secundo, de Crisi. vltimo, si ergo fiat incipiendo habet omnes partes, verum si sequitur putridas, sicuti in plurimis est, primo de diff. febr. octauo, non est necessarium quòd præcedat principium, nec omnes partes per ordinem, sicuti ibi ostendit Galen. Aduenit autem non in complexione humida, sed sicca, maxime si sit iuncta caliditas, si vita sit in laboribus, in vigiliis, in curis, cum victo pauco, in æstate, ac statu cœli calido, & sicco, regione pariter calida, & sicca, & loco simili, & ista febris maxime solet inuadere ex ira, tristitia, hæc omnia habentur, primo de diff. feb. nono. Signa hecticæ quando adhuc non est tabes, sunt similia præcedentibus causis procatarcticis, facientibus caliditatem, & siccitatem, vt esset ira, tristicia &c. & æger febrit, & eo transacto die caliditas nec augetur, nec minuitur, & ariditatem representat, tunc suspicandum est de hectica, quòd si permanserit vsque ad quartam diem, & nihil pariter fuerit immutatum, & permaneat ariditas cum caliditate, quæ primo tactu appareat mitis, post acris, mordax, & arida, tunc certe est dicendum quòd est hectica, si calor post cibum per horam, aut duas augeatur, & pulsus fiant maiores, & velociores, sic quod videtur noua acessio, tunc est signum indubitatum hecticę, tertio progn. sexto. Item caliditas est æqualis sine excrescẽtiis, excepta illa quę est post cibum, pulsus est debilis, paruus, durus, & frequens, caliditas est maior in arteriis, hæc sunt signa hæcticæ à Gale. collecta primo de diff. febr. nono, quòd si transeat in tabem, tum oculi sunt immodice concaui, exhausto eorum liquore, sicci, flos vitalis extinctus, siccitas immoderata, habent inopiam vigilandi nec vere dormiunt, collapsa sunt tempora, ita
appa-

apparent in viſceribus, & inteſtinis, & tandem nihil aliud ſunt quàm pellis & oſſa, cutis eſt arida, & pulſus tenuis, durus, debilis, & frequens, caliditas mordacior apparet quanto magis tangitur, & ſic ex iſtis ſignis tabidos facile cognoſcimus, hæc Gale. primo de diff. febr. nono, de hectica, quoniam tantum calor ſit cum ſiccitate in membris ſolidis impreſſus ſine humoribus. Si pura ſit, ideo in ea à cauſa nulla ſumitur indicatio, omnis igitur indicatio, in eius cura ab ipſa ſumitur febre, febris autẽ eſt morbus calidus, & ſiccus primo reg. acut. 42. Ideo in ea eſt tantum indicatio de frigiditate, & humiditate 10. de ing. ſeptimo, complexio autem, & aer indicant de applicatione rerum magis, vel minus frigidarum & humidarum, nono de inge. 14. Res autem frigidæ & humidæ quibus vtimur in cura hecticæ, vel ſunt exterius applicandæ vel interius ſumendæ, exterius applicandæ ſunt aer, medicamenta, & balneum, interius autem ſunt quæ eduntur, & bibuntur, & hæc ſunt in ſecunda differentia vel vt cibi vel vt medicinæ, hæc non exprimit Galen. ſed colligitur ab Auicen. & Aetio in iis ergo dicit Galen. 10. de ing. octauo, eſt omnis cura hecticæ. Cæterum vt dicitur de ing. ſeptimo, quoniã humida non tranſeant ſecundum gradum, quinto de ſimpli. ſic ſunt minoris actiuitatis quam frigida, ideo eſt maius periculum in infrigidando, quam in humectando, ſed citius inducimus frigiditatem, ideo cum maiori cautela debemus applicare frigida, tertio de ing. octauo, ſed quum ſemper ſit intentio de infrigidando, & humectando, debemus curare vt quæ dãtur ſint frigida, & humida, quòd ſi frigida ſint & ſicca debemus miſcere humida, ſi humida & calida, debemus miſcere frigida. Dicendum ergo de his ſex rebus ab exterioribus, & primo ab ae-

re ſicuti facit. Galen.decimo de ing.octauo,exordiar. Aer ſi temperatus ſit dicit Galen.debemus cum talem eligere, & ſi ſit niminm calidus, vel frigidus eum corrigere, ſi ergo nimium calidus ſicuti æſtate eſſe ſolet, tunc eligendæ ſunt domus ſubterraneę,tranſpirabiles, aſperſæ aquis,& rebus frigidis, arcendo turbam hominum,& faciendo omnia pro infrigidatione eius, ſicut inſuperioribus dictum eſt,ꝙ ſi ſit aliqualiter frigidius, eum debemus eligere,ſi vero nimium frididus conuenit quidem ratione tranſpirationis, quia ſic refrigerat cor, maxime, ſi principalis cauſa ſit cor, nocet tamen ratione cutis, cui ſi occurrat eam conſtipat, & vaporum exhalationem prohibet, maius tamen eſt iuuamẽtum nocumento, quòd ſi volumus etiam illud euitare nocumentum,poterimus aliqualiter alterare illam intenſam frigiditatem, quæ tamen ſolet eſſe in hyeme, accendendo ignem leuem in camera,vel quoniam ille aer multum conuenit, ſi volumus eum eligere, debemus cooperire corpus,excepta facie cum pannis calidis,& prohibere, ne ille aer ita frigidus occurat corpori, hæc omnia habet Galen.decimo de ing.octauo, poſt aerem ſunt applicanda per exterius,vt iniunctiones, cataplaſmata emplaſtra, aquæ, iſta dicit Galen. decimo de ing.nono, poſſunt refrigerare,& humectare ſine aſtrictione,ſed difficile eſt talia reperire, optimum ergo quod applicari poſſit,eſt vnguentum,quod dicitur infrigidans, Gal.modo ordinatum, ſicut decimo de ing.nono ordinat Gal. Multa alia ſunt, vt ſumendo ſuccum herbarum frigidarum ſicuti polygoni, lactucæ, intybi, & roſarum, cum polenta, vel per ſe, item oleum roſatum ex oliuis immaturis, hæc omnia applicari poſſunt,& ea miſcendo,& ſeparatim,& quoniã vt dicitur de ing.octauo,ſæpe hectica habet originem

nem ab aliquo membro particulari, vt à pulmone, & ſtomacho, ideo hæc remedia non omni corporis parti ſunt applicanda, ſed parti illi, à qua procedit hectica decimo de ing. nono, debent autẽ talia remedia actu frigida eſſe, non miſcendo res calidas, ſicut patet ibi à Galen & quando ſunt calfacta à calore febrili, oportet ea remouere, & iterum illa, vel alia eiuſdem virtutis applicare, & indifferenter poſſunt applicari membro ſiue principali, ſiue non, ſeptimo, de ing. vltimo. Aduertendum tamen eſt ne membrum propinquum lædatur ſicut Galen. accidit, ſeptimo de ing. octauo & refert ipſe decimo de ing. nono. Tertio ſunt balnea, quibus, & ſi non ſunt in vſu in ſanitate, ſi oportet, vti debemus. Nam etiam tempore Hyp. non erant in vſu, tertio regim. acut. 42. & tamen eis ipſe vtebatur, tertio regim. acut. 59. & quoniam, quod maxime conuenit in hectica eſt balneũ, decimo, de ing. decimo, ideo balneis etiam tempore noſtro in hecticis, licet nõ ſint in vſu, vti debemus, & licet etiam aliquando balneare ægrum etiam aqua frigida, niſi periculum ſit nimiæ infrigidationis, tamen dicit Galen. ex thucididis ſententia, decimo de ing. decimo, quando vnica eſt ſpes ſalutis, melius eſt ea vti cum periculo, quam relinquere ægrum ſine remedio mori. Sunt autem balnei ſecundum quòd antiqui eis vtebantur, ſedes quatuor, decimo de ing. vltimo, prima eſt aeris calidi, quæ virtutẽ habet calefaciendi, liquandi, & æquandi materiam, relaxandi cutem, & multa retenta euacuandi, ſecunda, ſedes eſt, aquæ calidæ. hæc humectat & calefacit, tertia eſt aquæ frigidæ iſta refrigerat, cutim denſat, & virtutem roborat, quarta eſt in qua ſit ſudoris abſterſio, & iſta corpus per ſudores euacuat, ſedes omnes balnei conueniunt hecticis, ſecundum omnes virtutes

excepta calefaciente, quæ repugnat omnibus febribus: iuuamenta autem, quæ ex balneis sequuntur, sunt quod quicquid fuliginosum, & fumidum est, educitur caro, ossa, & cutis, in naturali dispositione ponuntur, ariditas solidorum membrorum corrigitur, calor præternaturalis remouetur, quòd si hęc à balneis sequuntur iuuamenta, (quis est qui balnea hecticis non concedat?) conuenit tamen maxime lauacrum aquæ frigidæ, & sine ipso ferè nihil facerent cæteræ virtutes, nec secus sanari potest hecticus ratione balnei, vt ibi ostendit Galen. verum quoniam in hecticis est parum sanguinis & est carne nudus, pinguedinis expers. Ideo si foret iuuenis causone laborans, posset subito in balneo aquæ frigidæ lauari, debet tamen ipse prius poni in aqua calida post in frigida. Sic enim corpus post aquam calidam magis resistit frigiditati, nec membra solida, & eorum virtutes adeo læduntur: sunt ergo omnes hectici, si non sit putrida, vel phlegmone in partibus interioribus, balneandi, ponit Galen. 11. de ing. vltimo modum, quē seruare debemus in balneis, circa omnes sedes, quoniam vt dicit ipse, septimo de ing. sexto, omnes ferè diuites suis temporibus habebant balnea domi, sed quoniam nostro æuo nec domi, nec alibi habētur omnes sedes balnei, ideo crederem, quòd non penitus omittendum tam salubre & tam necessarium medicamentum, sic possumus procedere, vē tre vacuo, in camera ægri reddito aere temperato, vel magis ad calidum declinante, vt sit similis prime sedi, debent portari duæ tineæ plenæ aqua, vna calida altera frigida, & quoniam in aqua Galen. nihil concoquit, ideo eam puram reciperem, post facerem vt quatuor homines in vno linteo versus calidum vrgēte ægrum sumerent & ipsum à lecto leuiter pertractando leuā-

tes

tes facerent, vt in aquam calidam immergerent, maxime si vterque sit fortis, curarem post vt æger ibi staret aliquantulum, Galen. tamen in ea sede stare permittebat donec caro intumesceret, septimo de ing. sexto, quia erat tãtum intemperies sicca, nec erat periculum propter caliditatem aquæ sicut est in hectica. Quum æger post aliquantulum temporis in ea tina stetisset, facerem, vt eum in aqua frigida immergerent, & tantum ibi stare permitterent, quantum virtus sufferret, quod cognoscitur ex tolerantia ægri. Curarem postmodum, vt illi quatuor homines ægrum in lectũ, qui debet esse proximus, & calidus portarent, & post primo cum spongia, deinde cum panno lineo leuiter, & blande pertractando ipsum abstergerent, factaque detersione cum oleo cõmuni, vel alio appropriato eum inungerent, debet autem oleum esse tepidum, quia aperit, frigidum constipat, & hoc in isto casu esset perniciosissimũ, tertio regim. acut. 44. & secundo de simpl. cap. 6. quòd si timemus de virtute, & corpus esset multum exiccatum, prima aqua debet sumi tepida, alia aliqualiter frigida, sed non pure frigida, decimo de ing. 10. sic quoque æger potest stare in vtraque aqua secũdum dispositionem virtutis. Possumus autem vel bis, vel ter reiterare in die, si æger sit assuetus, septimo de ing. sexto, forsan æuo nostro est satis semel balneare, in mane ante prandium, propter inassuetudinem, ꝙ si marasmus esset confirmatus, tunc quoniam impossibilis est cura 1. de diff. febr. 9. 10. de ing. 10. morituri autem sunt solis prognosticis relinquendi, primo Apho. 8. aliter detur pamus medicaméta, quæ alteri possunt esse salubria 10. de ing. nono. Ideo in tali casu nec balneis vti debemus, quod si esset secura mors, tamen astantes vellent vt aliquanto plus viueret, tunc facta

pro-

teſtatione impoſsibilis ſanitatis, poteſt lauari, quoniã ex maraſmo poteſt induci hectica ſenectutis, quã morbum ſenium Philippus appellabat, quæ licet etiam incurabilis ſit, tamen plus cum ea poteſt durare ęger Galen. decimo de ing. vltimo dicit, ſe conſeruaſſe viuum laborantem tali ægritudine, non tantum per dies, ſed per menſes, hæc de balneis, & ſic de rebus exterioribus. Reſtat vt ad res interius ſumendas deueniamus. Res omnes, quæ interius ſumi debent, oportet vt frigidæ ſint, & humidæ & vt ſint medicinæ, vel cibi, & potus, vel aer, Gal. ſeptimo, de ing. ſexto, & decimo, de ing. decimo non ponit medicinam quæ valeat tantum vt medicinæ. Sed quæ valent vt medicinæ, & cibi. Auicen. tamen aliqua ponit quæ tantum inter medicinas adnumerari debent, ſequendo tamen Galen. quia ibi poſſumus cũ cibis medicinalibus procedere tutius eſt quã cum puris medicinis procedere, naturæ enim ſunt magis conformes. Duo ſunt præcipua remedia in cõmuni vſu quibus ad infrigidandum, vtimur, & humectandum intus ſuſcipiendo quæ valent vt medicinæ, & vt cibi, & ſic ſunt cibi medicinales. Primo eſt aqua cancrorum, vel limaciarum, ſecundo eſt lac, licet Gal. nihil dicat de cancris in iſta cura, quia tamen Dioſc. lib. cap. 12. dicit quòd cancri decoctio valet exhibita tabidis, & idem refert Auicen. in iſta cura, & ſunt in communi vſu. Ideo primo loquemur de cancris, poſt de lactæ. Cancri quia ſunt frigidi, humidi, ideo hecticis conueniunt, maxime ſi ſunt phtyſici, quia videntur habere proprietatem cum pulmone, eorum caro non videtur conuenire, quia cibi pro hæcticis debent eſſe facilis digeſtionis, & non groſſi nutrimenti ſeptimo, de ing. ſexto. Cancri autem Limaciæ, & ſimilia ſunt duræ carnis, & difficilis digeſtionis, ſicuti in capitibus

pro-

propriis patet, tertio de alim. quòd si esset virtus fortis forsan possumus dare contusum de eis, est tamē melius facere decoctionem sic, accipere oportet caudam, & pedes, & euellere à toto corpore, & etiam, quoniā in cortice est ius exiccatiua, debemus eos excorticare, post cum aqua, sale, & cinere ipsos bene lauare, deinde cum aqua pura, demum eos in sufficienti quantitate aquæ ordei decoquere, & eam decoctionem colatam exhibere post balneum cum ptisana, si non detur lac, ita dictum est de limaciis. Possumus quoque dare destillatum factum ex eis, sicut communiter fieri solet, & erit facilioris digestionis, quā caro, & in ea erit maior virtus quam in decoctione, aduertenda tamen est virtus exiccatiua, quæ acquiritur ex lambico. Post hæc est lac, quod esse humidum nulli est dubium, quod sit frigidum patet, quarto de simpl. med. 16. & quinto, Aph. sexto, quòd si Galen quinto de simpl. med. dicit ꝙ habet tepidam caliditatem, per tepidum intelligit mediocriter frigidum, sicut patet, tertio de tuend. sani. Quod si etiam, tertio, compl. vltimo, dicit quòd est calidum, intelligit, quando est conuersum in sanguinem. Quum igitur lac frigidum sit, & humidum facilis digestionis, & boni nutrimenti, ideo maxime laudatur in hecticis, septimo, de ing. sexto. Cibi enim qui in ea sicca cerebri intemperie conueniunt, lac humanum est propter similitudinem. Quod si non velit æger sumere lac humanū debet sumere, quòd sit aliorum animalium diuersum secundum diuersam hectici dispositionem, quando viæ sunt magis apertæ conuenit grossius, quando sunt magis strictæ, subtilius in principio vię sunt ampliores, post vero strictiores, lac caprinum est simile multum cum humano, & est substantię aliqualiter grosse, ideo dari potest in principio.

Lac

Lac asininum est subtilioris substantiæ ideo dari potest, procedente ægritudine. Gale.septimo de ing. sexto, & decimo de ing. 10. maxime loquitur de asinino. Debemus ergo accipere asinam iuuenem, & ab ipsa summouere pullum, eam nutriendo cum herbis frigidis, & humidis, curando vt bene digerat post debemus curare, vt æger post balneum, vel saltem ieiunio stomacho ab eius vberius emulgeat lac, quod si ipse recusat, hoc facere debemus, ducere asinam in cameram ægri, & facere vt subito quando extractum est lac, ipsum bibat, primo autem debet bibere vnum cyathum cum dimidio, & sic procedendo semper, debet augere dosim, sed ad quam quantitatem ascendere debet, determinari non potest vt Gale. dicit decimo, de ing. vltimo sed id coniectura assequemur, donec scilicet non fluctuet in stomacho, & virtus non grauetur, septimo de ing. sexto, videre autem oportet an in stomacho corrumpatur, & hoc cognoscitur ex pulsu, si fit maior aut valentior, signum est quòd non corrumpitur, quod si timeamus de caseatione addemus ei parum mellis, vel salis, licet ista non conueniant, ratione febris in hæcticis de se, quòd si ventris fluxus sit, laudatur lac acetosum, de hoc tamen, in hac cura nihil dicit Galen. post lactis assumptionem, debet æger quiescere, & vigilare, debemus autem sic procedere cum lacte, dicit Gal. primo de ing. sexto, donec æger melius se habeat, post quando tendit sanitatem versus debet regi æger, vita conualescentis, & tunc poterimus omittere lac, hæc de lacte, quod conuenit vt cibus & vt medicina, de aliis cibis, loquendo de sex rebus non naturalibus, dicemus. Sexto, erat aer qui inspiratur, qui debet esse frigidus, & humidus, sed de ipso iam dictum est hæc igitur de illis sex rebus, quibus præcipue

vti

vti debemus in hecticis sufficiant. Quantum ad sex res non naturales, de aere dictum est, cibi omnes quibus in hecticis vti debemus debent esse frigidi, & humidi, boni nutrimenti, non grossi, non viscosi, nec duræ digestionis, & in eorum exhibitione debemus simul comparare earum naturam, & virtutis dispositionem, cõuenientes ergo cibi vltra lac, sicut ex Gal. patet tertio de ing. 6. sunt succus ptisanæ frigidus, halica, cũ cremore ptisanæ 10. de ing. 10. panis ĩ furno bene coctus, bene fermẽtatus, cũ pauco salis in aqua infusi, pisces saxatiles, ius albũ, testes gallinacei, perdices, passeres montani, & similia, de vino Gale. 10. de ing. decimo, nihil dicit, in septimo de ing. sexto, dicit quòd conuenit in illa dispositione sicca stomachi, modo non sit febris, & aqua maxime vituperatur, quia multas parit noxas, & Galen. ibi, & Hyp. tertio, regim. acut. primo referunt per opposita, & maxime laudat vinum, quod plura producat iuuamenta. Crederem ergo quod maxime, quando indigemus restauratione, vinum album aquosum aqua permixtum conueniret, in dandis autẽ cibis plus oportet dare insero, quam in maneq;, parum pro vice, sed sæpius est tamen necessarium expectare quòd cibus prius datus sit digestus, post cœnam non bibat, nisi facta digestione qua peracta, si sitim tolerare non possit, aliqualiter bibat, vtendum est autem cibis consuetis, & naturæ indiuidui conuenientibus, hæc omnia ibi refert Galen. Quantum ad somnum, & vigiliam debent mediocres esse, non est dormiendum statim post assumptionem lactis, nec post prandium, quantum ad motum, & quietem, quies magis cõuenit quàm motus: leui tamen exercitio vti potest, si est possibile vacuo stomacho, & vtatur debitis frictionibus: quæ tamen sint leues & molles, quantum ad ina

nitio-

nitionem, & repletionem curari debet, ne nimis cibis repleatur, & quòd excrementa non retineat, omnia tamen blande facere oportet. Quantum ad accidentia animi, euitent omnia accidentia sæua, maxime quæ calefaciunt, & exiccant ſicut eſt triſtitia, ira, dolor, ſed ſtent læti mediocriter, & cum delectatione viuãt, hæc quoad ſex res non naturales. Reſtat modo, vt accidẽtia corrigamus. Accidentia quæ maxime ſequuntur in hecticis ſunt ſyncope, & fluxus ventris, quo ad ſyncopim vtendum eſt eis quæ dicta ſunt in cura ſyncopalis minutæ, quo ad fluxum, ſi fuerit fluxus, melius eſt vti lacte acetoſo, & in aqua hordei dicit Auicen. ponatur milium torrefactum, & ſic procedere debemus cũ illis, quæ ventrem ſiſtunt. Aduertendum tantum eſt, ne ſit multum ſicca, & ſic miſcere poſſumus diuerſa remedia ſecũdum diuerſitatem intentionem, & hæc pro cura hæcticæ febris.

De cura Hecticæ Senectutis.

Hectica Senectutis, vt colligere poſſumus decimo de ing. decimo, eſt ſiccitas inducta in membris ſolidis ſine febre de ſe, & ſenibus præcipue aduenit, ſeptimo de ing. ſexto, aliquando tamen, & iuuenibus, decimo de ing. decimo, & eſt ſimilis diſpoſitioni naturali, quãdo aliquis moritur morte naturali, huius ſigna ſunt, ſigna maraſmi exceptis ſignis, qui ex febre procedunt, ratione caliditatis in ea enim non eſt febris, ideo dicit Auicen. In tali hectica ſunt pulſus tardi, parui, & rari, & quandoque habent vrinam albam, & ſubtilem, & in aliis diſpoſitionibus ſunt ſenibus ſimiles. Iſta diſpoſitio, ſi confirmata ſit, ſcilicet quòd ſint exciccata membra ſolida, quia ipſa reſtaurari non poſſunt, aliter

esse remediũ morti, ideo est incurabilis, eius ergo curã aggredi non debemus, quòd si non sit adhuc confirmata, ideſt, ſit tantum ſiccitas in prioribus humiditatibus, licet hæc vere hectica ſenectutis dici non poſſit, tunc eam curare eſt poſſibile, quoniam vt dicitur ſeptimo de ing. ſextto, omnes exiccationes ea excepta, quæ in membris ſolidis eſt ſunt curabiles. Quum igitur talis diſpoſitio ſit ſicca tantum, ideo humidis, non frigidis vti debemus in eius cura, & quum tanta ſiccitas non reperiatur in membris, niſi cum defectu caloris naturalis, qui humido, quod eſt eius pabulum, deficiente, abſumitur. Humida igitur applicari debent, etiam debent eſſe calida, ſeruandus eſt tamen ille ordo in iſta cura qui ſeruabatur in cura hæcticæ febrilis, excepto quòd loco frigidorum vti debemus calidis. Aer ergo debet maxime eſſe humidus, vrgens verſus calidum, applicandæ quoque ſunt exterius medicinæ quæ debent eſſe humidæ, & mediocriter calidæ, vt eſſet oleum de ben, vel ſeſaminum dicit Gal. & debent applicari ſub actuali caliditate. Balnea multum cõueniunt, ſed calida tantum, ſeptimo de ing. ſexto. Medicinas per interius maxime ſoluentes debemus euitare, quantum poſſumus. Poſſumus tamen vti maxime ſi non ſit beneficium ventris, propter nimiam ſiccitatem, clyſteri, cum rebus calidis & humidis, vt cum cicere contrito cum melle, chamemelo, & ficubus faciendo decoctionem in debita quantitate aquæ addendo vnc. 2. olei ſeſamini, vel de ben, & ſic conficiendo clyſterem, cibi debent eſſe humidi verſus calidum vrgentes, vinum etiam eſt exhibendum. Sed quoniam habito modo procedẽdum in hectica febre, habetur etiammodus curandi ſenium, non enim differunt niſi quia in ſenio non eſt caliditas febrilis, ideo hæc pro

ista cura sufficiant.

De cura Febris Pestilentialis.

Morborum, vt dicit Hypp. in libro de natura humana, quidam sunt sparsi, quidam communes: communiũ autem vt dicit Galen. primo epid. commento primo, & primo reg. acut. nono, quidam sunt epidemii idest publici, quidam endemii idest vulgariter grassantes, & horum, qui maxime exitiosi sunt, pestilentiales dicuntur, vt dicit Galen. tertio epid. Ideo eorum Crises, vt plurimum terminantur male, secundo Aph. 13. est ergo febris pestilentialis morbus communis populariter vagans, & exitiosus: fit autem, vt plurimum ex aere plurimum calido, si ei maxime sit admixta putredo, vel malitia, aliquando etiam ex humore intus acquisita venenositate putrescente, primo de diff. feb. quarto. Proprie tamen hæc febris pestilentialis, pestis debet dici, tertio de præsagio ex pulſ. cap. de pulsibus in frigidis intemperaturis. Causa tamen maxime communis est aer, quam adduxit Hyp. in libro de natura humana, potest tamen fieri ex aquis putrefactis, & vaporibus eleuatis à rebus putridis, & fetentibus, primo epid. commen. primo. Sed quoniam, vt plurimum lædunt quando inspirant aerem, ideo Hyp. causam omnium communissimam expresit, vt ibi excusat Hyppocratem Galen. Possunt quoque esse in causa cibi mali semiputridi, vt legumina &c. quoniam à pluribus comesta habent rationem naturę communis, sic accidisse refert Galen. in lib. de euchymia, & cacochymia, & in commento secundo de natura humana. Sunt autem istæ febres vel putridæ, vel hecticæ. Secundum quòd vel infesti sunt humores, vel substantia cordis,

cordis, tertio de præsag. ex pulſ. cap. de pulſ. frigidæ intemperature putridæ poſſunt aduenire etiam, quòd corruptus non eſſet aer, & febres peſtilentiales proprie dicuntur. Hecticæ autem proprie fiunt ex infectione aeris, & maxime pernitioſæ, & contagioſæ, & proprie peſtes dicuntur. Aduenit autem præcipue corporibus plenis ſuperfluitatē, maxime ſi ſit obſtructio, vel plethoria, in vita ocioſa degentibus, crapulis, ventrique immoderate indulgentibus, maxime ſi corpora fuerint calida, & humida, primo de diff. febr. quarto, febrium peſtilentialium, vt dixi quædam ſunt hæcticæ, quædam putridæ, & putridarum quædam à ſanguinæ, quædam ab alio humore qui humores aliquando in vna parte, aliquando in alia putreſcunt, aliquando ad vnam partem, aliquando ad aliam, aliquando ad nullam expelluntur. Hinc tot diuerſa apparēt in eis ſigna & ſymptomata, quot enumerat Hyp. tertio, epid. & Gal. i lib. de euchymia, & cacochymia, & tertio de præſ. & pulſ. incipiēdo ergo à putrida quia ſæpius euenit, tales febres ſunt ardentes, 3. epid. & in lib. de euchymia aliquādo magis acutę aliquādo minus, & ideo aliquādo calorē, & ſitim habent intenſiorē, aliquando remisſiorem, pariter materia quæ putreſcit, aliquando eſt magis incluſa in partibus interioribus, aliquando eſt per totum corpus diſperſa, aliquando magis acuta, & calida, aliquando cruda, & excrementoſa, ideo aliquando adſunt deliria, aliquando ſonnolentia, pariter aliquando nullo modo expellitur, aliquando ad loca debiliora truditur. Hinc aliquando moriuntur antequam appareat aliquid in partibus corporis, aliquando ſequuntur phrenetis, ſomnolentiæ immobilitates, ſpaſmi inquietudines, horrores lippitudines, vitium vocis, puſtulæ in ore, tuſſes, phthiſes, deiectiones

appetitus, dolores ſtomachi, ſyncopis, tenaſmones, li enteriæ, dyſenteriæ, alui perturbationes, vlcera veſicæ, difficultates vrinæ, aquæ inter cutem, puſtulæ diuerſorum colorum, per totam cutim vlcerationes diuerſimode, ſcabies, phagædenæ, carbunculi modo in pudendis, modo in aliis partibus, ſecundum quòd materia, ad caput, ad neruos, ad oculos, ad os, ad pulmonem, ad ſtomachum, ad inteſtina, ad veſicam, ad hypochundria, ad cutim per vniuerſum corpus, ad partem exteriorem determinatam demandatur, & ſic aliquando horum vnum, aliquando plura apparent, ſecundũ quòd materia ad vnam partem vel ad plures truditur, verum hæc omnia, quoniam etiam cum aliis febribus non peſtiferis, aliquando apparent, ideo poſſumus diſcernere per ea ab aliis, niſi habeant occultam malitiã, vltra peccantem humorem, ſecundum ſuam naturam quæ naſcitur ex venenoſitate eius adiuncta, propter quam vt plurimum ægri moriuntur. Vnde dicit Hyp. tertio epid. quòd tales ægritudines, vel non iudicant, vel ægre. Criſes enim in peſtilentibus ſunt malæ vt plurimum, ſecundo Aph. 13. & ideo vt plurimum peſte laborantes moriuntur, vrinam habent, qui hac febre laborant vt plurimum turbidam, multam, malam, crudam, nihil diſcernentem, acrem, & graueolentem, egeſtiones crudas, multas, tenues, & fœtentes: pulſus, vt plurimum dicit Auic. frequentes, & parui in nocte magis vehementes, quando ergo plura horum ſignorum apparuerint, & cum occulta malitia communiter inuadunt, febrem peſtilentialem putridam eſt dicere: ſi autem ſit hectica peſtilentialis, dicit Gale. tertio, de præſ. ex pul. cap. de pulſ. intemperiei frigidæ, febres habent remisſiorem, aliquando ab ægro nõ perceptibilem, vrinam in colore, & ſedimentum ſimile ſanis,

nis, pulsus quoque propter aliqua frigida contra caliditatem cordis cooperantia, similes moderatis, tertio de præs. ex puls. cap. de puls. quando arteriæ frigidæ, & cor calidum, & tunc cognosci debent ex fœtore anhelitus, si etiam admouetur manus pectori, cognoscitur febrilis caliditas, sed hęc signa non faciunt pro medico, quoniam hæc febris est contagiosa, primo de diffe. febr. secundo, q si vrina appareat conturbata, aquosa & tenuis, certissimum est signum hecticæ pestilentialis, post balneum cibum respuunt qui hac ægritudine laborant, sitiunt præter modum & frigidam postulant, eorum oculi inter lauandum sunt calidi & flammei. Quum ergo dicit ibi Galen. talia signa apparuerint, certe dictum est, q adest pestis, & per ea vt ibi patet, intelligitur de hectica pestilentiali, quæ proprie est pestis: non enim fit ex putredine humorum, sed ex aere inspirato venenoso, substantiam cordis corrumpente, tertio de præs. ex puls. cap. quando cor est calidum, & arteriæ frigidæ, hæc sunt signa, ex diuersis locis Hypp. & Galen. collecta, quibus febres pestilentiales cognoscere possumus. Veniendum modo est ad curam, Galen. decimo de ing. vltimo promittit ponere harum febrium curam, id tamen saltem non expresse exigit, nisi dicamus q cura in istis febribus nihil plus sit, quàm venenositas vltra ea quæ de aliis febribus dixit, & ponendo curam aliarum febrium, & ostendendo quæ venenositati resistunt, earum etiam curam posuerit. Hanc igitur præcipue ex dictis Hyppocratis, & Galen. colligendo ab intentione curatiua exordiar, in febre pestilentiali sunt omnia quæ sunt in aliis febribus, sed vltra est etiam venenositas, ideo intentio sumitur à febre, & à venenositate: à febre autē putrida, de ea enim præcipue loquar in curando. Nam

de hectica parum est dicendum, quoniam incurabilis est. Nam vt inquit Gal. tertio de præs. ex puls. cap. quando arteriæ sunt frigidæ, & cor calidum, quando substantia cordis est à putredine occupata, quis medicinam, ad eam putredinem tolerandam excogitabit? quod non est dicendum de putrida, vt ipse asserit. Quũ igitur putrida sanationem admittat, ideo ad eius curã sic me accingam. In hac febre vt dixi sumitur indicatio ab ipsa, & à venenositate, in febri putrida duo sunt, à quibus sumitur indicatio, putredo scilicet, & febris, sicut supra de mente Galen. decimo de ing. 10. dictum est, est quoque virtus, à qua maxime sumitur indicatio in ista febre. Quatuor ergo sunt, quæ principaliter indicant, febris scilicet, putredo, virtus, & venenositas, febris indicat de frigidis, & humidis, putredo præbet duplicem indicationem, vt scilicet quod putrefactum est, remoueatur, & quod est futurum, fieri prohibeatur, & hæc vt plurimum fiunt cum aperientibus, & incidentibus, quæ calida sunt, maxime indicant de frigidis, venenositas indicat de prohibentibus eam, & talia sunt styptica, acetosa, & vt plurimum frigida & sicca, ideo de frigidis & siccis indicat: virtus autem de sui conseruatione indicat, ideo ratione virtutum, debemus dare cibos & cætera virtutẽ conseruantia, quæ sint similia ætati, regioni, & complexioni. Quum igitur ista ferè omnia contraria sint & de se ægritudo sit pernitiosa, ideo raro curari potest. Videndum tamen est quod magis vrget, & ei est attendendum altero nõ neglecto, sicut ex regulis Galen. supra in aliis dictum est, vt tamen per ordinem procedamus primo de illis dicam quæ conueniunt, indicatione sumpta à putredine, aliis non neglectis. Materia illa quæ iam putrida est de sui deductione indicat, sed prius de incisione, attenua-

tenuatione, & apertione. Primo igitur quoniam vt plurimum ſunt multæ materiæ corruptæ in inteſtinis, optimum eſt præmittere clyſterem, poſtmodum ratione ſumpta à materia ſimpliciter, quę febrem putridam facit eſſet intentio de phlobotomia. Verum quoniam in libro de euchymia dicit Galen. quòd merito Medici ſui temporis in ea peſte phlobotomiam propter viriũ reſolutioné abhorrebant, ideo videtur, quòd in febre peſtilentiali propter defectum virtutis phlobotomia non conueniat. Crederem tamen quod in totum non eſſet abhorrenda, ſi maxime ſanguis peccaret, virtus conſtaret, & ætas maxime pateretur, licet nõ multum copioſa, tamen conueniret, quòd ſi principaliter non peccat ſanguis, tunc virtus non conſtat, eo caſu abſtinere debemus, nec eſt mirum ſi in ea peſte, quam ponit Galen. in lib. de euchymia non erat fienda, quoniã conſonum eſt, quòd propter illos malos cibos, quibus homines propter penuriam vtebantur, illi laborantes, nõ ſanguine, ſed malis humoribus eſſent repleti, quod egrediens ſanguis oſtendebat. Ideo virtus, vt plurimũ non conſtabat, facta igitur phlobotomia, ſi eſt fienda, ſeruatis omnibus conditionibus, quæ in cura tertianæ puræ, & cauſonidis dicta ſunt, vel etiam ſi fieri nõ poſsit, ad medicamenta ſoluentia non eſt ſubito deueniendum: materia enim indigeſta etiam ꝙ eſſet venenoſa, modo non ſit furioſa, non eſt educenda, quum de ea nihil dixerint Hyppocrates, & Gale. Primo enim quum pharmaca omnia ſoluentia, quæ fortia ſunt, venenoſitate participent, morbi malitiam augent, & quum digeſtio non ſit facta, nec humores diſſecti, nec viæ apertæ, conſonum eſt quòd nihil educetur, vel cũ maximo labore, & virtutis proſtratione, & tam de bono, quàm de malo educetur. Huc accedit, ꝙ quũ cauſa

principalis, vt plurimum ſit aer, quo lædimur, ideo cauſam non auferimus, experimento quoque patet, quoniam dicit Hypp. tertio epid. quòd multos offendebat & ſubito moriebantur, quod ſi dubitemus, ne ęger moriatur, melius eſt ipſum ſinere mori, ex vi, & malitia morbi quam Medicum, & medicinam deturpare, medicamento ſolutiuo mortem accelerante. Poterimus tamen vti medicamento ex aloe, mirrha, & croco, vel loco croci ponere ammoniacum, ſicuti ponit Paulus. Hoc enim medicamentum non eſt venenoſum nec multùm agitat. Regiones nanque hepatis nõ tranſcendit, & cum hoc exiccat, & venenoſitati reſiſtit, aliquas materias peccantes educit, his peractis, ſi eſt posſibile, intentio ſumpta à putredine iam facta, indicat de eius eductione, ſed prius de inciſione, & apertione: poterimus ergo tunc videre quid magis vrget, an putredo, an venenoſitas, ſi putredo, debemus vti aperitiuis, ſi venenoſitas, ſtypticis, & acetoſis. Verum quoniam condenſant, & conſtringunt, & ſic prohibẽt intentionem ſumptam à putredine, ideo videndum, an materia magis peccat quantitate, vel venenoſitate, & ſemper vrgentiori magis eſt attendendum, altero nõ neglecto, ſed de iſtis diffuſius (loquendo de rebus nõ naturalibus) infra dicemus. A virtute quia vt plurimum in iſtis fębribus obruitur virtus maxima ab ea ſumitur indicatio, & indicat de ſimilibus ætati, complexioni, & regioni, prohibendo quæ eam deſtruunt, & dando quæ roborant. Sed quoniam quæ conueniunt magis apparent percurrendo per ſex res non naturales, ad eas eſt deueniendum. Aer eſt maxime conſiderãdus in febribus, nono de ing. 14. ſed maxime in iſtis, quia eſt earum potisſima cauſa, vt ex Hyp. de humana natura, & Galen. primo epid. commento primo clare liquet,

liquet, si ergo pestis sit ex infectione aeris, videndum est an sit infectio ab influxu cœlesti, sicut volunt Medici, vel ab alia causa inferiori, vt ex putredine cadauerum, vel ex vaporibus eleuatis ex aliqua alia re putrida, si sit à causa superiori indifferẽter ferè omnes morbo corripiuntur, sicut in lib. de natura humana refert Hypp. vnde credo ꝙ multum sit difficile ei resistere, si vero sit à causa inferiori, tum est facilius, primo remouendo causam infectionis, si est possibile, deinde corrigendo infectum. Corrigendo autem, vel intendimus præseruare, vel iam laborantẽ curare, si volumus pręseruare in tali correctione, vt dicit Galen. in de Ther. ad pis. debemus seruare quod dicit. Hyp. mutare scilicet aerem, quia pręsentem euitare non possumus, quòd si id fieri non possit, debemus præsentem corrigere, incendẽdo magnos ignes cum lignis & vnguentis odoratis, accipiendo quæ calida sunt, & sicca, vt ignem faciendo ex iunipero, cupresso, & lauro, ponendo post in ignem thus, ambram, moschum, costum, & similia quæ enumerat hic Auicen. Si vero sit actu æger, debemus alterare cum frigidis, & odoriferis, vt cum camphora, sandalis, rosis, corticib. granatorũ, Mirtho, Cydoniis, & similibus, semper curãdo vt aer inalteratus non occurrat, siue in præseruatione, siue in cura, quod si sit febris tantum ex infectione humorum, alterato aere, vel præseruando, vel curando, debemus curare vt pori stent aperti, vt calor naturalis euentetur, & à putredinali non corripiatur, primo de diff. febr. quarto, de cibo & potu Hyp. tertio, epid. dicit, quòd omnes ferè in quos eo tempore incidit, fastidiebant cibũ, vnde Gal. in commento refert quòd suo tempore hoc etiam euenit, & subiungit quòd fortissimi viri, qui sibi vim in tulerunt, & cibum sumpserunt, omnes ferè superstites

perſtites fuerunt: reliqui mortui ſunt. Curandum eſt igitur omni ingenio in hac febre in qua virtus proſter nitur, vt cibum ægri ſumant, non tamen in maxima quantitate, ſed quantum conſeruari poteſt virtus, & quoniam principalis ferè intentio eſt reſiſtere veneno ſitati. Ideo debemus ſemper admiſcere aliqua aceto ſa, ut acetum, ſuccum citri, agreſtam &c. in potu vinum non conuenit ratione febris, ſi tamen maxime neceſſitas roborandæ virtutis vrgeat, forſan virtuti attendendo non eſſet malum, dare parum vini pauciferi, & ſiti vrgente, poterimus facere aquam coctam cũ rebus confortantibus, & venenoſitati reſiſtentibus. In cæteris procedendum, vt dixi in cura cauſonidis. Vigiliæ, & ſomnus moderate conueniunt & quoniam ſæpe cum iſtis febribus iunguntur continuæ vigiliæ, debemus applicare ſomnifera, vt tempore debito dormiant, non tamen debemus declinare multum ad aliquod horum, vigiliæ enim virtutem debilitant, ſomnus humiditatem (quæ nocet in iſto caſu,) generat. Motus ſi aer ſit infectus, animo eſt fugiendus, quia in eo fit maior inſpiratio, quòd ſi aer non ſit infectus, debemus curare vt in declinatione, tempore debito, ſi ſit poſſibile, moueatur, vt calor naturalis excitetur. Quantum ad inanitionem eſt procedendũ, ſicuti in aliis putridis, curare ſcilicet vt omnes ſuperfluitates excernãtur. Accidentia animi omnia immoderata fugienda ſunt, quia virtutes proſternunt ſi tamen aliqua ſint cũ lætitia, ſint & moderata: hæc de ſex rebus non naturalibus, quæ omnia hic in Medico explicuimus, vt quæ ſunt illa, quæ indicatione ſumpta à virtute cõueniunt, enarremus. Reſtat modo pro complemento curæ, vt ad ea quæ ſunt exigenda ratione febris, & venenoſitatis deueniamus, febris iſta aliquando non eſt multũ

in

intensã, tertio epid.aliquando sic, in lib.de euchymia si sit non multum intensa parum indicat, si multũ, tunc poterimus applicare epithemata frigida cordi, aduertendum tamen si natura tunc expellit, ad partes cutaneas, eo casu talia frigida non essent applicanda, non laudant Paulus, & Auic. potum aquæ frigidæ, & alia frigida, quæ in sermone sex rerum non naturalium, diximus. Veniendum est modo ad venenositatem. Venenositas quum sit præternaturalis indicat, vt quod est venenosum educatur, & quod est futurum, fieri prohibeatur, quod est factum educitur cum educentibus humores putridos, quod est futurum, cum resistentibus venenositati. Gal. nono de simp. cap. de terra sigil. in fine dicit, quòd in ea peste, quæ suis euenit temporibus similis ei de qua Thucid. loquutus est, permulti sanati sunt ex assumptione boli armeni. Debemus dicit Galen. si non adsit febris, vel pauca dare cum vino albo tenui modice diluto, quod si adsit febris intensa, cum magis aquoso, poterimus sic secure dare vnc. 4. aquæ rosatæ vnc. 2. vini albi, vnc. 1. boli armeni, medicamentum illud ex myrrha, aloe, croco vel armoniaco valet, & quia humores putridos educit, & quia exiccando, venenositati resistit. Gal. in lib. de Theriaca ad Pis. dicit theriacam calorem naturalem roborare, & venenositati resistere, vnde in casu isto, si eam bonam haberemus maxime cõueniret, & Mithridatum. Laudatur betonica, cichorea, termentilla, & sic intentione sumpta à venenositate, possumus vti rebus siccis, stipticis, & acetosis, & sic ratione diuersarum intentionum diuersas poterimus admiscere medicinas, vt in processu ægritudinis, quoniam est intentio incidendi aperiendi, ratione putredinis, resistendi venenositati, ratione venenositatis. Poterimus vti syru-

pis

pis accipiendo ſyrupos, & aquas incidentes, & apeprientes & venenoſitati reſiſtentes, vt addendo ſyrupos iã dictos in aliis febribus qui incidunt,& aperiunt ſed moderate, vt ſyrupum de ſucco acetoſæ, de ſucco bugloſſe, vel de acetoſitate citri, pro aquis, ſumendo aquam bugloſſæ, boraginis, cichoreæ,ſi volumus vti decoctionibus cum herbis, & rabicibus incidentibus, & apperientibus ponemus bolum armenum, terram ſigillatam, cortices citri, & eorum ſemina,acetum,boraginem bugloſſam, cichoream, & ſimilia, ſic procedendo ſi natura vincit morbum, & tentat, aliquam expulſionem tempore debito, quam tamen non poſſit in totum perficere in declinatione ſi virtus conſtabit,poterimus dare aliquod pharmacum fortius educens materiam peccantem, poſt cum confortantibus,cum reſiſtentibus venenoſitati erit procedendum vſque ad perfectam ſecuritatem,& ſanitatem acquiſitam,poſt cum debitis exercitiis niſi infectus ſit aer tenendo poros apertos, & euacuando vt calor naturalis euentetur, prohibebimus ne alia putredo, & venenoſitas generetur. Reſtat modo vt de accidentium correctione dicamus. Iſtam febrem, vt dixi ſequuntur phrenitis, dyſentiricæ, carbunculi &c. quæ dicta ſunt, loquendo de ſignis. Sed horum cura eſt in propriis curis explicanda, tantum eſt aduertendum quòd quando ſequuntur febrem peſtilentialem, ſunt cum maiori malitia,& vt plurimum deducunt ad mortem,& quod dicitur de iſtis,etiam eſt dictum de variolis, & morbillis,quæ ſunt expulſiones febris ſanguineæ. Ideo ſicuti aliorum ſymptomatum, non ponitur particularis cura,ideo Galen. loquendo de febribus de earum cura loquens,non meminit. Quare,& nos,qui omnia hæc ferè à Galen.extrahimus febris tantum curam explicantes

cantes

cantes, variolarum, & morbillorum curam pertransibimus.

De Cura Febrium Compositarum.

Febrium quædam simplices, quædam compositæ sunt, secundo de Crisi. nono, simplices sunt, quando vnius tantum signa apparent. Compositæ vero quando plurima signa apparent, vel æqualiter vel alterius eorum signis præteruallentibus, secundo de Crisi. 12. Duobus autem modis componuntur febres, vel complicate, vel confuse secundo de Crisi. septimo, complicate, quando diuersa hora inuadunt, confuse, quando eadem hora secundo de diff. febr. septimo. Cõponuntur autem vel quæ sine inflammatione sunt, cum illis, quæ ab alicuius membri inflammatione procedunt, & inter eas, quæ ab inflãmatione sunt simul cum his quæ sunt à diuersitate loci apostematis, & de earum cõpositione habetur secundo de Crisi. decimo sed de febribus apostematum non est præsens sermo. Quæ autẽ sunt sine inflammatione, complicantur simul quæ sunt eiusdem generis, vel diuersæ, vel eiusdem speciei secũdo de Crisi. septimo, & aliquando plures simul complicantur tres tertianę, secundo de Crisi. nono, tres quartanæ secundo, de Crisi. septimo, & sunt eiusdem speciei. Complicatur simul tertiana cum quotidiana, secundo de Crisi. septimo, & sunt eiusdem generis, diuersæ vero speciei, & quando horum quædam sunt interpositæ, quædam continuæ, secundo de diff. febr. vltimo complicantur continuæ cum interpositis, vt tertiana continua cum tertiana interpollata, quæ sunt eiusdẽ speciei, & tertiana interpollata, cum quotidiana cõtinua, quæ sunt diuersæ speciei, secundo de Crisi.

nono.

nono. Item interpollatum simul diuersarum specie-
rum, vel eiusdem speciei, vt tertiana interpollata, cum
quotidiana interpollata, secũdo de diff. febr. septimo,
vel tertiana interpollata, cum quotidiana continua, se
cundo de Crisi. nono, vel duæ continuæ simul, vt ter-
tiana continua, cum quotidiana, secundo de diff. febr.
8. & secundo de Crisi. nono. Et quando dicitur, quòd
continuæ simul copulantur, intelligendum est non de
vniformibus, quarum putredo est in toto, vel in vasis
magnis, ideo dicitur, quòd duæ complicari non pos-
sunt, copulantur quoque diuersi generis, vt putri-
da cum hectica primo de differẽ. febr. decimo, & istæ
sunt diuersi generis proximi, febres istas compositas
difficilius est cognoscere, q̃ simplices, maxime in pri-
ma die, secundo de Crisi. nono, oportet ergo primo
cognoscere naturam simplicium, secundo de Crisi. se
ptimo, & post exercitatus Medicus aliquando in pri-
ma die, sed si non in prima, saltem in secunda, vel ter-
tia vel ad plus in quarta cognoscet naturam composi-
tarum, secundo de Crisi. nono, ipsas autem, vel opor-
tet iudicare ex modo periodicandi, secundo de diff. fe
br. septimo, siue ex modo inuadendi, secundo de Crisi.
nono. Quoniam igitur erunt duæ diuersæ febres, vel
plures distinctæ simul, si in diuersis horis inuadunt cõ
fuse in ea hora apparebunt signa principii earum fe-
brium, & sic de aliis temporibus. Qui ergo habet exa
cte signa febrium simplicium, si ei occurant aliquæ cõ
positæ, non cum difficultate eas cognoscet, secundo
de Crisi. nono, Sicuti autem signa febrium composita
rum simul complicantur, ita etiam intentiones curati-
uæ, & sicuti si vna præualuerit, eius signa magis appa-
rent, alterius signis non omnino occultis: si autẽ æqua
liter miscentur, æqualiter ambarum signa apparent,
aliquan-

aliquando autem fortiores, & intensiores secundo de diff. febr. octauo, ita in cura, si vna præualet, magis ei attendere debemus, altera non neglecta. Si vero ęqua les sint, æqualiter vtriusque cura habenda est. Poterimus ergo cognita natura febrium compositarum ex signis simplicium, quæ omnia adducta fuerunt in propriis curis, curare eas per intentiones dictas in curis simplicium, & vti remediis complicatis, primo Aph. 16. Ad ea ergo quæ dicta sunt de curis simplicium, est recurrendum, verum vt compositarum cura magis pa teat, adducemus curam hemitritei, sicuti omnes faciunt doctores, quia magis est cum periculo, & sæpius euenit.

De cura Hemitritęi.

Febres Tertianæ, cum quotidiana quatuor modis complicantur secundo de diff. febr. septimo, secundo de Crisi. 9. Nam vel ambæ sunt continuæ, vel ambæ interpollatæ, vel tertiana continua cum quotidiana in terpollata, vel tertiana interpollata cum quotidiana continua. Quando autem simul iungitur tertiana interpollata cum quotidiana continua, tunc secundum Galen. fit hemitritæus, nõ quia sit media tertiana, sed quia pro medietate est tertiana, sicut dicitur semideus qui pro medietate est deus, secundo de diff. febr. septi mo, vel dicitur hemitritheus, primo epid. commento tertio, quia non omnia habet accidentia tertianæ, non enim ad perfectam terminatur infebricitationem, non incipit cum rigore, non terminatur cum excretione, nec diem secundum habet integrum, fit autem duobus modis, vel incipientibus febribus simplicibus in diuer sis horis vna anticipiante alteram, non sic quòd vtraq;

in vno paroxyſmo, ſimul inuadunt, ſicuti eſt in exemplo illius iuuenis, de quo Galen. ſecundo de diff. febr. ſeptimo, vel fit ambobus febribus ſemper ſimul inuadẽtibus, & in acceſſione ſemper apparent ſigna vtriuſque febris. Iccirco quoniam propè hemitrithæus fit quando ſimul inuadat ambæ febres, & in primo tantũ fit vna acceſſio, in qua ſimul inuadunt, in ſecundo, plures, ideo ſecũdo modo proprie dicitur hemitrithæus, ſecundo de diff. febr. ſeptimo, poſſunt autem iſtæ febres ſic ſimul complicari, quòd cholera ſuperabũdet, & tunc magis apparent ſigna choleræ, vel pituita, & tunc magis pituitæ, vel æqualiter miſcentur, & tunc æqualiter ambarum ſigna conſpicimus, & ſemper dicitur hemitrithæus, proprie, tamen eſt hemitrithæus, quando æqualis eſt mixtio, ſecundo, de diff. febr. octauo, eſt ergo hemitrithæus proprie febris compoſita ex tertiana interpoſita, & quotidiana continua, quando eodem tẽpore inuadit tertiana ſignis, quo, & quotidiana, non magis apparentibus vnius, eo paroxyſmo, quam alterius, & eſt illa febris de qua Hypp. primo epid. ſectione prima, & ſecunda loquitur, quando dicit, inuadebant febres continuæ quæ magis vno die affligebant: aduenit autem dicit Auice. corpori, quod vſum fuerit diæta generante pituitam, vel contra, eius ſigna ſunt dicit Galen. ſecundo de diff. feb. octauo, quæ ponit primo epid. ſectione prima, & ſecunda, & ſunt quòd eſt febris horrifica, ideſt quæ non habet horrores, tantum in principio, ſed durantes per maiorẽ partem acceſſionis, dicit Galen. primo de diff. febr. octauo, & per maiorem partem augumenti, dicit Gal. primo epid. ſectione ſecunda, eſtq; non intermittens, vna die grauior, alia leuior, in dies acutior inuadens, dicit Hypp. primo, epid. ſectione prima, tales febres ſunt violen-

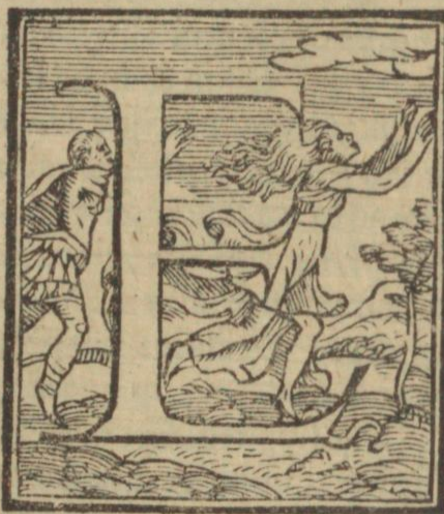
violentisſimæ, longisſimæ, & laborioſisſimæ, leues à principio, & increſcentes, & quanto diebus decretoriis accedentes, tanto deteriores, aliquando remittūt, & poſt peiores redduntur, dicit Hypp. primo epid. ſectione ſecunda. Rigores habent inordinatos, ſecundum quòd cholera inualeſcit, etiam videtur tendere ad ſummum, poſt vincente pituita extrema refrigerantur, horrores veniunt ſummisſiores, & cutis refrigeratur, ſic vt videatur noua acceſsio. Iterum vincente cholera calor augetur, & caloris accidentia: vincēte autem pituita, eius ſigna quoque vincunt, & ſic iſta inæqualitas vſque ad ſtatum durat, ſtatus aduerit citius quam in pura quotidiana, tardius quā in pura tertiana, ſecundo de diff. febr. octauo, & ſic tandem ſimul commixta apparent ſigna pituitæ, & choleræ, eſt præterea lethalis iſta febris, aduenīēs his qui longis morbis laborant, dicit Hyppo. primo epid. ſectione tertia. Veniendum eſt modo ad curam, Gal. primo. Aph. 16. dicebat, ſimplices ægritudines, ſimplicibus ægere curationibus quòd ſi compoſitæ ſunt, tantum curatiuæ ſunt miſcendæ indicationes, quantum commixtæ ſunt quòd ſi æqualiter mixtæ ſunt ægritudines, ægritudines, æqualibus vtendum eſt remediis, & vtranque ægritudinem reſpicientibus, quòd ſi vna ſuperat, ei eſt attendendum, altera non neglecta, febris igitur iſta eſt compoſita ex duabus, ex phlegmatica ſcilicet, & cholerica. In cura igitur debemus miſcere intentiones, quòd ſi æquales ſint, æqualiter vtendum eſt dictis in cura quotidianæ, & tertianæ, ſi pituita magis, his quæ dicta ſunt in cura quotidianæ, altera non neglecta. Ideo vt ex Paulo colligitur, ferè eſſet ſuperfluum omnia medicamenta, quæ ibi fuere adducta, recenſere, maxime quòd iſta ęgritudo ferè eodem modo

curatur,quo & tertiana notha. Ideo & ego remedia non repetens, tamen per vniuersalia percurrēs,ordinē medicinarum recensebo. Primo igitur si, quando incipit febris, sint fæces retentæ in intestinis, ordinabimus clysterem, & si sunt aliquæ cruditates in stomacho, lenitiuum in sequenti mane, in sero postea, si virtus sit fortis, & ætas patiatur curabimus, vt mittatur sanguis in pauca quantitate, propter nimiam abundantiam aliorum humorum,qui rationabiliter in laborante tali ægritudine reperiuntur,post si natura tentet vomitum,poterimus vti leuibus vomitiuis,& forsan exhibendo vomitiuum, non erit necessarium lenitiuum, forsan oportebit vtroque vti,post erit accedendum ad digestiua,prouocantia vrinam, & sudorem & apertis vii s,resectis humoribus, apparentibus signis completæ digestionis,si natura ipsa non euacuat, vel imperfecte, dabimus pharmacum, quod educat choleram, & & phlegma. Demum rectificando membra principalia, si aliqua sint læsa, corrigendo accidentia, si aliqua adsint notabilia,ordinabimus regimen in sex rebus nō naturalibus, sicuti ordinauimus in cura tertianæ nothę;semper tamen habebimus maiorem curam de hemitrithæo quàm de aliis,quū sit lethalis,nec sine periculo.Materiam medicinarum & ciborum,habes in cura tertianæ puræ,in cura tertianę nothę & in cura quotidianæ, quæ omnia miscebis secundum magis & minus,vt dominium peccantis humoris exigit, & hæc pro cura hemitritæi,& omnium febrium sufficiant.

Fran-

FRANCISCI CASSANI TAVRINATIS Quæstio

De misſione ſanguinis in morbo laterali.

XPOSITVRVS ſanguinis misſionē in pleuritide hac ratione mihi procedendum perſuaſi, ne huiuſce rei confuſio lectorū animos interturbaret. Principio igitur ex hypoteſi pronunciata præmittam, ex Galeno non quidem detorta; ſed ita ex propoſito deſumpta, vt non niſi ab mentis penitus inſano negari non poſſent, quæq́ue ad cauſam noſtram aperiendam maximè conducent. Alterum, quod me declaraturum polliceor eſt, quæ nam mens fuerit Galeni in hoc quæſito omnes quoque hic qui ſolent fieri cauillos pro poſſe diuellam, tertio rationibus autorumq́ue dictis, quæ in contrarium facere videntur, examusſim reſpondebo. In limine igitur quæſtionis noſtræ præmitto, quòd ad flegmonem faciendam exigitur, vt membra, à quantitate vel malitia materiæi aggrauata ad alia membra ſanguinem propellant. Ita ſanè quòd ad imbecilliora, ea quæ fortiora

sunt membra, demandant, rursusque vicissim ita fit, quoad materia ad membrũ debilissimum transmissa sit, imbecillissimum si quidem omnium membrorum, vel facilimè tãdem aliorum fluxionem suscipit, quum aliò iam transferi non possit. Huius ordinem scribit Gal.2.ad Glauc. & in artis medicinalis libro.cap.95. & rursus 10. de ing. 6. longè tamen clarius in libello de inæquali intemperatura dist.2.c.1.in quo Galenus rem exemplo iucundissimè proponit. Fiat, inquit, gratia exempli, in musculo flegmon. prius magnæ tum venæ, tum arteriæ, deinde maiores opplentur: successiueque id fit, donec ad minimas quæ etiam & ipsæ replentur deuentum est, ad eas inquã minimas, quę prius non conspiciebantur. veluti in oculorum flegmone: quò tandem oppletæ venulæ ad extra sanguinẽ transfundunt, partim per earum ipsarum oscula, partim quia resudat, & sanguis ille in membrorum vacuitatibus, idest porositatibus recipitur. Declarat insuper, quæ sint illa membra, nempè sicut nerui, ligamenta, membranæ, & id generis. Hac hypothesi proposita rem ipsam aggredior. Affirmareque non erubesco in principio pleuritidis, sanguinem ex eadem lateris dolentis parte esse mittendum, ex vena nimirum basilica eiusdem lateris, verùm quia ab innumeris iam hæc est exagitata quæstio, ne nos gratis quorundam refellere opinionem existimetis, primo ratione secundo Hippocratis, Galeni, Oribasii, & Pauli autoritatibus opinionem nostram confirmabimus.

In primis itaque dixerim pleuritim in principio esse ægritudinem partim factam, partim quæ fit, quoniã est ęgritudo & apostema à sui pincipio, taleque inquit Gale.lib.de 4.temp.morb.2.partim fiens, & futurum partim, at quum ægritudo tum facta existit, tum futura

ra est, huic inquam ægritudini conuenit curatio, qua simul & semel vtrique satisfaciamus intentioni, si tamen id commodè fieri possit, quod & liquido apparet per Gal. in arte medicinali, & 13. de ing. distin. 2. cap. 3. sed in hac pleuritide inchoante, vtrique intentioni occurrēdum est, quod perbellè fiet per sanguinis missionem, ex eadem dolētis parte secta vena, ergo quòd hiis duabus intentionibus per hanc sanguinis detractionem faciamus satis, probo, euacuo siquidem sanguinis partem superfluentem, & membra exinanio, quæ inanita quod residuum est, nedum pro se retinēt: verùm trahunt aliunde, maiores itaque venæ à minoribus sugunt, sanguis proinde, qui in locum apostema tis confluxerat, ab aliis venis retrahitur, hacque ratione & iam factæ succurritur, & quæ futuræ fuerat ægritudini, verum duo mihi probanda super sunt, primum, quòd per euacuationem vel flobotomiam ex eodem latere futuram, & factam amoueam ægritudinem: primum sic probo, supponebatur enim quòd fieret flegmon ex aliorum membrorum transmissione ob multitudinem: vel malitiam, at ex basilica eiusdem lateris euacuatio superabundantem in toto quantitatem euacuat, quod ex Gal. in 2. reg. acut. 10. probo, dicente flobotomiam ex quauis vena à toto euacuat, licet ab vna immediatius: ab alia tardius, missione igitur sanguinis ex ea vena sanguinis multitudinem vel malitiam, vnde membra ad expellendum irritabantur, euacuo. Rursus quod à loco læso euacuet, probo, vena etenim vacuata aliunde trahit, sed venæ aliæ fortiores retinent, minus fortes vincuntur, quod ex hypothesi patuit, ergo &c. cum hoc etiam accidit expulsiua virtus ipsius partis læsæ, ergo. Han responsionem virtualiter, licet non ad verbum, habet Hipp. 2. reg. acut.

 10. præ-

10. præsertim si adiunxeris quod & ipse dicit in 4. eiusdem 69. quod & manifestum est ex Galeni commentatione vtroque in loco, verùm ne refractariis & contumacibus aliquod relinquatur confugium, Hyppocratis verba exponamus. Inquit ille, si dolor ad furculam ascenderit, adeo vt vel brachio, vel mammæ, vel partibus superioribus molesta sit grauitas, internā cubiti venam secare expedit, his adde, quæ in 65. venam brachii internam, qua dolor afficit parte secabis sed reuertamur ad 11. secundi reg. acut. in quo inquit, si quæ sub sepio transuerso partes sunt, à dolore infestentur. nec ascendat vsque ad clauiculam. tunc nigro veratro vtere &c. Gal. in cōmento ita scribit. Quum igitur superiorum condolentia signum fecerit, tunc venam in cubito eam secare oportet, quæ sanguinem ab affecta parte & magis, & velocius tum reuellere, tum euacuare possit: Quibus etiam verbis appone, quæ & ipse scribit in commen. 69. vnde habetur nostra ratio iam clarè exposita, verum vt clarius res cognoscatur, Hyppo. sensum, qui alioqui adeo apertus est, vt expositione nostra minimè indigeat, rursus declarabo. Intendit ergo Hypp. quod dum sit flegmon pleuritidis, & in superiore parte, id quod manifestum euadit per brachii grauitatem, & dolorem in furcula, tunc confestim per sanguinis missionem ex eadē parte succurrendum est, sanguinem quidem superabundantem imminuemus, & eum quoque, qui iam effusus est, sanguinem retrahemus, atque hoc pacto corpus vniuersum inaniemus. Sub inferebat proinde Hypp. quod detrahendus erat sanguis ad coloris vsque mutationem, & in lib. 4. dicebat ad animi vsque defectum, mittitur inquam sanguis ad coloris mutationem, vt probè dicit Gale. non alia causa, nisi vt membra inaniantur, id autem

tem cognoſcere licet ex mutatione coloris ſanguinis prorumpentis, membra tunc circunuicina ita inanita à loco apoſtemoſo trahunt. Si dolor, ſubſcribit, deſcendat ad Hyppochondria, non mittatur ſanguis, ſed exhibeatur pharmacum, quoniam ſigno nobis eſt, materiam eſſe in inferioribus coſtis, neque ab illis ex baſilica ſectio tantam quantitatem, vt ſubtrahat, poteſt euacuare, prius enim ſanguis totus, è, corde educeretur. Idcirco hoc in caſu non ita confert, ſicuti in priore. At huic noſtræ rationi duo ſunt, quæ negotium faceſce poſſunt, primum quòd Hyppo. loquebatur poſt principium, quod tamen falſum eſſe conſtat ex Gal. in principio commenti dicente, Hyppo. obſeruare eam regulam, vndecunque natura repit &c. Cum igitur videat ſanguinem ad ſuperiora prorepere, vt motum naturæ inſequatur, per ſuperiora euacuat. Quòd ſi Hypp. ipſe intellexiſſet exacto principio, & iam fluxa (vt inquiunt) materia, vt quid Galen. dixiſſet Hyppo. motum naturæ imitari? imò oppoſitum feciſſet, ſi in oppoſita parte euacuaſſet. In anaxione præterea non conſtat, quòd Hyp. ſanguinem niſi ſemel miſſerit. Nūc quero, an ex oppoſito latere, an ex eadem parte, ſi vltimum, ergo contra te, ſi ex oppoſito, ergo non obſeruauit quem præſcripſit canonem, quia per te vult quod mittatur ex oppoſito, ſecundo reiteretur ex eodem, ſed non fecit in Anaxione, ergo aliter Hypp. operatus fuit, quàm nobis ſcriptum reliquerit, obiicies, fortè quod non reiterauit, quoniam vires erant debiles, ergo ægritudo fuit ſatis longa, ſed ægritudo longa cum virtute debili eſt mortalis, tertio criſ. 5. dices quòd nimium miſerat prima vice, contra, quia dicit Hyp. quòd miſit quantum debuit, eſſet præterea facere Hypp. rudem, qui non ſciret quantum ſanguinis mitti deberet,

secundum obstaculum potest esse, quia dicent quod materia quæ facit apostema, non potest denuo intra venas redire, sed contra. Galen. in 4. de tuen. sanit. dicit, quòd si fuerit ægritudo flegmonosa debet Medicus mittere sanguinem, & euacuare venas, mox debet reiterare, cuius causam adfert ipse Galen. quia venæ inanitæ trahunt superfluitates existentes in partibus musculorum ad se, & in reiteratione educentur, ergo venæ inanitæ sugunt de eo quod est in porositatibus membrorum. Item 4. reg. acut. 1. venæ inanitæ trahunt icores. Item 3. virt. natural. 13. materia in partibus cutaneis existens trahitur ad venas, & sic habetis meam primam rationem. secunda ratio, quod materia, quæ peccat qualitate, expellitur à membris, & expellitur de parte ad partem, & sic tandem donec sit ventum ad postremum debilium. Tunc sit si materia peccat qualitate, debet educi quàm celerius est possibile, nec debet illa materia mala remitti ad alia membra, sed à Medico euacuari, sed euacuando ab eadem parte educitur illa materia, quæ est illuc transmissa, & euacuando à parte opposita, euacuatur materia bona, & mala trahitur ad locum alium non apostematum. Istam rationem innuebat Gal. 2. reg. acut. 10. dum dicebat, quòd Hypp. immitatur naturam, imò obseruat suam regulam, vndecunque natura repit &c. Sed dices quòd illa non est conueniens regio, imò est conueniens regio ad euacuationé per quam educitur materia, non transeundo per membrum principale, nec inferendum nocumentum alicui alio membro notabili, sed sic in proposito, quia euacuando eam materiam per partem & basilicam dextram, via est satis ampla, & nullum oblæditur princeps membrum, & insequimur motum naturæ, ergo est conueniens regio, & sic

habetis secundã rationem autoritatibus mox est agendum, sed per autoritates ne fiat confusio, intendo hic probare, primo quòd Medicus rectè operando debet diuertere materiam fluentem, vel reuellere per locum directissimum ipso loco, ad quem fluit materia, secundo quod debet reuellere per partem habentem communicantiam cum illo membro, ad quod fluit, tertio quòd debet reuellere siue deriuare per locum non immediatum ipsi loco patiẽti, sed per locum proximum, & quòd diuersio per loca distantia nullum adfert iuuamentum, vel si affert, tarde, ex quibus apparet quomodo debet ex eadem parte mitti sanguis, & non ex opposita. primum probo sic Gale. in 5. de ing. 3. dum loquitur de retentione sanguinis fluentis ex vulnere, postquam declarauit, quòd sanguis retinetur per escaram factam, declarat quomodo etiam deriuatione, & reuulsione, tunc ponit differentiam inter deriuationẽ, & reuulsionem, & dicit quòd deriuatio fit ex partibus proximis, & exemplificat de defluxione ex palato, quæ ad nares deriuatur. Reuulsio verò fit ad contraria, vt fluentibus mensibus, nos reuelimus per vomitum. Istud dicit fuisse de mente Hypp. & per multa exempla id probat, vultuq; tandem, quòd ista reuulsio fiat ad contraria, & fiat per partem rectam correspondentem parti, per quam fit fluxio, quod exemplo sanguinis ex naribus fluentis probat, vt si fluat sanguis e nare dextra, affligi debet cucurbitula in hypocõdrio dextro, & è contra fluente ex sinistra, quòd si applicatio ventosæ non sufficiat tunc veniendum est ad sanguinis missionem, & dicit quòd si vires non fuerint imbecilles, tunc debet sanguis mitti ex vena, quæ de directo profusioni respondet, subit fert, quòd omnes reliquas profusiones tum ad contraria reuocabis, tum

ad

ad vicina deriuabis. Ecce ergo qualiter secundum Galenum omnis deriuatio vel reuulsio debet esse secundum directum loco patienti, sed dicet aliquis vt in casu nostro, quòd pars opposita est directa loco patienti: vt si fluat sanguis è nare dextra, sitque pleuresis in latere dextro. Locus sibi directus erit locus sinister, sed contra quia Galen. explicat seipsum, quia de nare dextra fluēte sanguine, mittit sanguinem ecubito dextro, & applicat ventosam hypochōdrio dextro. Praeterea Gal. in tertio de tuēda sanitate loquēs de frictionibus quomodo fiāt secūdū rectū vel trāsuersum dicit ꝙ rectū vel trāsuersum sumuntur penes villos, vel fibras musculorū. Idē dicit in de motu musculorū, sed fibrę lateris dextri nullā habēt cōmunicātiā cū latere sinistro in rectitudine, sed vena lateris dextri continuatur cum vena caua per villos proprios, & villos longitudinales, ergo pars dextra debet dici recta parti dextrae, non sinistrae. Praeterea Gal. secundo ad Glauc. post curam carbunculi loquens de intentionibus habendis in cura inflammationum, dicit, quòd fluentium humorum retractatio fit per communes venas, si verò iam membrum obsederint, deriuatio fiat vtraque istarum, scilicet deriuatio & retractatio fit secundū Hyppo. per communes venas, & exemplificat de profluuio mulieris, quomodo debemus & reuellere, vel deriuare per communes venas, subinfert, quòd si in parte dextra fuerit locus passionis, à dextra manu, vel crure dextro sanguinē detrahes, si verò in sinistra, tūc detrahes sanguinem à membris, quae illi ex directo sunt. Quod enim ab ipso catexis dicitur, significat, dicit, secundum rectitudinem. Hic nihil immoror in explicando cata potest construi cum genitiuo, vel datiuo, quia vtrunque construas, verba Galen. sunt adeo

clara,

clara; vt non posſint tergiuerſari, ſubiungit Gal. quòd viciniores venas oportet incidere, & aducit cauſam huius rei, & dicit, quòd iſte ſunt viciniores ſecundum directum loco patienti, & vt rem omnem melius pandat, exemplificat de inflammatione ſplenis, quòd debet Medicus eo flegminante mittere ſanguinem ex latere ſiniſtro, è contra hepate flegminante ex latere dextro, & applicat regulam vniuerſalem, ꝙ patientibus mēbris extremis debetà cōiunctis fieri euacuatio, ſiue velis deriuare ſiue velis retrahere, ſed dices quod Galenus intelligit, ꝙ iſta fiant poſt principium, poſtquam materia eſt fluxa. Contra Galen in eadem parte loquens de ſinanche, dicit, quòd debet primo mitti ſanguis ex vena cōiuncta ſecundum directum, poſt debet fieri ex loco ipſo, ſed quia in ſinanche non poſſumus attingere locum ipſum, euacuamus per venas ſub lingua, ergo prima quæ fit ſecundum eum in directo latere, debet fieri in principio. Iam ergo habentur duo ex dictis probata. Reſtat tertium probandum ex Galeno in libro de ſang. misſio. diſtinct. 2. ſum. 2. cap. 1. dicit enim Galenus authoritate Hyppocratis, quòd. Quibuſcunque cataxin, eruptio ſanguinis, euenit. hoc iuuat è contra autem nihil iuuat, vel interdum nocet. Cuius rationem & quare aliquādo noceat, ipſe affert, quia vires corporis citra leuamen ægritudinis deiicit, quod probat ſuo vſitato exemplo, ſanguis effluens turgente liene, à nare dextra nihil proderit, & vice verſa in hepate effluēte è nare ſiniſtra, & ita reuulſionis cauſa ſi venam ſecueris in oppoſitis ſanguinis eruptionibus, citisſime conſpicuam habebis vtilitatem, at ſi contra ſecabis, nihil profueris, & ad probandum quòd ſit neceſſe in reuulſionibus quòd vena ex qua mittitur ſanguis communicet cum loco petiente, & quanto maior

&

& directior fuerit communicantia, tanto commodior fuerit, dicit quod non æque prodest in liene affecto, si mittatur sanguis ex vena digiti medii, & venæ cubiti sinistri, quia etsi vtraque vena sit sinistra, quia tamen vena cubiti est proximior & directior. Ideo magis conuenit. Post pauca subinfert Galenus, quòd etiam in pleureticis sanguinis missionem ex vena quæ est secundum directum lateris patientis clarissimam sæpe vtilitaté attulisse, quæ verò fuit facta ex latere & brachio opposito, aut omnino obscuram, aut certè post temporis interuallum. Dicunt aliqui quòd per post temporis interuallum intelligit Galenus post principium, quasi velit dicere, quod flobotomia in pleuritide ex eodem brachio post principium iuuat maximè, sed ista expositio non potest stare, cum hoc quod distorquet literam vt patet legenti, cum hoc etiam est falsa, vt apparet ex his, quæ subiungit Galenus in eodem loco, quia vult, quòd reiteretur eadem die aliquã do, aliquando post per diem, sed post principium non est reiteranda bis & ter sanguinis missio etiam secundum illos sic exponentes, ergo Gallenus non intelligit de sanguinis missione post principium. Præterea inde const. art. med. decimonono, dum ponit intentiones curatiuas flegmonis, dicit, quòd prima intentio est euacnatio humoris fluentis in partem inflammatã: quomodo autem debeat administrari, apparet ex situ partium, quia si influat sanguis in coxam, debet tunc mitti sanguis ex vena poplitis, & ita fluentibus mensibus ex vena poplitis, quòd si influant humores in pulmonem, vel thoracem, per internam cubiti venam euacuationem demoliemur, & sanguinem subtrahemus. Subinfert Galen. quòd optima & facilima euacuatio est, quæ per proximas & affectæ partis com-

communes venas fit, sed dices, quod Galen.per interiorem venam intelligit venam cruris ex eadem parte, vt existente pleuritide in latere dextro, mitti debet sanguis ex vena poplitis dextri,& ita illam appellat interiorem,sed cum hoc quod ista expositio nõ conuenit illi textui,est etiam contra Galenum,quia vt per eum, sexto aphorismorum 36. apparet, & secundo ad Glauconem,& 13.de ing.distinct.secunda cap.3.existente apostemate in parte superiori, mitti debet perpetuo sanguis ex vena cubiti. Si vero fuerit in partibus inferioribus, debet mitti de vena poplitis, vt si fuerit apostema in vtreo,in vesica &c. Ex directo ergo secundum superius & inferius debet sanguis mitti ex vena correspondente. Ita etiam Galenus 13. de ing.distin.3. cap.5. post multa dicit, quod debet Medicus inhepate, & pulmone flegmonem patientibus emittere sauguinem ex vena directa secundum partes superiores, & ita in sinanche debet primo tundi vena manus,per manum non intelligas eam in qua sunt digiti, vt videntur plerique tenere, quia quandocunque apud Galenum inuenitur manus absolute, intelligit vlnam, quia vt seipsum declararat in tertio anatomicarum aggressionum,manus est duplex,vna quæ dicitur simpliciter manus, & incipit ab articulo scapulæ, & terminatur ad brachiale,altera est manus, quæ dicitur extrema, & ea diuiditur in quinque digitos, & incipit à brachiale, vult ergo Galenus quòd incipiente flegmone in sinanche ex vena brachii lateris correspondentis mittatur sanguis,& in apostematibus mẽbrorum superiorum vult quòd mittatur sanguis ex venis brachii, sicut etiam in de sang. miss. & 6. aphorismorum 36.contra Auicenam, qui vult quod incipiamus à vena malleoli.Post Galenum est Oribasius qui

lo-

loquens de vena scindenda secundum Galenum dicit, quòd mens Galeni fuit, quod in pleuritide mittere-tur sanguis ex eadem parte, ex latere videlicet affe-cto. Paulus quoque Aegineta non in capite de pleuri tide, quia nihil de eo negotio pertractat, sed in lib. 1. cap. 40. dicit, quod si fuerit dolor in aliqua parte stan-te plenitudine, debet Medicus mittere sanguinem ex vena magna, quæ erit proximior loco patienti. Quod est omnino contra Rasim. qui vult, quòd si sit plenitu-do fiat primo sanguinis missio ex opposita parte, si nõ sit plenitudo fiat in eadem parte, è contra iubet Pau-lus, cuius ratio potuit fuisse prima, quam nos adduxi-mus. Et ita apparet ex his quatuor, quòd in pleuriti-de debet mitti sanguis ex eadem parte. Quid autem senserit Auicenna, & Rasis non est nobis curæ, satis est, quòd clarè defficiunt à Galeno. Restat modo sa-tisfacere obiectionibus, & primo est authoritas Ga-leni 4. de ing. 6. vbi dicit, quòd si aliqua fluxio valen-ter irruat, reuellere ad contraria studebimus, vtique si fuerit in superioribus vlcus per inferna purgantes: si autem fuerit in inferioribus per superiorem ventrẽ purgabis, at si iã fluxio restitit &c. ergo sequitur quod reuulsio debet fieri ad distantia, non ad proxima. Re-spondeo, quod reuulsio debet fieri & potest multis in-geniis, & pharmaco purgante, & ligamentis, & fri-ctionibus, vt apparet 5. de ing. 3. tũc dico, quòd in fleg mone non possunt fieri reuulsiones omnibus istis in-geniis, sed debet Medicus succurrere optimo ingenio & citius succurrente, iuxta illud, extremis morbis ex-treme exquisite remedia, in simili dicebat Galen. in eo capite quòd flobotomia excusatur aliquando iis inge niis, si fuerit homo sanus, vt inedia; alui purgatione, multa frictione, exercitio, balneo, verum in 13. eiusdẽ di-

distinct. 2 .cap.3.dicit, quod in febricitante non licet vti illis suplentibus vices flobotomie. Ita in proposito dico, quod nos debemus vti reuulsione, sed cum sanguinis missione, non cum pharmacia, & illa quæ fit cum flobotomia, fieri potest ex parte recta proxima habente colligãtiam cum parte læsa, quia nullum imminet periculum ex ea, sed non debet fieri cum pharmaco ad partem proximam: quia vt dicit Gal. 13.de ing.dist.3.cap.5.Medicus reuellendo cum pharmaco inflammat, & calfacit, & facit fluere ad locum læsum ipsam materiam. Ideo vbi contingit reuulsio à medico operanda, non debet eam facere existente parte læsa proxima viis ductũ, quia inflammatur ea pars. Ideo magis læderetur. Ista est causa, quare Galen. loquens de reuulsione cum pharmaco vel ligaturis, dicit non debere fieri nisi in parte remota. Ita etiam debent intelligi verba Galen.13.de ing.distin.2.cap.5. Secunda difficultas est, quod Galen.& Hyp.4.aphoris.68.loquentes de auersione, dicunt, quod auersio fit ad contraria, vt secundum longitudinem, supra infraque, secundum latitudinem à dextris in sinistris, secundum profundum ante & retro, modo in isto casu debet fieri auersio secundum latus, ergo à dextris in sinistris, ergo non debet fieri flobotomia in eadem parte. Respondeo, quod diuersio est ad oppositum, sed non ad extreme oppositum, sed sufficit quod diuersio fiat per contrarium motum, vt si materia fluebat ad dextrum, quòd ego faciam eam fluere ad sinistrum, quod facio mittendo sanguinem, quod declaro, quia si sanguis fluit à vena caua ad venam paruam, quæ est in dextra parte, subtrahendo sanguinem ex eadem parte, inanio venã cauam, & facio, quod sanguis qui prius mouebatur ad dextram, nunc reuertitur ad eandem,

venam

venam cauam & magnam, & non potest reuerti ad venam magnam, nisi faciat motum à dextris in sinistris, hoc est quod vult Galenus ad hoc quòd dicatur motus à dextris in sinistris non est necesse, quòd semper tendat vsque ad sinistram partem, quia sicut exempli gratia, lapis qui descendit à sursum, dicitur descendere ad centrum, etiam quod continuo non attingat centrum, sed etiam per duas vlnas moueatur descendendo, potest dici peruenire ad centrum. Ita est in proposito, dicitur motus à dextris in sinistris, etiam quod materia non redeat nisi ad cauam venã quæ est in medio, tertia difficultas est, quia Gal. in 1. ad Glauc. cap. de causis inflammationis, dicit, quòd existente flegmone in parte genu debet mitti sanguis ex vena cubiti, è contra si fuerit apostema in cubito, vel in parte superiori, deberet mitti sanguis ex parte inferiori, ergo sic debet fieri in pleuresi, quæ est apostema in parte superiori, debet ergo mitti sanguis ex parte inferiori, vt expoplite, ex isto loco Galeni. credo quòd Auicenna habuerit suam opinionem. Respondeo igitur & dico, quod aliud est de flegmone in parte interna, aliud de flegmone in parte externa, quia flegmon in parte interna, idest in aliquo viscere, indiget celeri subsidio, vt dicit Gale. in initio illius capitis, ita quod nisi fiat talis preuisio in principio, & aliquod committatur erratum, agitur de periculo vitæ, & inter cætera incommoda quæ accidunt ad flegmonem internam est suppuratio, ita quòd si fiat suppuratio est periculum maximum, quia dicit Gale. 2. pronost. 52. suppuratio est media inter sanitatem, & insanabilitatem, debet ergo Medicus omnino vitare istud incommodum quantum potest, sed nullum est magis præsentaneum remedium, quàm euacuatio à loco in eo casu, quia debet Medicus

niti vt materia in eo loco recepta educatur per flobotomiam, & non potest educi per flobotomiã, nisi educatur ex loco rectitudinem habente cum loco læso, & ei proximus, & habet colligãtiam cum eo, & ad istud propositum dicit Galen. in de sang. miss. distin. 2. sum. 2. cap. 5. quod in principio apostematum fluente adhuc materia debet fieri reuulsio cum euacuatione, sed in apostemate cruris vel genu, aut alio apostemate exteriore, vbi non est tantum periculum de suppuratione, non curat Medicus reuellẽdo euacuare, à loco apostemato, quia sufficit quòd reuellat à parte distante, quia per sanguinis missionem in brachio bene fit reuulsio & tollitur ille impetus naturæ expellentis ad eam partem, & hoc sufficit Medico. Ideo Gal. in de flobotomia, distin. 2. sum. 1. cap. 3. dicit, quòd non debet mitti sanguis vsque ad coloris mutationem in omni flegmone sed solum in interioribus, ob scilicet magnum periculum, quod imminet ex ipso flegmone interno; reuulsio opposita solum sistit impetum impellẽtis naturæ, & non euacuat à loco apostemoso. Quòd ista sit vera intentio Gale. apparet ex eo 13. de ing. & in de flobotomia, vbi expresse vult quòd flegmonizãte aliquo viscere ex inferioribus, quod mittatur sanguis ex vena poplitis, quia illa habet omnes conditiones cum ipso vtero & vesica, sed in apostemate cruris vel genu non mittit ex illa quæ est sub malleolo, quia non est intentio ad euacuandum à loco læso. Quarta difficultas est, quia videtur quod ex flobotomia ex eadem parte fiat maior attractio ad locum læsum, quàm euacuatio, quia videtur quod ex flobotomia ex eadem parte faciamus currere sanguinem, ad eam partem, ad istud respondeo, quòd euacuatio ex eadem parte non trahit materiam ad locum læsum, sed attrahit à loco

læſo, quia flobotomia, ex quacunque parte fiat, euacuat à toto, ſecundum Galen. ſiue ergo fiat ex eadem parte, ſiue ex oppoſita, euacuabit à toto, ſed accidit iſta differentia, quia ab eadem parte melius ſubducit materiam à loco, & melius ſuſcipit impulſionem à natura factam. Quod declaro, quia materia propulſa à venis, impellitur ſecundum longitudinem villorum ſi ergo mittatur ſanguis ab eadem parte, per impulſionẽ quam habet per villos lõgitudinales tota influit illuc, & non tranſibit ad locum læſum, & non magis replebit, quàm euacuabit, imò magis euacuabit, ſed dices, dicamus quod non euacuem multam quantitatem ſanguinis, ob aliquid quòd impediat, tunc natura ſuſcipit illum impetum. Ideo magis ledetur. Reſpondeo, quod dum non poſſumus vnica euacuatione euacuare, tunc ſtante aliquo impedimento debemus reiterare, & quando Gal. dicit in de flobotomia diſt. 2. ſum. 3. cap. vlt. quòd ſi intendamus euacuationi, & reuulſioni, tunc eadem die, & poſt quatuor horas, ſi intendamus reuulſioni tantum, ſequenti die. Reſpondeo, quod non intendimus reuellere ſolum, niſi vt ſiſtamus alium alium fluxum, tunc ad ſiſtendum alium fluxum, ſufficit reiterare die ſequenti, ne debilitetur nimiũ virtus. Ideo dicebat Galen. ibi, quod æger debet refici, & poſt reiterari, ſed dũ intẽdimus reuellere, & euacuare fit id ad prohibẽdã aliquã flegmonẽ, ideo acceleratione indiget, & nõ tãta mora. Et quantũuis Gal. dicat, ꝙ eadẽ die debet reiterari, tamẽ nõ ĩtelligatis, ꝙ ſufficiat eadẽ die, vt mane, poſt veſperã vſq; differre, ſed debet intermitti ſpacium trium, aut quatuor horarum, quia Gal. in hoc propoſito loquens in quarto de tuenda ſanitate dicit, quod debet tantiſper intermittere, vt alii humores, qui ſunt intra venas, intro remeent. Hæc ſatis dicta ſint pro iſta quæſtione.

Com-

COMPENDIVM

BREVE BENEDICTI VICTORII FAVENTINI,

De Dosibus medicinarum.

Caput primum.

SERMO iste breuis tria habet capita principalia, primum caput est medicinarum soluentiũ, secundum caput erit digerentium, tertium vnguentorum & emplastrorum. Pro primo capite attende, quod medicinæ soluentes quædã sunt in forma potabili, quædam in forma pilularum. Et quoniam medicinæ soluentes in forma potabili, & in forma boli, eodem cursu currunt, ideo primo de his similiter sermonem habebimus. Et nota, quod medicinæ soluentes sunt duplices, quædam sunt, quæ soluunt electiue humorem proprium, vt Scammonea coleram, Sena, epithimum, melancholiã, Turbit, & agaricus pituitam, quædam sunt medicinæ soluentes leniendo, & sunt illæ quæ euacuant à viis latis educendo materias communes, & ideo sunt basis omnium medicinarum electiue soluentium, veluti est cas-

sia fistula, manna, thamarindi, & condimenta quædam sicut cōfectio de prunis sine scamonea, de sebesten sine scamonea, & de cassia sine scamonea, Dosabis igitur medicinas soluentes leniendo, secundum medicinas soluentes secundum electionem humorum educendorum. Et attende quod cum dosis medicinarum sit quantitas ponderalis earundem, quod in volendo dosare medicinas lenitiuas debes habere respectum ad ætates principaliter, eorum corporum, quæ lenitiue euacuari debent. Considerabis igitur tres ætates, primo ætatem à septimo ætatis anno infra, secundo à septimo vsque ad sexagesimum annum, tertio ad sexagesimo vsque ad vltimum senium. In prima itaque ætate Medicus debet esse valde prudens, & timorosus in dando medicinas solutiuas, in quibus ingreditur scamonea, vel aliud forte solutiuum, sicut est turbith, esula, & etiam pro parte agaricus, quoniam à septem annis infra ætatis corporis humani humidum est valde resolubile, & medicina electiue, operans nedum agitat humidum, verum etiam sui caliditate illud consumit, ideo consulo quod Medicus inquantum potest, caueat ab exhibitione medicinarū in dicta prima ætatate. Sed quoniam medicinæ lenientes vltra hoc quod euacuant materias communes in viis latis existentes, non viciant membra, à quibus, educunt ideo in hac prima ætate denegandę corpori non erunt. Quarum dosis communis erit maior vsque ad drag. 7. Iuniorum vero secundum quod annuatim minorabitur ætas à septimo anno infra, vt in ætate septem annorum audacter exhibe cassiam ad dosim dragmarum 7. In ætate sex annorum 6. drag. dabis. In ætate vero quinque annorum drag. 5. cum veneris ad ætatem quatuor annorum consulo, vt nullatenus des ipsis pueris medicinas

le-

lenientes, quoniam sui viscose substantiæ, & dulcedine facilè cõmouent vermes. Igitur pueris à quatuor annis infra prohibebis omnia hæc cassiam, & confectionem de sebesten, & confectionem de prunis, & similia his eo tamen tempore libere poteris offerre ipsis pueris rheubarbarum in substantia mag. quia oppugnat vermibus, minus vero in infusione. Et maior dosis rheubarbari in dicta ætate erit vsque ad drag. vnã, vel in forma pilulari, vel in forma potabili. In ætate vero media, cuius sunt tres particulares ætates, vna vsque ad 18. annum, alia vsque ad quadragesimum, tertia vsque ad sexagesimum. In prima ætate dosis medicinarum lenientium poterit ascendere vsq; ad dragmas decem à decem & octo vsque ad quadraginta, vsque ad vnciam vnam & mediam à quadraginta vsque ad sexaginta quandoque dragm. decem, quandoque vnc. vnam & med. dare poteris attenta consideratione ad obedientiam, vel inobedientiam alui, siue ea tribue in forma boli, vel in forma potabili. In tertia ætate vero, quæ est vsque ad vltimum senium nunquam transcendas dosim dragmarum 10. medicinarum lenientium. Et sic in omni ætate audacter poteris contribuere prædictas doses medicinarum lenientium. Demum considerabis dosim medicinarum electiue soluentium. Et attende, quod tales medicinæ sunt in duplici differentia. Quædam enim sunt furiosæ in suis operationibus, & modo soluendi, vt scamoneum, elaterium, quarum operationes, sunt sicut furiosi operatores, & ideo cogitabis quod dosis dictarũ medicinarum sit per gr. & non per drag. vel per scru. & in dando tales medicinas corpori humano non attingas vsque ad scrupu. earum, sed multo infra dosabis eas per grana adeo vt earum dosis non sint, nisi gr. 10. si vero

ſint medicinæ laborioſe ſoluentes non tamen cum furia, & celeri euacuatione materiæ peccantis, doſis earum non attinget vnc. ſed communis doſis earum non debet præterire vnc. med. vt turbith, agaricus, aloes. Si vero fuerint medicinæ electiue ſoluentes compoſitæ, quæ ſoluunt per virtutem ſcamoneæ, vel alterius fortiter ſoluentis, doſis earum de per ſe. non debet præterire dragm. quatuor ſicut eſt electuarium indum, electuarium de dactilis. Confectio amech, confectio eleſcoph. Electuarium de ſucco roſarum. Si vero hæ medicinæ compoſitæ in quibus eſt virtus ſcamoneæ, vel alterius electiue ſoluentis, offerantur corpori humano permixtæ cum medicinis lenientibus ſicut eſt communis practicandi modus, non attingas earum vnc. med. ſed ſecundum quantitatem medicinæ lenitiuæ doſabis prædictas medicinas, vt ſi maior ſit doſis lenientium, minor dicatur eſſe doſis electiue ſoluentium, verbi gratia, ſi dabis drag. 6. caſſiæ fiſtulæ nouiter tracte, vel alterius de prædictis medicinis lenitiuis ſecure poteris ei admiſcere electuarium indum, vel diaſiniconem in doſi dragmarum trium. Si vero lenitiuum fuerit vncia vna, ſolutiui doſis non tranſeat drag. 2. & ad plus drag. 2. cum dimidia, & eandem doſim ſolutiuorum obſeruabis, ſi plura ſolutiua adinuicem permiſcere volueris, ſiue hoc fiat in forma boli, ſiue in forma potabili.

Si vero Medicus morbum curabit cum exhibitione pilularum, conſideret primo ſi compoſitionem illarũ ingreditur ſcamonea vel non, ſi non, ſicut in pilulis de agarico, & de aſſaiaret, de aloe lota, tunc doſis iſtarũ debet eſſe vſque ad maximam doſim quæ eſt dragmarum 2. Et quia melius eſt infra ſubſiſtere quam complete euacuare, ideo cõmunis earum doſis maior erit

vſque

vsque ad dragmam vnam & med. attenta etiam ætate ipsius patientis, quoniam si esset puer, vel senex, earũ dosim minuere debebis, si vero in earum pilularum cõ positionem ingrediatur scamonea, debes considerare quantitatem scamoneæ ingredientis, si maior illius quantitas fuerit, tunc minues dosim earum, dato etiã quod non multum ingrederetur de scamonea, sed si cũ ea multa alia soluentia ingrederentur, sicut sunt pilulæ cochiæ Almans. Et pilulæ fœtide, & multe alie his similes, quarum dosis communis maior est dragm. vna, vsque ad scrupulos quatuor, tunc considera quod tales pilulæ medicinæ sunt prohibendæ & cauendæ à Medico in prima ætate, & tertia de iam dictis ætatibus, vbi vero has pilulas cõpones cum pilulis, in quarum compositionem non ingreditur scamonea, vel aliud forte solutiuum, secundum quantitatem pilulæ non scamoneate, verbi gratia, cum scrup. duobus pilu larum assaieret, vel de agarico, vel elefanginarum po teris permiscere scrup. 2. vel 2. & med. pilularum scamoneatarũ vel aliud forte solutiuum. Et hæc de medi cinis soluentibus tum leniendo, tũ electiue educendo.

Secundum caput est de digerentibus, seu de dosi ipsorum quæ corpori humano offerri debent.

Attende quod cum maior virtus alteratiua membrorum corporis humani sit in decoctione facta ex ap propriatis simplicibus materiæ digerende, quam reperiatur in syrupis & aquis distillatis, ideo consulo, quod ceteris paribus maior quantitas syruporum cum aquis destillatis corpori exhibeatur quam ipsius deco ctionis, ob quam rem considera quantitatem corporis

patientis, & quantitatem materiæ peccantis digerende, quod si corpus robustum & magnum fuerit, cuius membra sint proportio nata quantitate, poteris syruporum dosim crescere cum aquis destillatis vsque ad vnc. 8. pro vice ei offerantur vnc. 3. syruporum & in his non ingrediatur aliquod solutiuum, & vnc. 5. aquarum, quod si non fuerit tantæ magnitudinis & roboris corpus, vel in ætate pueritie, minuere debes dosim syruporũ secundum quantitatem minoris corporis, & etiam ætatem pueritiæ, vt si communis dosis syruporum cum aquis destillatis fuerint vnc. 5. secundum quod corpus erit excedentis quantitatis & crassitiei, & etiam materia erit multa, exhibebimus maiorem dosim syruporum. Si vero à mediocritate corporis minuat corpus humanum, & in eo pauca sit materia. Infra communem dosim syruporum poteris deuenire ad vnc. 3. vsque ad vnc. 3. syruporum cum aquis destillatis. Si vero pergratum erit Medico, vel infirmo digerere materiam cum decoctionibus, cum in ea maior sit virtus digestiua illius decoctionis dosis erit vsque ad vnc. 5. vna cum modico zucchari, vt melius natura voluptuetur in ea, quæ etiam decoctione in sua dosi poteris permiscere vnc. vnam syruporum secundum quod expediat pro digestione huius vel alterius materiæ digerendæ, & hæc de dosi digerentium dicta sint.

Tertium caput de vnguentis & emplastris.

In omni quantitate vnguentorum dosis debet esse alis, vt pro qualibet vncia oleorum, vel succorum ingre-

gredientium vnguenta sufficit dragm. med. puluerum ingredientium dicta vnguenta, quod si volueris vnguẽta in suis virtutibus vigorare, pro quælibet vnc. olei, vel succorum addere poteris dragmam vnam puluesis, de dosi ceræ ingredientis huiusmodi vnguenta dicimus quod diuersificanda erit secundum quod attendimus maiori, vel minori vnguentorum densitati. Vbi velimus densius vnguentum, plus de cera dabimus. Vbi vero minorem densitatem requirimus, & minus de cera contribuimus, ob quam rem cum cerota com ponere voluerimus, maiorem ceræ dosim contribuemus.

Vbi vero vnguenta mollia tẽtabimus, & maiorem ceræ quantitatem addemus. In prædictis quoque vnguentis considerare debes quãtitatem, seu dosim oleorum ingredientium, similiter succorum, & puluerum, & quandoque gummorum iuxta quantitatem humorum peccantium, quod si humor peccans calidus fuerit, dosim frigidorum augmentabis. Si vero frigidus, dosim calidorum in maiori quantitate præparabis. Et simili modo in passiuis de humido, & sicco dicemus: semper tamen attenta complexione membri peccantis, quod si fuerit membrum complexionis frigidæ patiatur, autem ægritudinem calidam, dosis medicamentorum debet declinare ad maiorem gradum frigiditatis, primo vt repellamus calidam, secundo vt temperaturam frigidam membri conseruemus, & sicut dico de hac, dicendum est de complexione calida, sicca, & humida. Et attende quod si membra principalia patiantur à mala complexione calida, vel frigida, non debes illis applicare vnguenta, vel cerota quæ sunt vehementis frigiditatis, vel caliditatis, quoniam medicamenta intensæ qualitatis, non debent appli-

applicari membris principalibus propter rationes datas a Principe in quarta primi. Si vero volueris emplastra componere aduerte, quod ea, quæ decoquuntur, vt herbæ, semina, radices, in maiori dosi debent assumi, quam sit dosis pinguium, puluerũ, farinarũ, & oleorũ ingredientiũ dicta emplastro, quoniã de oleis in emplastris tantũ debes apponere, & de pinguibus aliis sicut butirosa, & pinguedines tãtũ debes apponere quantũ sufficit ad impinguãdũ solũ ipsa emplastra. Et hoc vt aliorum virtutes non confundantur. Et in his emplastris debes habere considerationem ad complexionem morbi peccantis, quod si morbus calidus fuerit, vigeant in emplastro frigida, non tamen sine adiutorio aliquorum calidorum, ne sua frigiditate cõstipetur, & compingatur materia in loco laborante. Simili modo si complexio morbi fuerit frigida, non sis contentus solis calidis, ne eorum caliditate membrum patiens dissoluatur. Et ideo relinquo prudentiæ Medici in dosando emplastro, & eorum quæ ingrediuntur ipsa, infrigidando calidis complicare, & in humido, siccis & è contra. Et hæc sunt de oleis & vnguentis, ac emplastri.

Con-

CONCLVSIONES BARTHOLOMEI MONTAGNANAE

DE COMPOSITIONE, & Dosi medicamentorum, etiam omnium ferè simplicium.

INOR debet esse dosis ingredientis compositionem, quæ est eleuata in gradu, quã quę non est ita. Elleborus in gradu, vt si spici nardi, camomillæ adiungatur, minor debet esse dosis quam camomillę, quę est calida & sicca in primo, & prima. inuasione.

Maior debet esse medicine dosis habentis respectum ad longinquas partes, quam ad propinquas, & agaricus licet educat phlegma à toto corpore, maior tamen est respectus eius ad stomachum. Et Hermodactili maiorem habent respectum ad iuncturas, quare in comparatione ipsorum cum Agarico maior debet esse dosis Hermodactilorum ad educendũ phlegma ex vtroque.

Minor debet esse dosis Scamoneæ, quam Rhabarbari,

bari, & tanto minor quanto excedit in gradu.

Medicinæ ingredientis compositionem multorum iuuamentorum, vel operationum, minor erit dosis, quam multorũ iuuamentorũ tardæ operationis.

In medicina ponuntur aliquando duæ probasi, aliquando tres, aliquando vna tantum, vt in Benedicta ponitur Turbith ad euacuandum phlegma à renibus, & iuncturis, & ad ipsum fortificandum ponuntur Hermodactili, & quia tarde operationis Scamonea in paralysi, quæritur materierum consumptio, & neruorum corroboratio. Ergo simul miscetur Castoreum & Piretrum pro vna basi, aliquando ponuntur in vna basi duæ medicinæ contrariæ cognatæ membris diuersis, quia natura diuidit vnicuique suum proprium, & conueniens. Nam vnumquodque membrum non remouet quod sibi non conuenit, ad quod iuuatur ab attractiua, & aspectu membri.

In solutiuis quarti gradus distinguitur quia ponimus primo gradu solutiuum. Aquam lactis, syrupum violatum, mel rosatum colatum. In secundo Thamarindos cassiam fistulam, mannam. In tertio Polipodium rhabarba. & similia. In quarto Scamoneum, serapinum colatum. Dosis autem in minori gradu minor erit.

Tenenda hæc regula firma & solida ne transcendant vnciam duas, syrupo. licet dosis consueta sit vnciam duas neque vncia tres, aquarum pro singulis viribus.

Volens ordinare syrupum debet assumere accommodatum membro cui paretur syrupus, & ad stomachum. Absinthii syrupus vnc. vna, & de mentha vnc. 2. aque eorundem an. vnc. 2. in casu frigido.

Hec regula sit infallibilis in omni affectu calido & fri-

frigido, si dandus erit syrupus miscere conducit aliquã aquam cordialem, & buglosse, vel melisse.

Omnes syrupi cõpositi ex variis medicinis respiciẽtes varias egritudines appellantur magistrales, vt ex Absinthio, ex stechade, stomacho, & capiti.

Medicinæ educentes, alie sunt lenitiue, vt Cassia, manna, diacassia, sebesten, Aliæ laxatiuæ, quarũ aliæ simplices propriorum quatuor humorum, aliæ composítæ v el in pilulis, vel electuariis.

Doses.

Syruporum dosis ad haustum vnum vnc. 2.
Aquarum cum mixtura syr. duplum totius.
Decoctorum siue syrupus ad vnc. 4. med.
Elect. à drag. 2. vsque ad vnc. 2. non certa.
Loch ad vnc. med. successiue lambendo.

In digestiuis obseruandum quod membrum præcipue peccet quod vbi remotum fuerit ab ore plus aque digestiue haustus miscendum, si proprius, plus syrupi, vnde fit, vt aliquando in doloribus renum, matricis vesice solis aquis digeratur sic etiam si stomachus, & mezeraicæ peccent solis syrupis digeri materia potest in quibus Medicum anotomices meminisse iuuat.

Medicine in liquido cholere.

Thamarindi quorum dosis est a drag. tribus ad drag. quinque.
Diaprunis ab vnc. med. ad drag. quinque.
Elet. de suc. ros. à drag. 4. ad drag. quinque.
Conf. Ham. ab vnc. med. ad dragm. sex.
Diamanna ab vncia vna, ad vncias duas.

Casſia extracta ab vnc.vna ad vnc.duas.
Diaprunis ſimplex à drag.4. ad vnc. 2.
Elect.de ſebeſt.ab vnc.med. ad drag. 5.
Elect.de pſilio à drag,tribus,ad drag.5.
Hiera ſimplex à drag.3.ad vnc.mediam.

Phlegmatis.

Diaphen ab vnc.med.ad drag.5.
Indi ab vncia media ad drag.5.
Eleſcophi ab vnc.med.ad drag.5. vel ſex.
Hiere ſimp.à drag. 3. ad vnciam med.
Benedicte lax à drag.3.ad vnc.mediam.

Melancholie.

Diaſen.à drag.6. ad vnciam vnam.
Hiere ruf. Hiera log. Hiera cherm.ab vnc. med. ad drag. quinque, vel ſex.
Diacatholicon a drag.5.ad vnc.vnam.

Medicine in ſolido pilularum phlegmatis.

Hiere ſimplicis Hiere compoſite ad vnc.1.

Cochiarum	ad ſcrupulos duos.
De agarico	ad ſcrupulos duos.
Sine quibus	ad ſcrupulos duos.
Agregatiuarum	ad ſcrupulos duos.
Hermodactilorum	ad ſcrupulos duos.
Turbit	ad ſcrupulos duos.
De opoponace	ad ſcrupulos duos.
Euphorbii	ad ſcrupulos duos.
Serapini	ad ſcrupulos duos.
Benedicte lax.	ad ſcrupulos duos.

De

Pilule cholere.

De rhabarbaro	a drag. 1. ad drag. duas.
Hiere simp.	a drag. 1. ad drag. duas.
De fumoterre	a drag. 1. ad scrupu. 4.
Auree	a drag. 1. ad drag. duas.

Stomatice.

Azacorit, elephanginarum, aloes, masticis, hiere cum reub. hiere cum agar. lucis. ad drag. 1.

Tabule.

Diaphenicon	a drag. tribus ad med.
Turbith	a dragm. tribus ad 4.
Tragea	a scrup. 1. ad vnc. med.
Elect. de suc. ros.	a drag. 3. ad vnc. med.

Pilule melancholice.

De fumoterre	ad dragmam vnam.
De lapide lazuli	ad scrupulos duos.

De quinque generibus mirab. ad drag. 1.

Additio ad doses syruporum.

Syrupus digestiuus a drag. 5. ad vnc. 2.
Pro syrupi vnc. vna aquarum vnc. 2.
Pilule a scrup. vno ad drag. vnam, sine acuitione, vbi vero per gr. acuimus addimus a gr. vsq; ad 2. Sed tunc quoque de pilularum pondere docuimus & scribimus a scrup. 2. ad dragmam mediam.
Boli laxatiui a drag. tribus ad vnc. med.
Elec. cum aquis a drag. 3. vsque ad drag. 6.
Conserue ad restaurandos spiritus vitales pro qualibet conserua specierum miscemus specierum scrupu. 2. ad drag. med.

TABVLA DOSIVM COMMVNIVM tam simplicium, quam compositorum extantium in vsu.

A

ACeti passulati, Passularum ad acetum sit proportio in decies minor, vt aceti libra vna, passularum dragma vna.
Aceti squillitici. vnc. 3.
Aceti diarrhodon vnc. 3.
Aceti conditi vnc. 3.

Acuentium pharmaca in 10. minor vt,

Agarici drag. 1. salis gemme gra. 6.
Agarici decoctionis à drag. 2. ad drag. 5.
Agarici contriti à drag. vna, ad drag. 2.
Aloes lotæ à drag. 2. ad scrupulos 8.
Antidoti hemagogi vncia med.
Aquæ ad iulep proportio sit quadrupla, vel sexdupla.
Aquarum destillatarũ, vel decoctis in e syrupis vnciæ 6. cum saccharo.
Aquarum cum syrupo vncie tres.
Aquarum pro decoctione solutiuorum sit vsque ad vncias octo, consumpt. ad medietatem, si ex fructibus; si ex floribus ad quartam, si ex herbis ad 3 partem.
Aqua sacchari quæ pro potu fit ex vncia vna sacchari vnc. 21. aquæ bulitio sit ad consumptionem tertiæ partis.
Aquæ sacchari in confortatione non acuti ab vnc. 2. sacchari ad libram vnam.
Aquæ compositio, vt med.
Aquæ hordei pro potu in cibo sunt aqu libr. octo, hor

dei

dei libr. 1. post ebulitionem illã proiiciatur aqua illa, & suppone secundo lib. aquæ, & decoquatur usque ad cõsumptioné duarum partium, de tribus usque quo ad libr. vnam deueniat.

Aquæ mellis pro potu tantum mellis lib. vna, ad 12. aquæ, decoctio fit ad consumptionem tertię partis.

Hidromellis mellis libr. vna, aquæ libr. octo, ad consumptionem tertiæ partis, & aromatizetur quandoque cum dragmis duabus pulueribus ligati in pe tia in libra vna aquæ.

Aquæ calibeate extinctio fit chalibe decies extincto, deinde coletur.

Aquæ simplicis decoctio fieri debet ad consumptioné duarum partium ex tribus ita, vt non remaneat nisi tertia.

Aquæ naturalis potio fit à lib. vna, ad tres.

Aquæ lactis potio fit à drag. 3. ad lib. 3.

Aquæ granatorum cum suis pulpis contritorũ ab vnc. quinque, ad vnc. octo.

Aquæ fructcum m. ab vnc. 2. ad quatuor.

Aristologiæ à drag. vna, ad drag. duas.

Aromatici rosati cum melle drag. quinque gariofilati similiter in forma solida dosis est vnc. vna.

Asari infusi dos. a drag. tribus, ad quatuor, contriti vero à drag. 1. ad drag. 2.

B

Balneorum artificialium consumptio fit vnius partis ex quatuor, aut vna de tribus.

Been à dragma media, ad dragmas duas.

Belliricorum infusorum ab aureis 3. ad 6.

Benedicte dosis à drag. tribus, ad vnc. mediam cum vi no calido in clystere à vncia vna, vsque ad duas.

N Brodii

Brodii caulium pro lenitione ventri ſcutella vna.
Brodii galli decrepiti ab vnc.2.ad libr.1.

C

Capill. vene. ſcilicet decoctio in aqua cum aquæ libra vna.
Caput purgiorum ſucci ſit ad aquam proportio ſubtripla, ſeu ſubquadrupla pulueris à drag. vna, ad plus.
Cauteriorum pulueris doſis ad drag. vnam.
Carthami infuſi ad drag. quatuor, ad nouem, contriti vero à drag.1.ad quatuor.
Caricarum in decoctionibus an.4. ad 8.
Caſſiæ fiſt. extractæ ab vnc. vnam, ad duas, in caſu ab vnc.2.ad 4.]Ego tres ſumpſi.
Cartartici imperialis, a drag. tribus, vel 5.
Cerotum communiter ordinatur ab vncia vna, ad vncias duas.
Cerotum ex quolibet gummi, maſtice, galbano, & huiuſmodi cum aceti, vel vini parua quantitate diſſoluti fieri poteſt.
Cerotum ſtomachale ad formam ſcuti parui deferendum eſt ſupra ſtomachũ per duos, aut tres menſes.
Cerotum ſpleneticum quartanæ, ſupra pannum albũ de lana longitudine ſpithamæ, latitudinis quatuor digitorum ſex menſibus continuis deferendum.
Cerotum hepaticũ formæ lunaris, latitudinis palmæ.
Cerotum cordiale rotundum ad formam rotulæ mediocris ſuper panno de gran.
Cerotum matricale rotundum magnitudinis nebulæ magnæ ſupra vmbilico deferendum ſex menſibus.
Cerotum pro ſciatica, fit quaſi ſphericum longitudinis vnius ſpithamæ, latitudine ſex digitorum continue deferendum.

Cero-

Cerotum capitale ad formam manus super buginata.
Centaureæ dosis à drag. vna, ad duas, in decoctione ab vnc. vna, vsque ad 4.
Chebulorum infusorum ad drag. 4. ad decem contritorum à drag. 2. ad tres.
Ciclaminis ab vnc. duabus ad quatuor, & proprie succi eius.
Citronum conditorum vnc. 3.
Clysterium decoctio ab vnc. quatuor, vsq; ad cyathos tres, olei vnc. 3. pul. 2. drag. vna. ad drag. duas, elect. vel sepi. vnc. 1. ad duas salis a drag. vna, ad tres.
Collirium pro occulis ex g. 3. aque cum sief. sine opio, tutia præparata abl. dra. med. ad plus.
Colochintidis dosi à scrup. vno, ad duos.
Cõfectio in solidis cõmuniter à drag. quatuor ad sex.
Confectio anacardina secundum Mesuẽ ad drag. duas, secũdum Modernos semidrag. cum vino bis in hebdomada in hyeme, in estate vero semel.
Confectio magistralis in morsellis tanta fructuum, quanta carnium, & pro qualibet libr. paste libr. vna sacchari quantum sufficiat.
Confectio magistralis in rotulis pro qualibet drag. 1. specierum, vult sacchari vnc. duas ad minimum, cõmuniter tamen tres.
Confectio vsualis pro vermibus ad drag. tres.
Consolantis ad solutiuum subdupla pro portio requiritur, vt turbith, drag. 2. zinzib. drag. 1. corrigentium debet esse ad solutiua proportio equalis ad subdupla.
Conseruæ violatæ ab vnc. duabus, ad 3.
Cucurbitæ elixæ, seu frixæ expressionis eius cum saccha. ab vnc. 4. ad tres.
Cucumeris asinini à gr. 10. ad 30. cum saccharo cum

pul. à dragm. 15. ad 35.

Decoctum eius à drag. 2. ad drag. 4.

Cynogloſſæ opiate à drag. med. ad dragmam vnam ad plus.

Colaturarum decoctio, ideſt conſumptio ſit vſque ad medium, nec tranſeat libr. vnam ſimplicium decoquendorum vnc. 1.

D

Decoctio caricarum erit nu. quatuor, ſebeſten nu. 6. prunorum 7. iuiubarum octo.

Paſſularum drag. vna, tamarindorum drag. med. prunorum de perſ. nu. 4. vſque ad 6. Iuiubarũ ad octo, ad decem ſebeſten a 6. ad 15. Caritæ a 3. ad octo, paſſul. ad vnc. vna ad duas tamarindorum ad vncia vna, ad duas.

Diacalamentum dragma vna.

Diacasſiæ ab vncia vna, ad vncias duas.

Diacodii vnc. 1. Diacori drag. 6.

Diacurcumæ drag. tres.

Diacimini in forma ſolida drag. tribus.

Diacytoni laxat, ad vnc. 4. ad vnc. ſex.

Diacytoni cum ſpeciebus vnc. 1. ſiue vnc. duabus, ſoluti dragm. ſex.

Diagalange in elect. drag. 3. in forma ſolida drag. 6.

Daireos drag. 6.

Dialaiſſe drag. quatuor.

Diamargarit. drag. med.

Diamoron ſic. drag. ſex.

Diambræ in elect. dragm. 3. in forma ſolida a drag. 6. ad vnciam vnam.

Diamarinati drag. duas.

Diamuſci in electuariis dulcis drag. duas, ſed in forma

ſolida

solida drag. quatuor.
Dianthos drag. 1.
Diapapaueris drag. 1.
Diapenidi vnc. duas.
Diaphenicon in elect. ab aureis 3. ad 4. in forma solida a dragm. 6. ad vnc. 1.
Diaprunis solutiui drag. 6. simp. vnc. 2.
Diarob descriptum communiter ab vncia media ad dragmas sex.
Diarob cum agarico a semidrag. ad drag. 6.
Diarob cum sena ab vnc. med. ad drag. 6.
Diarob cum turbith a drag. 2. ad drag. 6.
Diarrhodon abbatis vnciam vnam.
Diasenæ a drag. 5. ad dragmas septem.
Diasatyrion Mesue aur. 5, Nic. drag. 3.
Diadragantum alb. drag. 1. & rubri sile.
Diatrion pipereon cum melle dragm. 2. sed in forma solida drag. quatuor.
Diaturbith ab vncia media ad vnam.
Diureticarum decoctionum vnc. 5. cum saccharo lacte sem. commnni vnde vnc. 4. succi facilis drag. 3. fortis drag. 2.

E

Elect. confortatiui ac laxatiui dragm. 1. atque aperit pul. drag. vna.
Elect. elescoph. ab aureis 2. ad tres in forma solida a dragmis sex ad vnc. vnam.
Elect. lenitiui ab vncia vna ad vnc. duas.
Elect. de sebesthen simp. ab vnc. 1. ad duas.
Elect. per digest. humorum, vnc. med. cum vnciis duabus aquæ appropriatæ.
Elect. de succco ros. a drag. 3. vsque ad 6.

Elect. de sebesthẽ solutiui à dragmis quatuor, ad dragmas septem.
Elect. de psilio a drag. 2. ad sex.
Elect. de empithimio a drag. 2. ad drag. sex.
Elect. in decoctionibus, vel infusio à dragma vna, ad vnciam mediam.
Elect. de aromatibus vsque ad aureos 3.
Elect. de gemmis aureum vnum cum aqua buglosse, aut vino bono.
Elect. regum drag. vna, vsque ad drag. 2.
Elect. de baccis lauri per os vnc. med. in clystere vn. 2
Elect. de sorbis vnc. vna.
Elect. indum a drag. duabus ad quinque.
Elect. dulcis drag. 1. cum brodio cicerum rub.
Emblicorum infusorum ab aureis 3. ad 6.
Ellebori nigra a scrup. vno ad scrupulos duos, Epatis lupi dragma vna.
Epithemi decoctum ab vncia vna ad tres contriti vero a drag. tribus ad drag. 6.
Epithematum aquarum a libra media ad duas, aceti albi a drag vna ad vnciam vnam, Croci vel Camphoræ a gr. 4. ad scrup. medium, & vsque ad vnum.
Embrocatum pro qualibet libr. vna aquæ vini, vel alterius liquoris m. 2. herbæ, vel florum, vel seminũ consumptio vero quartæ partis, vel tertiæ, vel mediæ pro communi embroca aquarum libr. 11. simp. in 24.
Emplastrorum pulueres confuso modo contritorum, vel radicum contusarum in aqua coctarum cuilibet m. 1. vnc. med. vel pinguedinis requiritur.
Euphorbii a gr. quatuor ad 12. dosis secundũ Modernos a gr. tribus, secundum Veteres ad quinq; tantũ.
Eupatorii decoctio ab vnc 4. ad vnc. 6.
Esule

Esule dicte Asorbram Corticis radicis eiusdē a gra.8. vsq; ad 28. Sed lactis eius a gr. quatuor, vsq; ad 12.

F

Ficcuum siccarum calefacti pro lenitione ventris dosis nu.6. vel octo.

Fomentationum pro toto corpore situlæ aquæ 6. pro vno membro 1. herbarum autem vel florum m. 10. pro qualibet situla consumptio communiter decocti vsque ad tertiam partem aquæ.

Fomentationum ex floribus in decoctionibus pro qua libet situla aquæ m. 5. vel circiter, consumpt. vero quartæ partis tantum.

Fricationum modus erit vsque quo rubent membra quia resoluere oportet, aut diuertere.

Fumiterræ succus ab vnc. med. ad vncias duas, decoctio ab vnciis decem ad 15.

G

Galbani, vel alterius liquoris vnc. vna pul. vnc. vna, pro pessariis crassitudo policis cum filo.

Gargarismatum decoctio, & consumptio fit vsque ad medietatem, nec transeat lib. vnam, simplicium decoquendorum dosis fit vnc. vna dulcium cum subscripto mellis, aut sacchari facturum vero cū aquis sublimatis. Dosis aquarum vnc. 3. vel quatuor syrup. vnc. 2. elec. sub quadrupla.

Genistæ seminum ab vnc. vna ad vnc. tres.

H

Hamech elec. dragm. 2. ad aur. 3. montan. a dragmis quatuor ad drag. 7.

Hermodactilorum a drag. 3. vsque ad 6.

Harmodactilorum contritorũ ab aureo vno ad duos.
Hidromellis mellis libr. vna aquæ libr. octo, consumptio tertiæ partis.
Hiere simplicis Gal. in pil. drag. vna ad 2. confectæ cũ melle ab vnc. med. ad 1.
Hiere picre per os vnc. med. per cly. vnc. 1.
Hiere coloquintidos dragm. 2.
Hisopi montani decoctionis ab vnc. octo ad 10. contritæ a drag. tribus ad septem.

I

Indi maioris aurei 3. seu dragm. quinque minoris similiter.
Infusionum decoctio, vel cum aqua, cum succo rosarum, vel alio ab vnc. duabus ad quatuor pul. vero simpli. infundendorum à drag. vna ad tres, ad plus infusionis ab hora octaua ad 14. Dosis aquæ in infusione vsque ad vncias octo, ad plus consumptio ad medium.
Ireos a drag. 2. ad dragmas 6. in decoctione, contrit. vero a drag. 1. ad duas.
Iringiorum conditarum vncia vna.
Iulep partem vnam, aquarum partes tres vbi confortatione opus est, vbi autem extinctio necessaria est faciemus iulep partem vnam, aquarum partes sex.
Iulep longum fit quantitas libr. vna, dul. aut vini granatorum quantum de syrupo, vel saccharo aquæ in syr. sit æqualis.
Iuris galli decrepiti a libra vna ad duas.
Iusquiami in iniunctionibus vsque ad dragmã vnam.
Iustini cum brodio cic. rubr. ad drag. vnam.

L

Lapidis armeni loti a dragm. vna ad 2. non loti a dra. med. ad drag. 1. vel 2.
Lapidis lazuli præparati a drag. 1. ad duas.
Lauatiuorum siue brodii, siue aquæ hordei, siue mellis dosis communiter vnc. sex, vel cyathus.
Lætificans almansoris ad dragmas sex.
Lenitiuorum quantitas forma digiti minimi faciendo mellis ad puluerē proportio dupla fortium vnc. 1. pulu. dragm. 2.
Litontripon drag. vna cum brodio cicerum rubrorū.
Loch sani vnc. 2. loch de squill. vnc. med.
Loch de pulmone vulpis dragm. sex.
Loch de papauere vnc. vna.
Lupulorum seu volubilis magni vnc. 4. infusionis in aqua casei cum libra vna.

M

Mannæ cum aqua hordei, vel endiuiæ dissolutæ vnciis duabus.
Masticatoriorum simplicium quantitas auellanæ, cōpositarum viscosarum ad non viscosa proportio ad mitius ad sesquialtera. Conuenientius tamen viscosorum partes sunt tres, non viscosorum vna. Et cum sapa, vel melle viscosa mollificentur, & cum aromatibus aromatizentur & grauiora sint & non insuauia.
Mandragoræ in vnctionibus dragm. vna.
Mellis rosati vnc. tribus.
Mezercon idest catapotia in decoctione a drag. media ad vnam, pulueris ę granis octo ad scrupulum vnū.
Mioletæ a dragmis sex ad vnciam vnam.
Mitridati dragmis tribus.

Mirabola-

Mirabolanorum citrinorum infu.a drag.5.ad 20.con tritorum a drag.duabus ad quinque. Indorum infusorum a drag. quatuor ad decem,contritorũ a dragmis duabus ad 4.

Musæ eneæ dragmis tribus.

O

Opii per os à gran.tribus,ad sex. In colliriis, suppositoriis vsque ad scrupulum vnum, in iniũctionibus vsque ad scrupulos duos.

Opiati cinoglossæ vide in c.

Opoponacis a drag.vna ad dragm.duas.

Oximellis simpl.vnc.tribus, laxatiui a drag. quatuor vsque ad dragm. septem.

P

Papaueris albi vnc.med.syrup.vnc.1.vel 2.Emulsionis ab vnc.duabus ad vnc.5.

Passularum pro lenitione ventris ab vncia media, syrupi vnc.vna, vel media.

Penidiarum cum brodio carnium pinguium pro lenitione ventris vnc. 2.

Pessariorum quantitas fit vnc.3. Crassitudinis pollicis cum filio dosis galbani,vel alterius pulueris ad alias pulueres sit æqualis.

Philonii romani, vel persici a drag.vna ad tres post cibum per vnam horam cum somnũ prouocare oportet,quando vero sedare dolorem aut fluxum cohibere exhibendo per 5.horas ante cibum.

Pilulæ de Agarico a drag.1.ad drag. duas.

Pil. aggregatiue a drag.vna ad drag.duas.

Pil. elephangine a drag.2.ad dragm. tres.

Pil. arabicæ a dragm. vna ad dragm.duas.

Pil.azaicut a dragm. vna ad dragm. duas.
Pil.aureæ a dragm. vna ad dragm. duas.
Pil.anatasi a dragm.vna ad dragm. duas.
Pil.aureæ alex.a drag.2.ad drag.quatuor.
Pil.de bdelio a drag.2.ad aureos duos.
Pil.cochie a dragm.vna ad dragm. duas.
Pil.de euforbio a drag.med. ad drag. vna.
Pil.de eupatorio ad drag.2. cum aqua casei.
Pil.fœtide scrupulis duobus.
Pil.de fumoterre a drag.1.ad drag.duas.
Pilulæ de hermodactilis minores & maiores a dragma vna ad dragmas duas.
Pil.inde a dragmis 2. ad aureos duos.
Pil. lapidis lazuli,& lapidis armeni ad dragmas duas cum aqua casei.
Pil.lucis a dragma vna ad dragmas duas.
Pilulæ de opoponaco a dragma vna ad dragmas duas cum aqua sua.
Pil.mastichine a dragm. vna ad drag. tres.
Pil.mirthine a drag. vna ad drag, duas.
Pilulæ de rhabarbaro ad dragmas duas.
Pil.sarcocollæ a dragm.vna ad drag.duas.
Pil. de serapino a drag.med.ad drag.vnam.
Pil.sine quibus a dragm.vna ad drag.duas.
Pil.stomatice a dragm.vna ad drag.duas.
Plinii arteticum ad dragmas duas.
Ptisane hordei ad consumptionem tantam vt ad medium veniat in liquido dandum.
Polipodii a dragm.duabus ad drag.quatuor.
Psili a dragma vna ad dragmas tres.
Pulueris solutiui a scrupulo vno ad dragmã vnã cum cyatho medio aquæ hordei, brodii carniũ aut vini.
Pulmonis vulpis dragmis duabus.

Prnuorum

Prunorum recentium, aut ſiccarum per noctem infuſorum in aqua florum violarum pro linimento ventris numero ſex.

Prunorum ſiccarum expresſiones cum ſaccharo ad libram vnam.

R

Radices in decctionibus conſumuntur ad medietatem.

Rhabarba. contriti a dragma vna ad dragm. quatuor infuſi a dragma vna ad dragm. 10.

Requies nicolai a dragma vna ad dragm. tres.

Roſati electi dragmas quinque ſecundum meſuem ſecundum alios dragm. 8.

Roſate nouelle	vnciam vnam.
Rhob de macis	vnciam vnam.
Rhob vini	vncias tres.
Rhob de berberis	vnciam vnam.
Rhob de agreſta	vncias duas.
Rubie throciſcate	vnciam mediam.

S

Sacchari bugloſſati ab vncia vna, ad vncias duas.

Sacchari roſati ab vnc. medi. ad vnc. duas.

Sacculorum capitalium ſpecierum medium ingredientium vnc. vna, vel vltra figuræ oblongæ quadrangularis non tranſcendens tamen longitudinem ſex digitorum nec latitudinem quatuor, & ſit cum ſindone de grana.

Sacculus ſtomachalis ſimpl. meſuem 8. vel 10. eſt gr. vnc. 2. vel 3. figuræ ſcutalis.

Sacculorum cordialium vnc. vna figura quadrata, aut ad formam cordis in ſindone retorta, cuius longitudo ſit digitorum 6. trium latitudo.

Saccularum hepaticarum, ac stomachalium forma lunarius, vt de cerotis dictum est in litera C

Sape pro quibuslibet vnc. 3. farinæ amili vncis duabus & amigdalarum dulcium recent, sacchari cum aqua florum violarum, vel ros. quantum sufficit.

Salis gemmæ ad aureum vnum.

Sarcocolle a dragm. vna ad dragm. duas.

Scammoneæ seu diagridii a gr. 3. ad 12.

Sene preparate puluis a drag. 2. ad drag. tres, cum brodio senæ infusæ ab aureis tribus ad vnciam vnam.

Seri caprini in quo fiunt infusa precedenti sero, epithimi, vel folliculi senæ dragmas duas, aut salis, drag. med. ad drag. vnam, colati mannæ scutella vna.

Serpentariæ a dragm. 3. ad dragmas sex.

Serapini a dragma med. ad dragm. duas.

Sebesthen solutiui adragm. 4. ad dragm. septem simplicis vero ab vnc. 1. ad vnc. 2.

Sternutamentorum quantitas sit gr. 1. frumenti humidorum vera pro qualibet vncia vna liquoris sit pulueris scrup. 1. vel dragm. med. tota autem quantitas humidorum non transeat vncias duas.

Stupefacientium non opiatorum quantitas a scrup. 1. ad drag. med. opiatorum vero fermentatorum ab vnc. 1. ad 2. med. pilul.

Syrupi violati dosis ab vnc. 2. ad vnc. 4.

Syrupi acetosi simplicis ab vnc. 2. ad vnc. 4. Et post ipsum duas horas bibatur vnc. quatuor aquæ hordei.

Syrupi communiter dosis est drag. duæ aquarum vero vnc. 4. pro syrupo.

Syrupi magistralis pro quolibet m. 1. herbarum lib. med. mellis despumati, vel sacchari addimus decoctionis, vel succi lib. med. mellis lib. med. vel sacchari ad minus licet sit melius 5. 8. permiscere.

Syrupi de ſtechade doſis ad vnciam vnam.
Stæchados, vel decoctionis a vnc. 5. ad 7.
Succi granatorum vnc. 2. cum aliqua prædictarum aquarum.
Succi roſ. puri ab vnc. 1. cum ſaccharo.
Succi viol. puri ab vnc. 1. ad 2. cum ſaccharo.
Succi violarum ab vncia vna ad vnc. duas.
Succi habominabilis libr. vna, mellis vel ſacchari cũ libra vna addimus.
Specierum ſyrupos aromantizantium craſſo modo contritarũ, in petia linea ligatarum doſis erit vnc. 3. pro lib. ſyrupi, vel iulep.
Sudorum prouocantium decoctionis, vel aquæ drag. 5. vini albi vnc. 2. addimus.
Sacchari vnc. 2. electi drag. vna, cum vnciis quatuor aquarum.

Laus Deo.